

Przedsiębiorstwo społeczne realizujące usługi w obszarze

OPIEKA NAD DZIEĆMI+

Cel: kompleksowe przygotowanie przedsiębiorstw społecznych do realizacji wiązek usług społecznych zwiększających komfort życia rodzin z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Grupa docelowa: przedsiębiorstwa społeczne, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

Osoby korzystające z usług społecznych: osoby niesamodzielne, w tym osoby z niepełnosprawnościami, które ze względu na stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego, szczególnie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz ich rodzice i/lub opiekunowie.

WYKAZ SKRÓTÓW

AOON – asystent osobisty osoby niepełnosprawnej

CT – cel tematyczny

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

IPR - indywidualny plan reintegracji

IPET - indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny

MRU – mechanizm racjonalnych usprawnień

POWER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

OWES – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

PES – podmiot ekonomii społecznej

PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

PPP – poradnia psychologiczno-pedagogiczna

PS – przedsiębiorstwo społeczne

WOPFU – wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia

WWRD - wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

Wytyczne CT9 – w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020

Wytyczne EFS PLUS – Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027

SŁOWNIK POJĘĆ

Deinstytucjonalizacja usług – proces przejścia od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w społeczności lokalnej, wynikający z potrzeby respektowania praw podstawowych określonych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej z dnia 7 czerwca 2016 r., a także innych dokumentach międzynarodowych. Proces ten wymaga rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej, przeniesienia zasobów z opieki instytucjonalnej na poczet usług świadczonych w społeczności lokalnej, stopniowego ograniczenia usług w ramach opieki instytucjonalnej. Integralnym elementem deinstytucjonalizacji usług jest profilaktyka mająca zapobiegać umieszczaniu osób w opiece instytucjonalnej, a w przypadku dzieci – rozdzieleniu dziecka z rodziną i umieszczeniu w pieczy zastępczej lub w opiece instytucjonalnej;

Dostępność – właściwość środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz towarów i usług, pozwalająca osobom z niepełnosprawnościami na korzystanie z nich na zasadzie równości z innymi osobami. Dostępność może być zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu koncepcji uniwersalnego projektowania, a także poprzez stosowanie MRU, w tym technologii i urządzeń kompensacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami;

Koncepcja uniwersalnego projektowania – projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. Koncepcja jest oparta na ośmiu regułach:

- a. równe szanse dla wszystkich – równy dostęp do wszystkich elementów środowiska na przykład przestrzeni, przedmiotów, budynków itd.,
- b. elastyczność w użytkowaniu – różnorodny sposób użycia przedmiotów ze względu na możliwości i potrzeby użytkowników,
- c. prostota i intuicyjność w użyciu – projektowanie przestrzeni i przedmiotów, aby ich funkcje były zrozumiałe dla każdego użytkownika, bez względu na jego doświadczenie, wiedzę, umiejętności językowe czy poziom koncentracji,

- d. postrzegalność informacji – przekazywana za pośrednictwem przedmiotów i struktur przestrzeni informacja ma być dostępna zarówno w trybie dostępności wzrokowej, słuchowej, jak i dotykowej,
- e. tolerancja na błędy – minimalizacja ryzyka błędnego użycia przedmiotów oraz ograniczania niekorzystnych konsekwencji przypadkowego i niezamierzonego użycia danego przedmiotu,
- f. niewielki wysiłek fizyczny podczas użytkowania – takie projektowanie przestrzeni i przedmiotów, aby korzystanie z nich było wygodne, łatwe i nie wiązało się z wysiłkiem fizycznym,
- g. rozmiar i przestrzeń wystarczające do użytkowania – odpowiednie dopasowanie przestrzeni do potrzeb jej użytkowników,
- h. percepcja równości – równoprawny dostęp do środowiska, korzystania ze środków transportu i usług powszechnych lub powszechnie zapewnionych jest zapewniony w taki sposób, aby korzystający nie czuł się w jakikolwiek sposób dyskryminowany czy stygmatyzowany.

Kształcenie specjalne – obejmuje dzieci i młodzież niepełnosprawne, niedostosowane społecznie i zagrożone niedostosowaniem społecznym, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki odpowiednio w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i szkołach lub oddziałach integracyjnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego i ośrodkach;

Mechanizm racjonalnych usprawnień (MRU) – konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami. MRU oznacza także możliwość sfinansowania specyficznych działań dostosowawczych, uruchamianych wraz z pojawieniem się w projektach realizowanych z polityki spójności (w charakterze uczestnika lub personelu projektu) osoby z niepełnosprawnością. Każde zastosowanie MRU wynika z występowania przynajmniej trzech czynników w projekcie:

- a. specjalnej potrzeby uczestnika projektu/użytkownika produktów projektu lub personelu projektu;
- b. barier otoczenia;
- c. charakteru interwencji;

Niepełnosprawność sprzężona – występowanie u dziecka niesłyszącego lub słabosłyszącego, niewidomego lub słabowidzącego, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną albo z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, co najmniej jeszcze jednej z wymienionych niepełnosprawności;

Niepubliczne przedszkole – placówka, która realizuje programy wychowania przedszkolnego uwzględniające podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli przedszkoli publicznych;

Oddział integracyjny – oddział przedszkolny, w którym uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczą się i wychowują razem z pozostałymi dziećmi, zorganizowane zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 9 sierpnia 2017 roku w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym;

Opiekun faktyczny (nieformalny) – osoba pełnoletnia opiekująca się osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, niebędąca opiekunem formalnym (zawodowym) i niepobierająca wynagrodzenia z tytułu sprawowania takiej opieki, najczęściej członek rodziny; (zgodnie z projektem wytycznych EFS PLUS)

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – należy przez to rozumieć orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, o którym mowa w art. 127 ust. 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe tzn. wydawane przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, w tym stopnia niepełnosprawności intelektualnej;

Orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych – należy przez to rozumieć orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydawane przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych

Opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka – opinia, która wydają zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych.

Osoba z niepełnosprawnością – osoba z niepełnosprawnością w rozumieniu wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027 lub uczeń albo dziecko w wieku przedszkolnym posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na dany rodzaj niepełnosprawności lub dzieci i młodzież posiadające orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydawane ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu głębokim. Orzeczenia uczniów, dzieci lub młodzieży są wydawane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej;

Osoba ze szczególnymi potrzebami – osobę, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami (USTAWA z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami)

Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej (OWES) – ośrodek, o którym mowa w art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;

Przedsiębiorstwo społeczne (PS) – podmiot ekonomii społecznej, posiadający status przedsiębiorstwa społecznego, zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;

Przedszkole specjalne lub oddział specjalny - oznacza:

- a. przedszkole lub oddział dla dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie

kształcenia specjalnego, zorganizowane zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym;

- b. przedszkole lub oddział zorganizowane w podmiocie leczniczym, o którym mowa w przepisach o działalności leczniczej, oraz w jednostce pomocy społecznej, w celu kształcenia dzieci i młodzieży przebywających w tym podmiocie lub jednostce, w których stosuje się odpowiednią organizację kształcenia oraz specjalne działania opiekuńczo-wychowawcze;

Punkt przedszkolny – mniejsza niż przedszkole forma placówki oświatowej, zorganizowana na podstawie rozporządzenia MEN z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania; punkt przedszkolny może przyjmować maksymalnie 25 dzieci, minimalny dzienny wymiar godzin zajęć wynosi 3, a tygodniowy – w zależności od liczby dzieci – od 12 do 25 godzin;

Specyficzne trudności w uczeniu się – oznaczają trudności w uczeniu się odnoszące się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w przyswajaniu treści nauczania, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno-motorycznego i poznawczego, nieuwarunkowane schorzeniami neurologicznymi;

Usługa bazowa – usługa wiodąca w wiązce usług; w przypadku niniejszego modelu jest to usługa opieki przedszkolnej na dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

Usługa dodatkowa – usługa uzupełniająca usługę bazową, może być skierowana do dzieci z specjalnymi potrzebami edukacyjnymi np. fizjoterapia, terapia sensoryczna, bajkoterapia, muzykoterapia lub do rodziców/opiekunów w/w dzieci np. warsztaty, poradnictwo indywidualne w zakresie komunikacji wspomaganiej;

Usługi społeczne/usługi świadczone w społeczności lokalnej – usługi świadczone w interesie ogólnym, umożliwiające osobom niezależne życie w środowisku lokalnym. Usługi te zapobiegają odizolowaniu osób od rodziny i społeczno-

ści lokalnej, a gdy to nie jest możliwe, gwarantują tym osobom warunki życia jak najbardziej zbliżone do warunków domowych i rodzinnych oraz umożliwiają podtrzymywanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich. Do usług społecznych zaliczamy m.in. usługi opiekuńcze, usługi asystenckie, usługi w postaci mieszkań chronionych, usługi w postaci mieszkań wspomaganych do 12 osób (wg definicji z Wytocznych CT9). Pojęcie usług społecznych rozumianych bardziej szeroko znajduje się też w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;

Wiązka usług – oznacza zestaw zintegrowanych, co najmniej trzech typów, usług społecznych, świadczonych przez jednego lub kilku wykonawców, w ramach spójnego i zaplanowanego działania zaspokajającego w sposób ciągły potrzeby mieszkańców wspólnoty samorządowej o wielorakim lub jednorodnym charakterze.

CZĘŚĆ 1

MODEL PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO

Wprowadzenie do części 1

Oddajemy w Państwa ręce końcowy opis modelu przedsiębiorstwa społecznego wdrażającego wiązkę usług w zakresie OPIEKA NAD DZIEĆMI+. Publikacja jest skierowana przede wszystkim do przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych (PS) oraz ośrodków wsparcia ekonomii społecznej (OWES) dlatego skupiliśmy się na przedstawieniu maksymalnie użytecznych informacji. Opisy teoretyczne ograniczyliśmy do niezbędnego minimum, ponieważ dostępne są one w pierwotnej wersji modelu zamieszczonej na stronie www.spoldzielnie.org w zakładce „Biblioteka/Publikacje”.

Czytelników/czki publikacji postaramy się przeprowadzić krok po kroku przez wymogi jakie powinien spełniać podmiot ubiegający się o status przedsiębiorstwa społecznego. Informacje te są istotne m.in. ze względu na przyjęcie 5 sierpnia 2022 roku ustawy o ekonomii społecznej, która zmienia tryb uzyskiwania statusu. Przedstawimy informacje dotyczące kwalifikacji i kompetencji jakie powinna spełniać kadra realizująca usługi. Zwrócimy uwagę na konieczność i sposób przeprowadzenia diagnozy zarówno środowiska lokalnego pod względem zapotrzebowania na usługi, jak również rodzin z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, któremu powinno się dostosować rodzaj wsparcia do stanu zdrowia, potrzeb i możliwości. Przedstawimy i opiszemy krótko usługi główne i dodatkowe, które mogą być świadczone w ramach wiązki usług, nawiązując również do konieczności zapewnienia ich odpowiedniej jakości oraz zachowania minimalnych standardów realizacji.

Kolejna część publikacji poświęcona jest analizie korzyści i efektywności realizacji usług w wiązkach. Skupimy się tutaj głównie na korzyściach pozafinansowych dla społeczności lokalnej oraz dla samorządu terytorialnego. Nie zapomnimy jednak wspomnieć o korzyściach finansowych.

Na końcu publikacji znajdą Państwo informacje na temat źródeł finansowania usług oraz przykłady wiązek usług zrealizowanych w ramach projektu „Energia społeczna. (...)”¹ Nie pominiemy również roli, jaką w przygotowaniu do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz realizacji usług społecznych powinna pełnić kadra OWES. Jej zadania zaprezentujemy na konkretnych przykładach, jakie zidentyfikowaliśmy w trakcie realizacji pilotażu wdrażania.

Zapraszamy do lektury.

---

¹ Energia społeczna. Sieć Przedsiębiorstw Społecznych realizujących nowe modele usług w zakresie użyteczności publicznej, więcej informacji na stronie: spoldzielnie.org

1. MODEL CZYM JEST I KTO MOŻE Z NIEGO SKORZYSTAĆ?

Model przedsiębiorstwa społecznego realizującego wiązkę usług społecznych to nowatorskie rozwiązanie pozwalające na:

1. bardziej kompleksowe zaspokojenie potrzeb dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami oraz ich rodziców/opiekunów poprzez dostęp do kilku usług społecznych, zdrowotnych realizowanych przez jeden podmiot;
2. płynne wprowadzenie nowego rodzaju przedsiębiorstwa społecznego zwanego „usługowym”, o którym mowa w ustawie o ekonomii społecznej;
3. rozwój działalności przedsiębiorstw społecznych prowadzących przedszkola / punkty przedszkolne w obszarze wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w tym poprzez wsparcie dla rodziców (prawnych opiekunów) w pracy z dzieckiem oraz działania integrujące dzieci z rówieśnikami i/lub rodziców ze społeczeństwem;
4. zwiększenie dezinstytucjonalizacji usług poprzez zwiększenie potencjału i możliwości ich realizacji przez przedsiębiorstwa społeczne.

Zatem Model został opracowany w celu zapewnienia minimalnych standardów funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych realizujących lub planujących realizację dostępnych, dobrej jakości usług społecznych, edukacyjnych i zdrowotnych. Modele wpisują się w coraz bardziej powszechne wyzwania związane z koniecznością zapewnienia kompleksowego wsparcia w obszarze edukacji i opieki przedszkolnej dzieciom wymagającym niwelowania deficytów, różnego rodzaju dysfunkcji oraz wyrównywania ich szans w stosunku do rówieśników. Odzwierciedlają potrzebę zwiększania profesjonalizacji i budowy potencjału przedsiębiorstw społecznych w świadczeniu kompleksowych usług. Mają wzmocnić przygotowanie przedsiębiorstw społecznych w sytuacji zwiększającego się zapotrzebowania na usługi społeczne, w tym opiekuńcze i edukacyjne pozwalające na wyrównywanie deficytów pojawiających się wśród najmłodszej części społeczeństwa. Opisy modeli umożliwiają ocenę realizacji planowanych usług, zapotrzebowania, zasobów przedsiębiorstwa i społeczeństwa na danym obszarze oraz ryzyka z tymi działaniami związanego. Jednocześnie dzięki modelom możemy łatwiej przeanalizować zasadność, realność i opłacalność podejmowanych działań w sferze wsparcia dzieci ze spe-

cialnymi potrzebami edukacyjnymi. Mają być inspiracją w poszukiwaniu rozwiązań adekwatnych do zasobów (lub możliwości ich zdobycia) przedsiębiorstwa społecznego oraz zapotrzebowania społecznego i źródeł finansowania. Szczególnie te dwa ostatnie elementy będą miały kluczowy wpływ na ostateczny wybór świadczonych usług. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że na rynku ciągle występuje deficyt wolnych miejsc przedszkolnych zarówno w placówkach publicznych jak i niepublicznych dla dzieci w normie rozwojowej. Sytuacja dzieci ze specjalnymi potrzebami jest jeszcze trudniejsza, a zatem szansa na rozwój przedsiębiorstw społecznych w tym obszarze większa.

Wariant 1. Istniejące przedsiębiorstwo społeczne prowadzące edukację przedszkolną dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (przedszkole specjalne)

To model, w którym przedsiębiorstwo realizuje już usługę bazową w formie opieki przedszkolnej dla dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i planuje jej udoskonalenie poprzez wprowadzenie dodatkowych, komplementarnych usług lub metod wsparcia. Model ten jest obciążony najmniejszym ryzykiem, ponieważ przedsiębiorstwo dysponuje już:

1. podstawową wiedzą w zakresie potrzeb lokalnej społeczności, konkurencji, możliwościach współpracy i finansowania usług;
2. doświadczeniem w opiece nad grupą docelową;
3. specjalistycznym personelem o wymaganych kwalifikacjach;
4. zasobami technicznymi.

Jest to model przedsiębiorstwa społecznego, który ma największe szanse na rozwój zarówno w zakresie usługowym jak i finansowym. Jest to działalność o wysokim stopniu trudności, specyficznych wymaganiach formalnych, ale z drugiej strony pozwalająca na zapewnienie stabilnego finansowania działalności przedsiębiorstwa społecznego.

Wariant 2. Istniejące przedsiębiorstwo społeczne realizujące edukację przedszkolną

To model, w którym usługi opieki i edukacji dla dzieci ze specjalnymi potrzebami będą stanowić uzupełnienie podstawowej działalności przedszkolnej

w formie oddziału integracyjnego (grupa mieszana) lub utworzenia odrębnego oddziału specjalnego, w którym opieką zostaną objęte wyłącznie dzieci posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. O tym w jakiej formie nastąpi rozszerzenie usług zdecyduje przede wszystkim liczba dzieci oraz możliwość pozyskania specjalistycznej kadry. Nie bez znaczenie będzie także pozyskanie źródeł finansowania wyposażenia placówki w pomoce dydaktyczne dostosowane do potrzeb edukacyjnych, stymulujące rozwój, pozwalające na kontakt z dzieckiem, minimalizujące deficyty i wyrównujące szanse z rówieśnikami.

Szanse na rozwój tego modelu są duże, jeżeli przedstawiciele przedsiębiorstwa społecznego akceptują ryzyko związane rozszerzeniem działalności o specjalistyczne usługi dla szczególnej grupy odbiorców.

Wariant 3. Nowo utworzone przedsiębiorstwo społeczne planujące prowadzenie punktu przedszkolnego, placówki przedszkolnej dla dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, z oddziałami integracyjnymi lub odrębnym oddziałem dla w/w dzieci

To model obarczony największym ryzykiem. Działalność wychowawczo – oświatowa jest dokładnie uregulowana przepisami prawa. Wiąże się to oczywiście z dużą odpowiedzialnością. Założyciele podmiotu powinni rozważyć wszystkie za i przeciw związane z podjęciem działalności o tak wysokim stopniu sformalizowania i jednocześnie skierowanej do specyficznej grupy odbiorców. Już samo przygotowanie do działalności wymaga większej wytrwałości, zaangażowania i organizacji niż w przypadku działalności w innych obszarach. Wśród najważniejszych należy wymienić znalezienie lokalu spełniającego odpowiednie wymogi albo pozwalającego niewielkim kosztem dostosować go do wymagań ustawowych. Pozyskanie środków finansowych na ewentualne prace remontowe i wyposażenie, a także uzyskanie odpowiednich wpisów i pozwoleń to kolejne zadania jakie stoją przed kadrą przedsiębiorstwa społecznego. Nie można też zapomnieć o pozyskaniu pracowników z kwalifikacjami i predyspozycjami psychospołecznymi do opieki nad dziećmi ze specjalnymi potrzebami.

Głównie specyfika grupy docelowej i duże wymagania formalne nie pozostały bez wpływu na fakt, że ten model nie był testowany w ramach projektu w formie uproszczonej tzn. punktu przedszkolnego.

Reasumując, niezależnie od tego, w ramach którego modelu wdrażane będą usługi opieki nad dziećmi należy pamiętać, że są one uwarunkowane:

1. potrzebami społeczności lokalnej – bez potrzeby, nie ma usługi;
2. specyfiką środowiska lokalnego – w dużym mieście usługi będą realizowane na większą skalę, ale na mniejszym obszarze np. gminy wiejskiej zapotrzebowanie na wsparcie dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi może nie występować lub dotyczyć pojedynczych przypadków; szczególnie ze wzg. na nieświadomą potrzebę wynikającą głównie z braku procesów diagnozowania dziecięcych problemów;
3. zachowaniami społeczno-kulturowymi społeczności, w której np. rodzina nie dopuszcza do świadomości istnienia problemów dziecka lub jak najdłużej stara się je ukrywać, chroniąc dziecko przed stygmatyzacją i odrzuceniem przez rówieśników lub nie mając wiedzy na temat możliwości i konieczności diagnozowania deficytów dziecięcych na tak wczesnym etapie życia;
4. zasobami przedsiębiorstwa społecznego, przede wszystkim dysponowaniem lokalem, pomieszczeniami spełniającymi wymogi wynikające z przepisów prawa, w tym posiadające dopuszczenia odpowiednich służb np. straży pożarnej;
5. zatrudnieniem personelu o specjalistycznych kwalifikacjach i cechach charakteru, przy zachowaniu odpowiedniej proporcji zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
6. znajomości różnych regulacji prawnych dotyczących zarówno samej usługi, jak i kwalifikacji personelu, dokumentowania usług, ochrony danych osobowych, źródeł finansowania.

2. WYMOGI DLA PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH I KADRY REALIZUJĄCEJ USŁUGI

Według informacji na stronie www.bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl w Polsce od 2017 roku status przedsiębiorstwa społecznego uzyskało 2 027 podmiotów działających w różnych obszarach. Najwięcej w woj. śląskim (321) i podkarpackim (297), najmniej w woj. opolskim (47) oraz świętokrzyskim (53). Faktyczna liczba przedsiębiorstw społecznych jest jednak znacznie mniejsza, np. w woj. podkarpackim 170 podmiotów w 2022 roku miało aktualny status, a w woj. śląskim tylko 139, w woj. świętokrzyskim 37, natomiast w opolskim 47 podmiotów regularnie odnawia status PS.

W województwach, w których wdrażane były wiązki usług OPIEKA NAD DZIEĆMI+ sytuacja przedstawia się następująco:

Województwo	Liczba wszystkich zarejestrowanych PS wg bazy	Liczba PS, którym status wygaś do 31.12.2021 r.	Liczba PS, którym status wygaś w okresie od 01.01 do 31.08.2022	Liczba PS, które posiadają status aktualny na 01.09.2022
Kujawsko-pomorskie	128	46	11	71
Mazowieckie	88	51	11	26
Pomorskie	105	15	21	69
Wielkopolskie	145	58	18	69

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://www.bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl/>

2.1. WYMAGANE WPISY – WPIS NA LISTĘ PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH

O przedsiębiorstwie społecznym możemy mówić tylko wtedy, gdy mamy do czynienia z podmiotem posiadającym określone cechy i wpisanym na listę przedsiębiorstw społecznych. Do 30 października 2022 roku lista była tworzona przez regionalne ośrodki polityki społecznej oraz Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Po tym terminie lista jest tworzona przez wojewodów.

Na dzień opracowania niniejszej publikacji najbardziej rozpowszechniona jest definicja PS zawarta w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regional-

nego na lata 2014-2020. Zgodnie z tą właśnie definicją Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej dokonują weryfikacji spełniania przez podmiot warunków, jakie powinno spełniać przedsiębiorstwo społeczne.

A zatem przedsiębiorstwo społeczne to podmiot, który spełnia łącznie poniższe warunki:

1. jest podmiotem wyodrębnionym pod względem organizacyjnym i rachunkowym, prowadzącym działalność:
  - a) gospodarczą zarejestrowaną w Krajowym Rejestrze Sądowym lub
  - b) odpłatną pożytku publicznego lub
  - c) działalność oświatową lub
  - d) działalność kulturalną;
2. jest podmiotem, który nie dystrybuuje zysku lub nadwyżki bilansowej pomiędzy udziałowców, akcjonariuszy lub pracowników, ale przeznaczają go na wzmocnienie potencjału przedsiębiorstwa oraz w określonej części na reintegrację zawodową i społeczną lub na działalność pożytku publicznego prowadzoną na rzecz społeczności lokalnej, w której działa przedsiębiorstwo;
3. jest zarządzany na zasadach demokratycznych, co oznacza, że struktura zarządzania lub struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników, co podmiot określa w swoim statucie lub innym dokumencie założycielskim;
4. wynagrodzenia wszystkich pracowników, w tym kadry zarządzającej są ograniczone limitem, o którym mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
5. zatrudnia w oparciu o umowę o pracę, spółdzielczą umowę o pracę lub umowę cywilnoprawną (z wyłączeniem osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, które prowadzą działalność gospodarczą) co najmniej trzy osoby w wymiarze czasu pracy co najmniej $\frac{1}{4}$ etatu, a w przypadku umów cywilnoprawnych na okres nie krótszy niż 3 miesiące i obejmujący nie mniej niż 120 godzin pracy łącznie przez wszystkie miesiące, przy zachowaniu proporcji zatrudnienia, o których mowa poniżej.

Celem prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwo społeczne jest:

1. integracja społeczna i zawodowa polegająca na zatrudnieniu:
  - a. min 50% określonych kategorii osób np. bezrobotnych, ubogich, opuszczających ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, absolwentów CIS i KIS
  - b. co najmniej 30% osób o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności lub osób z zaburzeniami psychicznymi,
2. lub realizacja usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, usług opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 lub usług wychowania przedszkolnego w przedszkolach lub w innych formach wychowania przedszkolnego przy jednoczesnej realizacji integracji społecznej i zawodowej osób, o których mowa w lit. a) – min. 20% zatrudnionych.

W związku z uchwaleniem 5 sierpnia 2022 roku ustawy o ekonomii społecznej zmianie ulega przede wszystkim procedura przyznawania statusu, jak również sposób definiowania oraz kryteria, które musi spełnić przedsiębiorstwo społeczne.

Wg nowych przepisów (ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej) działalność przedsiębiorstwa społecznego służy rozwojowi lokalnemu i ma na celu:

1. reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, przy czym działania te realizowane na rzecz osób zatrudnionych w przedsiębiorstwie społecznym nie są wykonywane w ramach działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorstwo społeczne, lub
2. realizację usług społecznych.

Jaki podmiot może ubiegać się o status przedsiębiorstwa społecznego?

Zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 roku o ekonomii społecznej status przedsiębiorstwa społecznego może posiadać podmiot ekonomii społecznej oraz jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej, prowadzące:

1. działalność odpłatną pożytku publicznego,
2. działalność gospodarczą,
3. inną działalność o charakterze odpłatnym, np. oświatową, kulturalną, kół gospodyń wiejskich.

! *W przypadku podmiotów, głównie stowarzyszeń i fundacji, które realizują działalność odpłatną oraz nieodpłatną pożytku publicznego, przy ubieganiu się o status PS oraz o zlecenie usług społecznych należy zwrócić uwagę czy przedmiot usług na pewno jest realizowany w ramach działalności odpłatnej lub gospodarczej. **Status PS nie obejmuje działalności nieodpłatnej.***

Oczywiście po spełnieniu warunków określonych w/w ustawą, o których będzie mowa w dalszej części publikacji.

Natomiast przez podmiot ekonomii społecznej – należy rozumieć:

- a. spółdzielnię socjalną;
- b. warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej;
- c. centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej;
- d. spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej;
- e. organizację pozarządową, o której mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie np. fundacja, stowarzyszenie, z wyjątkiem partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych;
- f. tzw. kościelne osoby prawne - osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
- g. stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;
- h. spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Kolejna grupa podmiotów, które mogą posiadać status PS to jednostki tworzące podmiot ekonomii społecznej. Należy przez nie rozumieć podmiot, który

odpowiednio zorganizował warsztat terapii zajęciowej, utworzył zakład aktywności zawodowej lub centrum integracji społecznej lub prowadzi klub integracji społecznej. **Do tej grupy podmiotów odpowiednie ustawy zaliczają organizacje pozarządowe np. fundacje, stowarzyszenia, ale również jednostki samorządu terytorialnego.**

Zainteresowanych odsyłamy do konkretnych ustaw: o zatrudnieniu socjalnym² oraz o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych³

Katalog podmiotów, które mogą posiadać status przedsiębiorstwa społecznego jest szeroki i zróżnicowany. Jednak nie wszystkie w/w podmioty są zainteresowane posiadaniem statusu przedsiębiorstwa społecznego, głównie ze względu na liczne wymagania jakie należy spełnić np. te dotyczące proporcji zatrudnienia osób z konkretnych grup mających problemy na rynku pracy czy zasad podziału zysku.

Nowe wymagania dla przedsiębiorstw społecznych obowiązujące po 30 października 2022 roku.

W świetle nowej ustawy większość warunków jakie musi spełnić podmiot ubiegający się o status przedsiębiorstwa społecznego pozostała niezmienną. Są to m.in. wymogi dotyczące posiadania organu konsultacyjno-doradczego, zakazu podziału zysku albo nadwyżki bilansowej uzyskanych z wykonywanej działalności między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i osoby w nim zatrudnione. Zmieniono natomiast wymogi związane z zatrudnieniem oraz wprowadzono obowiązek opracowania indywidualnych planów reintegracji przy zatrudnieniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nowością jest również konieczność wprowadzenia przez przedsiębiorstwo społeczne zasad, znanych z ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie, dotyczących udzielania pożyczek czy zakupu towarów i usług od podmiotów i osób powiązanych. Z kolei dla podmiotów, które już uzyskują status przedsiębiorstwa społecznego wprowadzono obowiązek składania rocznych sprawozdań z działalności. Wymóg ten wynika z faktu przyznawania statusu przedsiębiorstwa społecznego bezterminowo.

² Internetowy System Aktów Prawnych, <https://isap.sejm.gov.pl>, Dz.U. 2022 poz. 2241

³ Internetowy System Aktów Prawnych, <https://isap.sejm.gov.pl>, Dz.U. 2021 poz. 573

Wymogi dotyczące zatrudnienia

Przedsiębiorstwo społeczne zatrudnia co najmniej 3 osoby na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę. Każdą w wymiarze co najmniej 1/2 etatu.

W przedsiębiorstwie społecznym, którego celem jest reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co najmniej 30% ogółu osób zatrudnionych stanowią osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, wykonujące pracę na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę zatrudnione w wymiarze co najmniej 1/2 etatu. Przez ogół osób zatrudnionych, należy rozumieć osoby świadczące pracę na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, umowy o pracę nakładczą lub umowy cywilnoprawnej lub osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą niebędące pracodawcami świadczące na rzecz przedsiębiorstwa społecznego usługi przez nieprzerwany okres co najmniej 3 miesięcy.

W przypadku uzyskania przez spółdzielnię socjalną statusu przedsiębiorstwa społecznego, o którym mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, liczba osób innych niż zagrożone wykluczeniem społecznym, nie może być większa niż 70% ogólnej liczby członków tej spółdzielni. Zatem uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego przez spółdzielnię socjalną jest korzystne i umożliwia zatrudnienie większej liczby specjalistów niż w spółdzielni, która nie posiada statusu PS.

Opracowanie indywidualnych planów reintegracji (IPR)

Przedsiębiorstwo społeczne przy aktywnym uczestnictwie osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym opracowuje i realizuje indywidualny plan reintegracyjny, który ma na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych tej osoby. Opracowanie IPR dotyczy osób, na zatrudnienie których przedsiębiorstwo społeczne otrzymało wsparcie np. w formie jednorazowych środków na utworzenie stanowiska pracy, środków na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub refundacji składek ubezpieczeniowych. IPR jest realizowany przez okres nie krótszy niż okres, na jaki zostało udzielone wsparcie, lub nie krótszy niż okres zatrudnienia danej osoby wymagany w związku z otrzymanym wsparciem.

Zasady udzielania pożyczek i dokonywania zakupów od podmiotów i osób powiązanych

Przedsiębiorstwo społeczne, podobnie jak organizacja posiadająca status pożytku publicznego, nie może:

1. udzielać pożyczek osobom prawnym organizacyjnie z nim powiązanim ani swoim członkom, członkom organów tego przedsiębiorstwa, osobom zatrudnionym w tym przedsiębiorstwie ani osobom, z którymi osoby zatrudnione w tym przedsiębiorstwie pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, ani zabezpieczać ich zobowiązań mieniem przedsiębiorstwa społecznego;
2. przekazywać majątku na rzecz osób, o których mowa w pkt 1, na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich w szczególności, jeżeli przekazanie to następuje nieodpłatnie lub na preferencyjnych warunkach;
3. wykorzystywać majątku na rzecz osób, o których mowa w pkt 1, na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich, chyba że to wykorzystanie wynika bezpośrednio z celu statutowego;
4. dokonywać zakupu towarów lub usług od osób prawnych organizacyjnie z nim powiązanych lub podmiotów, w których uczestniczą osoby, o których mowa w pkt 1, na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe.

Nowy obowiązek – roczne sprawozdanie. Przedsiębiorstwo społeczne sporządza roczne sprawozdanie i przekazuje je w formie elektronicznej wojewodzie właściwemu ze względu na siedzibę przedsiębiorstwa społecznego w terminie do 31 marca roku następującego po roku, za który jest składane to sprawozdanie.

Sprawozdanie takie zawiera dwa rodzaje informacji:

1. dotyczące przedsiębiorstwa społecznego: nazwę i formę prawną, adres siedziby oraz dane kontaktowe, NIP, numer identyfikacyjny REGON oraz numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, innej ewidencji lub innym rejestrze, oraz

2. dotyczące działalności i wsparcia, w tym podjętych działaniach dotyczących reintegracji społecznej i zawodowej osób zatrudnionych wraz z osiągniętymi efektami; zatrudnienia (również proporcji zatrudnienia); korzystania z instrumentów wsparcia np. finansowania z Funduszu Pracy składek ubezpieczeniowych; pozyskania środków na utworzenie stanowiska pracy, na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub kosztów płacy, pozyskaniu zlecenia w drodze zamówienia zastrzeżonego dla przedsiębiorstw społecznych.

Wzór sprawozdania określa ROZPORZĄDZENIE MINISTRA RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 26 października 2022 r. w sprawie rocznego sprawozdania przedsiębiorstwa społecznego.

Wzór został załączony w ostatniej części publikacji.

Kto nadaje status przedsiębiorstwa społecznego?

Od 30 października 2022 r. uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego następuje na wniosek podmiotu ekonomii społecznej albo jednostki tworzącej podmiot ekonomii społecznej, w drodze decyzji wojewody właściwego ze względu na siedzibę tego podmiotu albo tej jednostki. Jednak na potrzeby otrzymania wsparcia w projektach realizowanych w ramach perspektywy finansowej UE 2014-2020 sankcjonowany jest również status przyznany na podstawie weryfikacji podmiotu przez ośrodek wsparcia ekonomii społecznej. Procedura odbywa się zgodnie z Załącznikiem nr 3 do Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

Wg nowych przepisów, od 30 października 2022 r. decyzję o uzyskaniu statusu przedsiębiorstwa społecznego podejmuje wojewoda na wniosek zainteresowanego podmiotu.

Wniosek o uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego zawiera:

1. nazwę i formę prawną wnioskodawcy;
2. adres siedziby wnioskodawcy i miejsce wykonywania planowanej działalności;

3. NIP, numer identyfikacyjny REGON i numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, innej ewidencji lub innym rejestrze;
4. określenie celu działalności (reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub realizacja usług społecznych);
5. planowany przedmiot dominującej działalności.

Wzór został załączony w ostatniej części publikacji.

Do wniosku o uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego podmiot dołączając dokumenty potwierdzające spełnianie warunków określonych w ustawie, w szczególności statut, umowę spółki lub inny dokument o podobnym charakterze oraz odpowiednie uchwały i regulaminy.

Z obowiązku składania w/w załączników zwolnione są spółdzielnie socjalne.

Według informacji na stronie Departamentu Ekonomii Społecznej i Solidarnej elektroniczny wykaz przedsiębiorstw społecznych, które otrzymały status zgodnie z ustawą o ekonomii społecznej znajduje się w dziale „Rejestry ustawowe” pod adresem: <https://rjps.mpips.gov.pl/RJPS/RU/start.do>

Wszelkie zmiany powodujące naruszenie warunków, które podmiot jest zobowiązany spełniać, aby posiadać status przedsiębiorstwa społecznego podmiot jest obowiązany zgłaszać wojewodzie, oraz wskazać przyczyny naruszenia tych warunków w terminie 14 dni od dnia ich zaistnienia.

Wojewoda wydaje decyzję o utracie statusu przedsiębiorstwa społecznego w przypadku, gdy:

1. przedsiębiorstwo społeczne nie spełnia któregokolwiek z warunków, o których mowa w ustawie o ekonomii społecznej;
2. ogłoszono upadłość przedsiębiorstwa społecznego albo oddalono wniosek o ogłoszenie upadłości przedsiębiorstwa społecznego z uwagi na fakt, że jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania;
3. otwarto likwidację przedsiębiorstwa społecznego;
4. przedsiębiorstwo społeczne wystąpiło z wnioskiem o wydanie tej decyzji.

Podmioty, które utraciły status przedsiębiorstwa społecznego w związku z niespełnianiem którejkolwiek z cech określonych ustawą o ekonomii społecznej, mogą ponownie uzyskać ten status nie wcześniej niż po upływie roku od dnia, w którym decyzja o utracie statusu stała się ostateczna.

Ustawa o ekonomii społecznej nie ustala terminu obowiązywania statusu przedsiębiorstwa społecznego. Status nadawany jest bezterminowo, a przesłanki jego utraty określa ustawa.

Podsumowanie

Uregulowanie, w formie ustawy, zasad uzyskiwania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz warunków jakie powinny spełniać podmioty ubiegające się o ten status zwiększa jego rangę. Przede wszystkim powoduje, że status przedsiębiorstwa społecznego nie będzie kojarzył się głównie z podmiotami, które uzyskały dofinansowanie na działalność ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Status przedsiębiorstwa społecznego będzie cechą podmiotów, które prowadzą działalność służącą rozwojowi lokalnemu i mają na celu reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub **realizację usług społecznych**. Jednym z rodzajów takich usług są usługi odpłatne w zakresie oświaty, których dotyczy niniejszy model.

Ważną zmianą jest:

1. nadanie statusu przedsiębiorstwa społecznego przez wojewodę, na wniosek zainteresowanego podmiotu;
2. opracowanie i realizacja indywidualnych programów reintegracji dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, na zatrudnienie których PS otrzymał wsparcie finansowe;
3. składanie przez PS rocznych sprawozdań z działalności.

Niezmiennie natomiast pozostają niektóre warunki jakie musi spełnić przedsiębiorstwo społeczne oraz to, że informacje o podmiotach je spełniających będzie można znaleźć w jednym elektronicznym wykazie.

2.2 WYMAGANE WPISY – WPIS DO EWIDENCJI SZKÓŁ I PLACÓWEK NIEPUBLICZNYCH

Przedsiębiorstwo społeczne planujące utworzenie niepublicznego przedszkola, punktu przedszkolnego, zespołu wychowania przedszkolnego musi dokonać

zgłoszenia do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego. Wpis do ewidencji szkół i placówek niepublicznych jest dokonywany na podstawie pisemnego zgłoszenia, które zawiera:

1. określenie nazwy placówki;
2. określenie odpowiednio typu i rodzaju placówki;
3. informację o siedzibie placówki, która musi się znajdować na terenie gminy, w której przedsiębiorstwo ubiega się o wpis;
4. informację o miejscach prowadzenia zajęć;
5. oznaczenie podmiotu, osoby zamierzającej prowadzić placówkę oraz siedziby;
6. określenie daty rozpoczęcia funkcjonowania placówki;
7. adres właściwego urzędu skarbowego.

Do zgłoszenia należy dołączyć następujące dokumenty:

1. statut placówki podpisany przez osobę uprawnioną, opracowany zgodnie z art. 172 ustawy Prawo oświatowe, a w przypadku punktu lub zespołu wychowania przedszkolnego projekt organizacji wychowania przedszkolnego;
2. listę pracowników pedagogicznych z podaniem informacji dotyczących ich kwalifikacji, przewidzianych do zatrudnienia w placówce oraz wskazanie osoby pełniącej funkcję dyrektora placówki wraz z jego kwalifikacjami;
3. informację o warunkach lokalowych - zgodnie z art. 168 ust 4 pkt 3 ustawy Prawo oświatowe zapewniających:
  - a. możliwość prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych,
  - b. realizację innych zadań statutowych,
  - c. bezpieczne i higieniczne warunki nauki i pracy, spełniające wymagania określone w przepisach w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, przepisach o ochronie środowiska, przepisach o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przepisach techniczno-budowlanych i przepisach o ochronie przeciwpożarowej; spełnienie tych wymagań potwierdza się przez dołączenie do zgłoszenia odpowiednio pozytywnej opinii właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego oraz pozytywnej opinii Komendanta Powiatowego (Miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej;
4. formularz zawierający dane niezbędne do wpisania szkoły lub placówki do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (dane uzupełniające do rejestru szkół i placówek oświatowych (RSPO)).

Postępowanie o wpis do ewidencji jest wolne od opłat administracyjnych i skarbowych, a zaświadczenie o wpisie do ewidencji zostaje wydane w terminie 30 dni od daty złożenia kompletnego zgłoszenia.

Szczegółowe informacje dotyczące spełnienia warunków pozwalających na otwarcie niepublicznego przedszkola, punktu przedszkolnego, zespołu wychowania przedszkolnego można uzyskać w urzędzie gminy lub miasta, najczęściej w wydziale edukacji, oświaty, wychowania. Tam można również uzyskać wzory dokumentów obowiązujące na terenie danej gminy.

2.3 KWALIFIKACJE KADRY

Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci wymagają zapewnienia wysoko wykwalifikowanej kadry specjalistów, posiadającej wyłącznie formalne wykształcenie, uzupełnione dodatkowo studiami podyplomowymi, kursami, szkoleniami. Szczegółowe kwalifikacje wymagane od nauczycieli, poziom wykształcenia i jego zakres w odniesieniu do poszczególnych typów szkół i rodzajów placówek, określa rozporządzenie MEN z 1 sierpnia 2017 roku w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Przepisy tego rozporządzenia mają zastosowanie zarówno w publicznych, jak i niepublicznych szkołach i przedszkolach.

Ważną rolę w przypadku wychowania przedszkolnego dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi odgrywa też wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, o którym mowa w rozporządzenie MEN z 9 sierpnia 2017 roku w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

Wśród kadry dydaktycznej przedszkoli specjalnych lub z oddziałami specjalnymi, integracyjnymi należy wymienić m.in. nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia rewalidacyjne, zajęcia socjoterapeutyczne. Poniżej kwalifikacje i zadania wybranych specjalistów, którzy powinni się znaleźć wśród kadry przedszkola specjalnego. Kadry, która obok wykształcenia, powinna posiadać umiejętność rzetelnego przygotowania programu edukacyjno-terapeutycznego, planu działań wspierających, różnych metod i form pracy.

Nauczyciel w przedszkolu specjalnym, oddziale specjalnym w przedszkolu ogólnodostępnym dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolach specjalnych, oddziałach

specjalnych w przedszkolach ogólnodostępnych, a także kwalifikacje do prowadzenia zajęć rewalidacyjno-wychowawczych z dziećmi z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, posiada osoba, która:

1. ukończyła studia lub zakład kształcenia nauczycieli, w zakresie nadającym kwalifikacje do pracy z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością intelektualną, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki, lub
2. ma kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki, a ponadto ukończyła studia podyplomowe, zakład kształcenia nauczycieli lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie nadającym kwalifikacje do pracy z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością intelektualną.

Zadania nauczyciela prowadzącego grupę przedszkolną

Nauczyciel o powyższych kwalifikacjach może realizować zadania, do których należy m.in.: rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych, w tym zainteresowań, uzdolnień dziecka na podstawie obserwacji pedagogicznych. W przypadku stwierdzenia, że dziecko wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, nauczyciel niezwłocznie udziela takiej pomocy, prowadząc zajęcia o charakterze terapeutycznym w trakcie bieżącej pracy z dzieckiem lub udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zajęć rozwijających dla dzieci szczególnie uzdolnionych, mających wyjątkowe predyspozycje i prowadzi je przy wykorzystaniu aktywnych metod pracy. O podjętej pracy informuje jednocześnie dyrektora przedszkola.

Nauczyciel będący członkiem zespołu pomocy psychologiczno-pedagogicznej powinien także:

- a. nawiązać współpracę z rodzicami, czyli zdiagnozować środowisko rodzinne;
- b. informować rodziców o możliwościach i rodzaju pomocy udzielanej dziecku;
- c. ustalić terminy pracy specjalistów z dzieckiem oraz indywidualny lub grupowy program pomocy psychologiczno-pedagogicznej, który dokumentuje w dzienniku pracy nauczyciela lub dziennikach zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- d. dokonać oceny postępów dziecka oraz ustalić wnioski do dalszej pracy z nim.

Nauczyciel w przedszkolu specjalnym, oddziale specjalnym dla dzieci z innego rodzaju niepełnosprawnością. Osoba na tym stanowisku musi mieć kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu publicznym, a ponadto powinna ukończyć studia, zakład kształcenia nauczycieli, studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

Osoba prowadząca zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (WWRD) to osoba, która:

1. ukończyła jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i drugiego stopnia, na kierunku psychologia, pedagogika lub pedagogika specjalna w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
2. ukończyła studia w zakresie fizjoterapii, rehabilitacji ruchowej lub terapii pedagogicznej oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
3. ukończyła jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i drugiego stopnia, na kierunku psychologia, pedagogika lub pedagogika specjalna, a ponadto ukończyła studia podyplomowe w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, terapii pedagogicznej, terapii rodzin lub innego rodzaju terapii właściwej dla pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
4. ma kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela logopedy.

Nauczyciel logopeda powinien ukończyć:

1. studia w zakresie logopedii, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
2. studia, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, i studia pierwszego stopnia lub studia podyplomowe, w zakresie logopedii, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne

Do zadań logopedy w przedszkolu należy w szczególności:

1. diagnozowanie logopedyczne, w tym prowadzenie badań przesiewowych w celu ustalenia stanu mowy oraz poziomu rozwoju językowego uczniów;

2. prowadzenie zajęć logopedycznych dla uczniów oraz porad i konsultacji dla rodziców i nauczycieli w zakresie stymulacji rozwoju mowy uczniów i eliminowania jej zaburzeń;
3. podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających powstawaniu zaburzeń komunikacji językowej we współpracy z rodzicami uczniów;
4. wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
  - a. rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,
  - b. udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Nauczyciel terapeuta pedagogiczny powinien ukończyć:

1. studia w zakresie terapii pedagogicznej, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne;
2. studia na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki, i studia pierwszego stopnia, studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie terapii pedagogicznej, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Do zadań terapeuty pedagogicznego należy w szczególności:

1. prowadzenie badań diagnostycznych uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub specyficznymi trudnościami w uczeniu się w celu rozpoznawania trudności oraz monitorowania efektów oddziaływań terapeutycznych;
2. rozpoznawanie przyczyn utrudniających uczniom aktywne i pełne uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki;
3. prowadzenie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;

4. podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających niepowodzeniom edukacyjnym uczniów, we współpracy z rodzicami uczniów;
5. wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
  - a. rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,
  - b. udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Pedagog specjalny to osoba, która ukończyła:

1. jednolite studia magisterskie na kierunku pedagogika specjalna i posiada przygotowanie pedagogiczne lub
2. jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego lub drugiego stopnia, w zakresie pedagogiki specjalnej, i posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
3. jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i drugiego stopnia, w zakresie pedagogiki, i posiada przygotowanie pedagogiczne, a ponadto ukończyła kurs kwalifikacyjny lub studia podyplomowe w zakresie pedagogiki specjalnej lub w zakresie edukacji włączającej.

Stanowisko **nauczyciela psychologa** można powierzyć osobie, która ukończyła jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i drugiego stopnia, na kierunku psychologia w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom lub spełnia warunki określone w art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 roku o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Do zadań pedagoga i psychologa w przedszkolu, szkole i placówce należą w szczególności:

1. prowadzenie badań i działań diagnostycznych uczniów, w tym diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możli-

wości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki;

2. diagnozowanie sytuacji wychowawczych w przedszkolu, szkole lub placówce w celu rozwiązywania problemów wychowawczych stanowiących barierę i ograniczających aktywne i pełne uczestnictwo ucznia w życiu przedszkola, szkoły i placówki;
3. udzielanie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb;
4. podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży;
5. minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz inicjowanie różnych form pomocy w środowisku przedszkolnym, szkolnym i pozaszkolnym uczniów;
6. inicjowanie i prowadzenie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych;
7. pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów;
8. wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
  - a. rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,
  - b. udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości

psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie w przedszkolu, szkole i placówce, w celu wspierania potencjału rozwojowego ucznia i stwarzania warunków do jego aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym.

Do zadań zespołu pomocy psychologiczno-pedagogicznej należy w szczególności opracowanie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET), w którym uwzględnia się poszczególne formy i okres udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz ustala wnioski dotyczące dalszej pracy z dzieckiem. I nie dotyczy to tylko dziecka z niepełnosprawnościami. Konieczność specjalistycznego wsparcia może wynikać także z niedostosowania społecznego; zagrożenia niedostosowaniem społecznym; zaburzeń zachowania lub emocji; ze szczególnych uzdolnień; specyficznych trudności w uczeniu się; deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych; choroby przewlekłej; sytuacji kryzysowych lub traumatycznych; niepowodzeń edukacyjnych; zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi; trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Reasumując, liczba i rodzaj specjalistów, którzy powinni zostać zaangażowani przez przedsiębiorstwo społeczne, planujące uruchomienie lub rozszerzenie działalności o oddziały przedszkolne specjalne lub integracyjne jest spora. Dodatkową trudnością jest znalezienie osób o odpowiednich kwalifikacjach - potwierdzonych formalnie, uznawanymi na rynku dyplomami, certyfikatami, zaświadczeniami. Z tą barierą będziemy mieć do czynienia szczególnie na obszarach wiejskich lub w małych gminach. Ponadto ze względu na specyfikę dzieci oraz brak karty nauczyciela w placówkach niepublicznych, przedsiębiorstwo społeczne powinno się liczyć z dużą rotacją kadry, która ze względu na wypalenie zawodowe lub korzystniejsze oferty pracy z placówek publicznych może dążyć do jej zmiany.

3. DIAGNOZY, USŁUGI I ICH ODBIORCY

Podstawą przygotowania każdej oferty, w tym oferty usług dla osób niesamodzielnymi jest diagnoza, a właściwie dwie różne diagnozy. Najpierw środowiska, w którym przedsiębiorstwo społeczne planuje świadczyć usługi, a następnie diagnoza potrzeb i możliwości konkretnych rodzin z dzieckiem.

3.1 Diagnoza środowiska

Ważnym elementem diagnozy środowiska jest sprawdzenie czy na terenie danej gminy obowiązuje strategia rozwiązywania problemów społecznych, wsparcia osób niepełnosprawnych oraz standardy realizacji usług. Powyższe dokumenty pozwolą nam na ogólne rozeznanie:

1. ile i czy w ogóle w danej gminie mamy dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym np. ze spektrum autyzmu;
2. ile jest publicznych i niepublicznych placówek świadczących usługi opieki nad dziećmi, w tym przedszkoli specjalnych, placówek z oddziałami specjalnymi lub integracyjnymi;
3. na jakie wsparcie ze strony samorządu lokalnego może liczyć przedsiębiorstwo społeczne planujące utworzenie lub rozwój usług przedszkolnych o wsparcie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Dokumenty te powinny być dostępne na stronach internetowych gmin, powiatów, w biuletynie informacji publicznej. Zawsze można się też skontaktować z właściwym wydziałem oświaty, ośrodkiem pomocy społecznej lub pełnomocnikiem ds. osób niepełnosprawnych w celu ustalenia czy takie dokumenty zostały przyjęte i w jaki sposób można uzyskać do nich dostęp.

Kolejnym krokiem powinno być skontaktowanie się z lokalnymi instytucjami pomocowymi, liderami lokalnymi, ewentualnie przedstawicielami grup docelowych np. organizacjami zrzeszającymi rodziców, opiekunów dzieci niepełnosprawnych. Przedstawienie na takim spotkaniu wstępnej koncepcji proponowanych usług pozwoli wspólnie ustalić m.in. czego oczekują odbiorcy, czego się obawiają, czy odbiorcy skorzystaliby z usług, jeśli konieczna byłaby odpłatność oraz w jakiej wysokości odpłatność mogliby ponieść.

Jednym z pomysłów na zbadanie rynku może być np. przeprowadzenie w trakcie lokalnej imprezy akcji bezpłatnych badań przesiewowych przez logopedę albo badań terapeuty psychologa. Często zdarzają się przypadki, gdzie pracownicy urzędu nie mają rozeznania co do liczby dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, gdyż te korzystają z placówek w sąsiednich gminach. W naszej natomiast potrzeby ujawnią się dopiero jeżeli mieszkańcy zobaczą, że jest usługa dopasowana do ich potrzeb.

Podobnie jak diagnoza potrzeb, równie ważnym elementem jest:

1. rozpoznanie konkurencji – podmiotów i organizacji, które świadczą już podobne usługi, ale nie w formie wiązki oraz odpłatnie;
2. możliwość podjęcia współpracy z różnymi podmiotami i instytucjami, w tym samorządem lokalnym pod kątem pozyskania wsparcia niefinansowego np. lokal oraz finansowego w formie realizacji zadania publicznego na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub poprzez udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego z zastosowaniem klauzul społecznych.

Rozpoznanie sytuacji w konkretnym środowisku lokalnym (miejskie, wiejskie, duże miasta) pozwala określić możliwe obszary aktywności oraz realne zapotrzebowanie na usługi, a także jak wdrożyć usługi w sposób efektywny, z perspektywą ich długofalowej realizacji.

Więcej na temat diagnozy środowiska można przeczytać np. w T. Schimanek, **Diagnostowanie problemów społecznych**, Warszawa 2015; publikacji powstałej w ramach projektu „System wzmacniania potencjału i kompetencji sektora spółdzielczości socjalnej oraz stworzenie sieci współpracy z instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.⁴

3.2 Diagnoza potrzeb dziecka

Również w tym obszarze mamy do czynienia z wymaganiami wynikającymi z konkretnych przepisów prawa odnoszącymi się zarówno do sposobu diagnozowania, jak i specjalistów, którzy takiej diagnozy mogą dokonać. Diagnoza jest bar-

⁴ <https://owies.eswip.pl/s/6/kompendium-wiedzy>

dzo ważnym elementem opieki i wychowania, ponieważ na podstawie informacji zawartych w opinii lub orzeczeniu poradni psychologiczno-pedagogicznej (PPP) opracowuje się indywidualne plany pracy z dziećmi. A to właśnie dzieci są w tym przypadku głównymi odbiorcami usług.

Z ustawy Prawo oświatowe wynika, że kształceniem specjalnym obejmuje się m.in. dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, niedostosowane społecznie i zagrożone niedostosowaniem społecznym, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki odpowiednio w przedszkolach ogólnodostępnych, oddziałach przedszkolnych, oddziałach integracyjnych, przedszkolach lub oddziałach specjalnych. Dla dzieci objętych kształceniem specjalnym dostosowuje się odpowiednio program wychowania przedszkolnego do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych. Dostosowanie następuje na podstawie opracowanego dla dziecka indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET), uwzględniającego zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. W zależności od rodzaju niepełnosprawności, w tym stopnia niepełnosprawności intelektualnej dziecka organizuje się kształcenie i wychowanie, które stosownie do potrzeb umożliwia naukę w dostępnym dla niego zakresie, usprawnianie zaburzonych funkcji oraz zapewnia specjalistyczną pomoc i opiekę. Placówki mogą tworzyć zespoły wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w celu pobudzenia psychoruchowego i społecznego rozwoju, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną.

Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia psychicznego wydają zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, w tym stopnia niepełnosprawności intelektualnej.

W przypadku planowania wiązki usług konieczne jest objęcie wsparciem również otoczenia dzieci ze specjalnymi potrzebami, szczególnie rodziców i opiekunów. W ramach przedsiębiorstwa społecznego należy zdiagnozować zatem potrzeby całej rodziny. Objęcie wsparciem całej rodziny daje większe szanse na poprawę

komfortu życia oraz funkcjonowania dziecka wśród rówieśników, ponieważ ważną część pracy z dzieckiem wykonują w domu rodzice, opiekunowie.

4. USŁUGI PODSTAWOWE

4.1. Opieka przedszkolna nad dziećmi

Opieka przedszkolna organizowana jest zgodnie z podstawą programową określoną w załączniku nr 1 do rozporządzenia MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej. W porównaniu do poprzedniej wersji obecną podstawę wyróżnia zapis o przewadze zabawy nad tzw. zajęciami kierowanymi, a także:

- a. podążanie za dzieckiem,
- b. konieczność obserwacji,
- c. indywidualizacja,
- d. wspieranie rozwoju dziecka.

To ostatnie ma się odbywać w czasie całego pobytu dziecka w przedszkolu, a więc oprócz zajęć dotyczy także spożywania posiłków, odpoczynku, uroczystości, wycieczek czy ubierania i rozbierania oraz samodzielnej zabawy. Ponadto nie ma już ścisłego podziału czasowego na zajęcia matematyczne, ruchowe, plastyczne, językowe, artystyczne.

W podstawie programowej do przedszkola zawarto więcej konkretnych wskazówek co do umiejętności, które powinny nabyć dzieci w czterech obszarach rozwojowych: fizycznym, emocjonalnym, rozwoju społecznym oraz rozwoju poznawczym.

Celem wychowania przedszkolnego jest zatem wsparcie całościowego rozwoju dziecka. Wsparcie to realizowane jest przez proces opieki, wychowania i nauczania – uczenia się, co umożliwi dziecku odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń. Efektem takiego wsparcia ma być dojrzałość dziecka do podjęcia nauki na pierwszym etapie edukacji.

Dzieci z niepełnosprawnościami mogą być przyjęte do przedszkola po przedłożeniu „Orzeczenia o kształceniu specjalnym” wydanego przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną, określającego poziom rozwoju psychofizycznego

i stopień zdrowia. Decyzję o przyjęciu dziecka z niepełnosprawnością podejmuje komisja kwalifikacyjna powołana przez Dyrektora przedszkola.

Przedsiębiorstwo społeczne prowadzące przedszkole specjalne lub z oddziałami integracyjnymi powinno zapewnić dzieciom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi:

- a. realizację zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego;
- b. odpowiednie warunki nauki, sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne;
- c. realizację programu wychowania przedszkolnego dostosowanego do indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych z wykorzystaniem odpowiednich form i metod pracy dydaktycznej i wychowawczej;
- d. zajęcia rewalidacyjne lub zajęcia socjoterapeutyczne, stosownie do potrzeb;
- e. integrację ze środowiskiem rówieśniczym.

Cele te powinny być realizowane poprzez podejmowanie działań edukacyjnych i wychowawczych, które będą pomagały w stymulowaniu rozwoju, pobudzaniu aktywności dziecka, wyrównywaniu deficytów rozwojowych w zaburzonych sferach, wspomaganie rozwoju dziecka w sferach: społecznej, wychowawczej i edukacyjnej, kształtowaniu umiejętności nawiązywania kontaktów z rówieśnikami, stabilizacji emocji.

4.2. Wybrane usługi dodatkowe - metody stosowane w pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Bajkoterapia. Możemy ją podzielić na relaksacyjną i terapeutyczną. Bajki relaksacyjne służą odprężeniu, uspokojeniu, wyciszeniu. Efekt uspokojenia uzyskujemy najczęściej dzięki wizualizacji słuchowej, wzrokowej i czuciowej. Wizualizacja rozwija wyobraźnię dziecka i wywołuje określone stany emocjonalne. Dla wzmocnienia relaksacji w tle, podczas czytania, może towarzyszyć nam spokojna muzyka. **Bajki terapeutyczne** pokazują, jak radzić sobie z najczęściej pojawiającymi się u dzieci emocjami: strach, złość, radość, smutek, wstyd. Mają na celu uspokojenie emocji, obniżenie lęku, otwarcie dziecka na zmiany, akceptację własnych emocji, objaśnienie reguł otaczającego świata.

Gimnastyka umysłu Paula Dennisona. Ćwiczenia opracowane przez Dennisona poprawiają –koncentrację uwagi, koordynację wzrokowo-ruchową, oddychanie, pobudzają procesy myślowe, podnoszą ogólną sprawność ruchową, synchronizują współpracę obu półkul mózgowych, odprężają, relaksują, pomagają w łagodzeniu stresów.

Integracja sensoryczna. Zajęcia metodą SI w większości mają charakter aktywności ruchowej, która nakierowana jest na stymulację zmysłów. Są dostosowane do poziomu rozwoju dzieci i mają postać zabawy połączonej z nauką. Dziecko będzie zachęcane i kierowane do wykonywania aktywności, które będą wyzwalać i prowokować odpowiednie, skuteczne reakcje na bodziec sensoryczny. To sposób porządkowania przez mózg informacji, odbieranych przez zmysły. Integracja Sensoryczna jest procesem, który zachodzi poza świadomością. Przebiegu zajęć w Terapii SI nie można z góry zaplanować. Nie jest to jednak równoznaczne z brakiem wyznaczonego celu, terapeuta musi wiedzieć co i po co robi. Terapeuta dobiera ćwiczenia i aktywności podczas spotkania adekwatnie do zdiagnozowanego wcześniej problemu dziecka, jego możliwości, aktualnego stanu pobudzenia oraz kondycji psychicznej i fizycznej. Spotkanie trwa 45- 60 minut i odbywa się zwykle 1 -2 razy w tygodniu, w zależności od potrzeby konkretnego dziecka.

Komunikacja wspomagająca i alternatywna (AAC). Jedną z metod rehabilitacji. Komunikacja alternatywna znajduje zastosowanie, gdy osoba porozumiewa się bezpośrednio, twarzą w twarz, inaczej niż za pomocą mowy, np.: w oparciu o znaki manualne, znaki graficzne, pismo. Komunikacja wspomagająca wzmacnia i/lub uzupełnia mowę, pomaga w rozwoju mowy i języka oraz gwarantuje zastępczy sposób porozumiewania się, gdy osoba nie zaczyna mówić. Wczesne podjęcie pracy nad rozwojem umiejętności komunikacyjnych jest bardzo ważne dla ogólnego funkcjonowania dziecka, stopniowego osiągnięcia autonomii, bycia komunikatorem i odbiorcą w interakcjach społecznych.

Wybór metody porozumiewania się zależy przede wszystkim od:

- a. możliwości fizycznych: sprawności ruchowej, manualnej, napięcia mięśniowego; możliwości wskazywania znaków, wykonywania gestów, stanu wzroku, słuchu;
- b. możliwości intelektualnych: pamięci, percepcji, myślenia, uwagi, funkcji symbolicznych;

- c. motywacji i emocji, inicjatywy i reakcji na bycie zrozumianym lub nie;
- d. środowiska dziecka: partnerzy w komunikowaniu się, rodzina, rówieśnicy, nauczyciele, terapeuci.

Muzykoterapia i relaksacja. Stanowią integralny element codziennych oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych, pomagają „wyciszyć” negatywne emocje, pomagają odprężyć się fizycznie, obniżają lęk, agresję- pozwalając przywrócić dziecku wewnętrzną równowagę. Metody te przyczyniają się również do lepszego zrozumienia przez dzieci własnych stanów emocjonalnych i radzenia sobie w różnych sytuacjach.

Pedagogika Marii Montessori. Metody Montessori dają dziecku szansę wszechstronnego rozwoju: fizycznego i duchowego oraz kulturowego i społecznego; wspierają jego spontaniczną i twórczą aktywność. Pomagają w rozwijaniu indywidualnych cech osobowości, w formowaniu charakteru, zdobywaniu wiedzy, umiejętności szkolnych i współdziałania. Istotą wychowania według Montessori jest doprowadzenie dziecka do samodzielności, niezależności od dorosłych, odpowiedzialności za siebie i świat. Osoby dorosłe mają za zadanie tak organizować otoczenie, by wesprzeć indywidualny rozwój dziecka. W otoczeniu mają znajdować się impulsy pobudzające do działania, dające dziecku szansę samodzielnego działania, zgodnego z aktualnymi potrzebami dziecka.

Techniki A. Bowena to jedna z metod fizjoterapii należąca do technik osteopatycznych. Manualna terapia holistyczna zwana od nazwiska jej twórcy terapią (techniką) Bowena. Za pośrednictwem tej metody można skutecznie rehabilitować dzieci ze schorzeniami układu ruchu, jak i z problemami wszystkich pozostałych układów i funkcji organizmu. Terapia Bowena polega na ruchach wykonywanych dłońmi na ciele pacjenta, nie jest jednak masażem i w niczym nie przypomina. Przy pomocy prostych zabiegów rozluźniamy i uelastyczniamy miękkie struktury ciała, pobudzamy i usprawniamy w nich przepływy, wzmacniamy funkcje przekaźnikowe i strukturalne, a w efekcie uruchamiamy w organizmie małego pacjenta siły, które pozwalają mu poradzić sobie z aktualnym problemem, niezależnie od tego, czy jest nim infekcja wirusowa, zwknięta kostka czy tzw. nadpobudliwość. Ponieważ każdy ruch Bowena działa na całe ciało, proces zdrowienia, który za nim idzie, może dotyczyć wszystkich układów

i funkcji organizmu. Często jest też wyraźnie zauważalny jako pozytywna zmiana w sferze emocjonalnej i psychicznej dziecka. Terapia Bowena to rodzaj neuromięśniowego przeprogramowania, co oznacza, że zmiany terapeutyczne następują nie tylko w tkankach miękkich, ale także samym układzie nerwowym: obwodowym i centralnym. Technika Bowena jest świetną pomocą w przepracowaniu stresu przedszkolnego i szkolnego, jest nieocenionym narzędziem w pracy z dziećmi autystycznymi, nadpobudliwymi (ADHD), depresyjnymi – zmniejsza poziom stresu, a co za tym idzie harmonizuje nastrój, poprawia sprawność i działanie układu nerwowego.

Terapia Snoezelen – sala doświadczania świata to element wieloprofilowej, kompleksowej metody usprawniania. Jest to specjalne pomieszczenie wyposażone w różnorodne urządzenia stymulujące rozwój zmysłów. Metoda oparta jest na holenderskiej metodzie stymulacji zmysłowej – Snoezelen. Słowo to oznacza dwa pojęcia – węszyć i obwąchiwać oraz drzemać, być w półśnie, gapić się. Podczas zajęć w sali panuje specyficzna atmosfera relaksu i odprężenia, wytworzona za pomocą odpowiedniej muzyki, dźwięków, gry świateł oraz innych bodźców. Terapia dobierana jest indywidualnie do potrzeb dziecka, które ma możliwość wyboru bodźców, najbardziej potrzebnych mu w danym momencie. Poznawanie odbywa się poprzez zmysły, dzięki czemu dostarczane do układu nerwowego informacje wpływają bardzo pozytywnie na pamięć, koncentrację, naukę a przede wszystkim na chęć podejmowania aktywności, działań. Zajęcia w sali doświadczania świata skierowane są do osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami i deficytami m.in. niepełnosprawnością intelektualną; mózgowym porażeniem dziecięcym; autyzmem.

Terapia Tomatisa to stymulacja neurosensoryczna (audio-psycho-lingwistyczna), która polega na kształtowaniu uwagi słuchowej, czyli świadomego odbierania bodźców dźwiękowych. Wzmacnianie umiejętności aktywnego słuchania przyczynia się do poprawy funkcjonowania w wielu sferach. Metoda Tomatisa znajduje zastosowanie zarówno u dzieci, jak i u dorosłych w przypadku takich zaburzeń, jak: kłopoty z koncentracją, zaburzenia mowy, dysleksja, nadpobudliwość psychoruchowa, depresja, narażenie na przewlekły stres. Terapia ta wskazana jest w szczególności w przypadku problemów i dysfunkcji, takich jak zaburzenia ze spektrum autyzmu; nadpobudliwość psychoruchowa; zaburzenia prze-

tworzenia sensorycznego; dysleksja; opóźniony rozwój mowy; problem ze skupieniem uwagi; jękanie; drażliwość; stres; depresja.

Zajęcia logopedyczne mają na celu:

- usprawnianie funkcji warunkujących prawidłowy przebieg nauki mowy i mówienia;
- stymulowanie procesu nabywania kompetencji i językowych;
- usuwanie zakłóceń i zaburzeń komunikacji językowej;
- pomoc w przezwyciężaniu trudności związanych z mówieniem i rozumieniem mowy;
- prowadzenie ćwiczeń kształtujących prawidłową mowę.

5. OPIS PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH WDRAŻAJĄCYCH WIĄZKI USŁUG W ZAKRESIE „OPIEKA NAD DZIECKIEM+”

W tej części znajdują się informacje dotyczące przedsiębiorstw społecznych testujących model usług w zakresie OPIEKA NAD DZIEĆMI+. Zarówno rodzaj usług jak i ich wymiar dostosowany był do potrzeb środowiska lokalnego, wynikał przede wszystkim z doświadczenia poszczególnych przedsiębiorstw społecznych oraz przeprowadzonej diagnozy. Może być inspiracją do „zaprojektowania na miarę” wiązki usług w społeczności lokalnej.

5.1. Ogród sensoryczny i warsztaty w gminie Mosina

Nazwa PS	Stowarzyszenie Kolektyw Edukacyjny
Adres PS	61-752 Poznań, Grochowe Łąki 7B/3
Strona internetowa	https://pl-pl.facebook.com/kolektywedukacyjny/
Dane kontaktowe	e-mail: kolektyw.edu@gmail.com;
Forma prawna PS	Stowarzyszenie
Okres obowiązywania statusu PS	24.03.2020 do 29.03.2023
Okres testowania modelu	01.01.2021 do 31.12.2021
Obszar wdrażania modelu	Gmina Mosina, powiat poznański (woj. wielkopolskie)
Partner w realizacji usługi wdrożenia modelu PS	Gmina Mosina
Zakres współpracy z JST	Wsparcie w realizacji zadania, w tym m.in. promocja warsztatów dla opiekunów i edukatorów. Gmina jako właściciel terenu, na którym powstaje ogród sensoryczny zapewnia pomoc w podejmowaniu decyzji należących do kompetencji Gminy oraz odpowiada za promocję dobrych praktyk wypracowanych w zadaniu.

Opis przedsiębiorstwa społecznego / działalność PS

Stowarzyszenie Kolektyw Edukacyjny od lat działa w obszarze alternatywnych nurtów edukacyjnych. W swoich placówkach oferuje edukację opartą na demo-

kratycznych wartościach, sprzyjającą rozwojowi dziecka w oparciu o dobre relacje, zaufanie i szacunek. Prowadzi Niepubliczne Przedszkole „Na bosaka” oraz Niepubliczną Szkołę „Gromada” Inspirują się takimi podejściami do wychowania i edukacji jak np. język osobisty Jespera Juula, sposób porozumiewania się według Mashalla B. Rosenberga (Porozumienie bez przemocy) czy myśli pedagogicznej Janusza Korczaka.

Szczegółowy opis wdrażanej przez PS wiązki usług

Bazę tej wiązki stanowi ogród sensoryczny – naturalny plac zabaw ze ścieżką sensoryczną. Ogród tworzą takie elementy jak np. kuchnia błotna, umożliwiająca doświadczenia różnorodności faktur i konsystencji, wspierająca także motorykę małą i koordynację wzrokowo-ruchową. Znajdują się w nim również drewniane słupy, hamaki, ściana wspinaczkowa, tor przeszkód wykonany z naturalnych surowców, żywy tunel z roślin. Kluczem do projektowania ogrodu była zauważona potrzeba zapewnienia dzieciom kontaktu z naturą, przy jednoczesnym wsparciu ich rozwoju.

Pierwszą dodatkową usługą jest działanie na rzecz wspierania dzieci w uważności i samoregulacji. Częścią tego zadania jest udział kadry przedszkola w szkoleniach z technik mindfulness (uważności) oraz self-reg (samoregulacji). Szkolenia te zapewnią ważne umiejętności i kompetencje kadrze, która będzie jeszcze lepiej wspierać dzieci w rozpoznawaniu ich emocji, oswajaniu ich i łagodzeniu.

Druga usługa dodatkowa to warsztaty z obszaru samoregulacji i uważności dla rodziców dzieci uczęszczających do placówek prowadzonych przez Stowarzyszenie. Warsztaty, zajęcia organizowane dla rodziców, opiekunów będą prowadzone przez specjalistów w zakresie diagnozowania, rehabilitacji oraz wspierania rozwoju dziecka.

Realizowana wiązka usług w ramach modelu:

Usługa bazowa	Ogród sensoryczny / integracja sensoryczna.
Usługa dodatkowa 1	Warsztaty dla dzieci – uważność i samoregulacja.
Usługa dodatkowa 2	Warsztaty dla rodziców, opiekunów – uważność i samoregulacja.
Zrealizowane wsparcie	Przedsiębiorstwo społeczne zrealizowało 1050 godz. zajęć dla dzieci w ogrodzie sensorycznym, 250 godz. warsztatów dla dzieci oraz 36 godz. warsztatów dla rodziców/opiekunów.

Liczba osób objętych wsparciem

20 dzieci oraz 16 rodziców/opiekunów

Najważniejsze rodzaje wydatków związane z realizacją usług

wynagrodzenia osób świadczących usługi: opiekunowie, osoby prowadzące warsztaty ogród sensoryczny.

Wpływ wdrażania modelu na przedsiębiorstwo społeczne

W wyniku wdrażania PS odnotowało zwiększenie rozpoznawalności wśród mieszkańców gminy oraz innych placówek oświatowych, zainteresowanych wprowadzeniem podobnych zajęć i metod pracy z dziećmi. Przedsiębiorstwo zyskało profesjonalny ogród sensoryczny, który stanowi uzupełnienie oferty wsparcia dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Ponadto usprawniono proces dokumentowania usług, a także przedłużono termin obowiązywania statusu przedsiębiorstwa społecznego.

5.2. Opieka nad dzieckiem, szkolenia i konsultacje dla rodziców, opiekunów

Nazwa PS	Olśrodek Sp. z o.o.
Adres PS	62-023 Robakowo, Os. Tygrysie 5b
Strona internetowa	Brak
Dane kontaktowe	e-mail: opiekun.dzienny@o-srodek.pl; tel. 881 474 912
Forma prawna PS	spółka prawa handlowego
Okres obowiązywania statusu PS	24.05.2021 do 24.11.2022
Okres testowania modelu	21.06.2021 do 20.06.2022
Obszar wdrażania modelu	Gmina Mosina, powiat poznański (woj. wielkopolskie)
Partner w realizacji usługi wdrożenia modelu PS	Stowarzyszenie Metropolia Poznań
Zakres współpracy z JST	Bieżąca współpraca w zakresie realizacji wiązki usług społecznych, głównie usług opieki przedszkolnej oraz za promocją wdrażanego modelu oraz jego rozwiązań.

Opis przedsiębiorstwa społecznego / działalność PS

Spółka O!środek to przedsiębiorstwo społeczne powstałe w 2016 roku w Kórniku. Oferuje usługi takie jak opieka nad dziećmi, organizacja imprez i wydarzeń dla dzieci i dorosłych, prowadzenie sali zabaw z kawiarnią p.n. QQ!Ryku w Kórniku.

Szczegółowy opis wdrażanej przez PS wiązki usług

Punkty opieki dziennej nad dziećmi do lat 3, gdzie realizowana była bazowa usługa w ramach wiązki, znajdowały się w Mosinie oraz Kórniku (gminy w powiecie poznańskim). Opieka realizowana w małych grupach, maksymalnie 5-osobowych. Metody pracy oparte na koncepcjach rodzicielstwa bliskości, komunikacji opartej na NVC czyli „Porozumienie bez przemocy” stworzonej przez Marshalla Rosenberga, regulacji emocji (Self-Reg) oraz pedagogice M. Montessori.

Zajęcia z fizjoterapeutą dla dzieci do lat 3 mają na celu zapobieganie wadom postawy, naukę prawidłowych nawyków związanych z poruszaniem się, zabawą i innymi aktywnościami. Realizowane zabawy ruchowe: zabawy orientacyjno-porządkowe, zabawy rytmiczno-ruchowe, zabawy z elementami wspinania, skakania, rzucania czy zabawy z czworakowaniem.

Zajęcia sensoryczno-rozwojowe to druga usługa dodatkowa testowana w tej wiązce. Zajęcia realizowane w 5-osobowych grupach, w trybie ciągłym – średnio dwa razy w tygodniu dla każdej grupy.

Szkolenia grupowe dla rodziców i pracowników i konsultacje indywidualne dla rodziców i pracowników. Zapoznanie uczestników szkoleń grupowych z wiedzą dotyczącą udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej i metodami wychowawczymi wspierającymi prawidłowy rozwój dziecka oraz budowanie relacji w oparciu o wzajemny szacunek i zrozumienie. Szkolenia realizowane w tej formie to komunikacja oparta na NVC czyli „Porozumieniu bez przemocy”, rodzicielstwo bliskości, regulacja emocji oparta o teorię Self-Reg, wprowadzenie do pedagogiki M. Montessori i pierwsza pomoc przedmedyczna.

Indywidualne konsultacje mają na celu udzielenie wsparcia w procesie diagnozowania dysfunkcji/opóźnień w rozwoju dzieci, uzyskania informacji w zakresie możliwości skorzystania z poradni i innych form wsparcia, w tym placówek diagnostycznych. Konsultacje realizowane podczas dyżurów psychologa, z których rodzice i pracownicy mogą korzystać.

Realizowana wiązka usług w ramach modelu:

Usługa bazowa	Punkty opieki dziennej nad dziećmi.
Usługa dodatkowa 1	Zajęcia z fizjoterapeutą.
Usługa dodatkowa 2	Zajęcia sensoryczno-rozwojowe.
Usługa dodatkowa 3	Szkolenia/ konsultacje indywidualne dla rodziców/ pracowników.
Zrealizowane wsparcie	Przedsiębiorstwo społeczne zrealizowało 1600 godz. opieki nad dziećmi, 240 godz. zajęć z fizjoterapeutą, 576 godz. zajęć sensoryczno-rozwojowych, 250 godz. szkoleń i konsultacji indywidualnych dla rodziców/ opiekunów.
Liczba osób objętych wsparciem	53 dzieci, 32 rodziców/opiekunów
Najważniejsze rodzaje wydatków związane z realizacją usług	Wynagrodzenia osób świadczących usługi fizjoterapeutyczne, prowadzących zajęcia sensoryczno-rozwojowe, warsztaty, szkolenia oraz konsultacje indywidualne.
Wpływ wdrażania modelu na przedsiębiorstwo społeczne	Dzięki zleceniu od Stowarzyszenia Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych na realizację wiązki usług oraz dofinansowaniu od Partnera projektu przedsiębiorstwo rozszerzyło zakres swojej działalności w zakresie opieki nad dziećmi, zwiększyło zatrudnienie, przeszkoliło personel oraz pozyskało ponad 25 nowych klientów. Ze strony formalnej spółka uzyskała status przedsiębiorstwa społecznego, wpis do ewidencji placówek niepublicznych oraz nauczyła się dokumentować realizację usług w ramach projektów współfinansowanych z EFS.

5.3. Opieka przedszkolna, animacje w czasie wolnym, warsztaty dla rodziców

Nazwa PS	Spółdzielnia Socjalna Pozytywka
Adres PS	83-300 Kartuzy, ul. Majkowskiego 3
Strona internetowa	https://www.pozytywka.kartuzy.pl/
Dane kontaktowe	e-mail: pozytywkakartuzy@gmail.com tel. 537 141 371

Forma prawna PS	spółdzielnia socjalna
Okres obowiązywania statusu PS	26.06.2019 do 26.12.2023
Okres testowania modelu	01.06.2021 do 30.09.2022
Obszar wdrażania modelu	Gmina Kartuzy (województwo pomorskie)
Partner w realizacji usługi wdrożenia modelu PS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Zakres współpracy z JST	Do zadań JST należy rekrutacja dzieci oraz zapewnienie transportu

Opis przedsiębiorstwa społecznego / działalność PS

Spółdzielnia realizuje usługi dla dzieci, organizuje eventy. Prowadzi warsztaty, korepetycje, półkolonie, urodziny dla dzieci. Oferuje do wypożyczenia dmuchaną zjeżdżalnię oraz maszynę do waty cukrowej. Realizuje również usługi dla biznesu i instytucji, catering kawowy i kanapkowy.

Szczegółowy opis wdrażanej przez PS wiązki usług

Bazę wiązki stanowi usługa opieki nad dziećmi w punkcie przedszkolnym, w którym będą się odbywały zajęcia dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Dzieci oprócz zapewnienia podstawowej opieki będą korzystać z usług psychologa i rehabilitanta oraz logopedy. Dodatkowym elementem tej usługi jest realizowana alpakterapia.

Zajęcia dla rodziców, opiekunów (w tym dziadków, rodzeństwa oraz innych osób z bliskiego otoczenia dziecka). Warsztaty i konsultacje z psychologiem i rehabilitantem. Podczas warsztatów zostaną zrealizowane takie tematy jak np. trening umiejętności wychowawczych, warsztaty motywacyjne, warsztaty aktywizacji społecznej.

Animacje i półkolonie to druga z usług dodatkowych realizowana w tej wiązce. Prowadzenie animacji okolicznościowych (urodziny, Boże Narodzenie, Dzień Dziecka). Półkolonie realizowane przez jeden miesiąc (sierpień) w czasie przerwy w funkcjonowaniu przedszkola.

Realizowana wiązka usług w ramach modelu

Usługa bazowa	Opieka przedszkolna – punkt przedszkolny.
Usługa dodatkowa 1	Zajęcia dla rodziców.
Usługa dodatkowa 2	Animacje i półkolonie.
Zrealizowane wsparcie	Przedsiębiorstwo społeczne zrealizowało 1547 godz. opieki przedszkolnej, 120 godz. zajęć dla rodziców, opiekunów oraz 456 godz. zajęć w ramach animacji i półkolonii.
Liczba osób objętych wsparciem	14 dzieci, 23 rodziców/opiekunów
Najważniejsze rodzaje wydatków związane z realizacją usług	Wynagrodzenia osób świadczących usługi opieki nad dziećmi, warsztaty, szkolenia oraz konsultacje indywidualne (psycholog, rehabilitant).
Wpływ wdrażania modelu na przedsiębiorstwo społeczne	Spółdzielnia uzyskała wpis do ewidencji punktów przedszkolnych oraz odnowiła status przedsiębiorstwa społecznego. W trakcie wdrażania modelu zatrudniono dodatkowo 4 osoby, w tym 1 na umowę o pracę. Po zakończeniu wdrażania 3 osoby kontynuują pracę w spółdzielni. Ponadto PS pozyskało ponad 25 nowych klientów, z których ponad 10% dalej korzysta z usług PS.

5.4. Komunikacja wspomagana, ogród sensoryczny w Koninie

Nazwa PS	Konińska Spółdzielnia Socjalna Spektrum
Adres PS	62-510 Konin, ul. Powstańców Wielkopolskich 14
Strona internetowa	http://spektrum.spoldzielnie.org/
Dane kontaktowe	e-mail: biuro.kss.spektrum@wp.pl ; tel. 63 233 00 23, 607 08 82 82
Forma prawna PS	spółdzielnia socjalna
Okres obowiązywania statusu PS	19.07.2018 do 19.01.2023
Okres testowania modelu	01.09.2021 - 31.08.2022
Obszar wdrażania modelu	Miasto Konin oraz powiat koniński (województwo wielkopolskie)

Partner w realizacji usługi wdrożenia modelu PS	Miasto Konin / Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Koninie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koninie
---	---

Zakres współpracy z JST	Zadania JST to m.in. wsparcie w rekrutacji odbiorców usług, promocja działań, informowanie o realizowanych wiązках usług, bieżąca współpraca w zakresie wdrażania modelu.
-------------------------	---

Opis przedsiębiorstwa społecznego / działalność PS

Konińska Spółdzielnia Socjalna Spektrum powstała z inicjatywy Stowarzyszenia Na Rzecz Osób z Autyzmem Gepetto przy wsparciu Wielkopolskiego Stowarzyszenia Gospel. KSS Spektrum prowadzi Przedszkole z Oddziałami dla Dzieci z Autyzmem Pinokio oraz Salę Zabaw Ence Pence. Od 2004 roku, kiedy powstała Spółdzielnia, realizuje działania na rzecz zwiększania szans dzieci i młodzieży z autyzmem. W Przedszkolu realizowane jest wczesne wspomaganie rozwoju dziecka – terapia pedagogiczna, integracja sensoryczna, terapia zajęciowa, fizjoterapia, logopedia, surdopedagogika.

Szczegółowy opis wdrażanej przez PS wiązki usług

Zajęcia ogólnorozwojowe z komunikacją wspomaganą (AAC) i terapią z wykorzystaniem tarasu sensorycznego – bazowa usługa w wiązce. Działania te mają na celu wsparcie ogólnorozwojowe dzieci. Terapia ta pomoże dzieciom uczyć się współpracy, współdziałania, umiejętności planowania ruchu, koordynacji podczas aktywności sensorycznej społecznej i komunikacyjnej. Taras sensoryczny z ogrodem do zajęć ogólnorozwojowych, dostosowany do komunikacji wspomaganą AAC dla dzieci.

Warsztaty dla rodziców, opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami i z autyzmem. Pierwsza usługa dodatkowa to wsparcie rodziców/opiekunów w prawidłowym wspieraniu dzieci (praca z dzieckiem nad komunikacją wspomaganą, reagowanie na zachowania trudne). Realizowane warsztaty – pozytywne wspierania zachowań problemowych i struktura, i planowanie wizualne w edukacji uczniów z ASD jako punkt wyjścia do komunikacji oraz komunikacja wspomaganą dla osób z trudnościami komunikacyjnymi.

Druga usługa uzupełniająca to zajęcia terapeutyczne stymulujące zmysł wzroku, słuchu, smaku w sali terapeutycznej. Seanse prowadzone w Sali Doświadczal-

nia Świata pozwalają na silne oddziaływanie różnych bodźców sensorycznych na organizm człowieka.

Realizowana wiązka usług w ramach modelu

Usługa bazowa	Zajęcia ogólnorozwojowe z komunikacją wspomaganą (AAC) i terapią z wykorzystaniem tarasu sensorycznego.
Usługa dodatkowa 1	Warsztaty dla rodziców/opiekunów – wsparcie dziecka pod kątem komunikacji wspomaganej (AAC) i pozytywnego wspierania zachowań problemowych.
Usługa dodatkowa 2	Zajęcia terapeutyczne stymulujące zmysł wzroku, słuchu, smaku w sali terapeutycznej (sali doświadczania świata).
Zrealizowane wsparcie	Spółdzielnia zrealizowała 525 godz. zajęć ogólnorozwojowych, 104 godz. warsztatów dla rodziców/opiekunów, 492 godz. zajęć terapeutycznych
Liczba osób objętych wsparciem	29 dzieci, 23 rodziców/opiekunów.
Najważniejsze rodzaje wydatków związane z realizacją usług	Wynagrodzenia opiekunów w przedszkolu, specjalistów prowadzących warsztaty, zajęcia terapeutyczne i ogólnorozwojowe, projekt i budowa tarasu sensorycznego.
Wpływ wdrażania modelu na przedsiębiorstwo społeczne	Dzięki wdrażaniu modelu PS realizującego wiązki usług społecznych spółdzielnia zyskała nowe profesjonalne narzędzie do pracy terapeutycznej z dziećmi – taras sensoryczny pozwalający na angażowanie wszystkich zmysłów dzieci, w tym: zmysłu wzroku, smaku, węchu, dotyku oraz słuchu. Ponadto spółdzielnia zaktualizowała status przedsiębiorstwa społecznego.

5.5. Przedszkole integracyjne – Bydgoszcz

Nazwa PS	Fundacja Kreatywnej Edukacji
Adres PS	85-092 Bydgoszcz, ul. Mińska 15
Strona internetowa	https://fundacjakreatywnejedukacji.org/
Dane kontaktowe	info@fundacjakreatywnejedukacji.org; tel. 602 466 347
Forma prawna PS	fundacja
Okres obowiązywania statusu PS	30.09.2021 do 29.03.2023
Okres testowania modelu	01.12.2021 do 30.11.2022
Obszar wdrażania modelu	Miasto Bydgoszcz (województwo kujawsko pomorskie)
Partner w realizacji usługi wdrożenia modelu PS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Zakres współpracy z JST	Kierowanie dzieci do przedszkola oraz współpraca bieżąca w ramach wdrażania wiązki usług społecznych.

Opis przedsiębiorstwa społecznego / działalność PS

Fundacja Kreatywnej Edukacji z Bydgoszczy powstała w 2006 roku. Realizuje działania w obszarze edukacji nieformalnej, głównie zajęcia na rzecz rozwoju muzycznego dzieci. Promują teorię uczenia się muzyki autorstwa prof. Edwina Eliasa Gordona.

Fundacja prowadzi działalność koncertową, szkoleniową i wydawniczą. Fundacja prowadzi kilka placówek edukacyjnych. Dla najmłodszych dzieci – żłobek/instytucję dziennego opiekuna, dla starszych przedszkole, szkołę podstawową oraz Manufakturę Umiejętności – gdzie realizowane są liczne warsztaty, zajęcia dodatkowe w tym muzyczne.

Szczegółowy opis wdrażanej przez PS wiązki usług

Wiązka usług społecznych testowana przez Fundację to połączenie kilku usług (jednej bazowej i czterech dodatkowych), których celem jest wdrożenie kompleksowego wsparcia w ramach funkcjonowania przedszkola integracyjnego.

Usługę bazową stanowi edukacja przedszkolna dla dzieci z niepełnosprawnością, opinią, orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Aby móc realizować to zadanie niezbędne są szczególne kompetencje kadry zaangażowanej we wdro-

zenie wiązki. Nauczyciele, wychowawcy przedszkolni ze specjalnościami jak np. oligofrenopedagogika, terapia dziecka, psychologia oraz inne specjalności, zgodnie z zapotrzebowaniem.

Usługi uzupełniające to szereg zajęć, które wspierają realizowane przez podmiot zajęcia.

Pierwsza usługa to zajęcia terapeutyczne oparte na teorii uczenia się muzyki EE Gordona. Zajęcia realizowane w grupie integracyjnej, wśród nich takie jak: zajęcia profilaktyki werbalnej oraz motoryki małej i dużej, logopedii, zdolności wokalnych i koordynacji ruchowej.

Druga usługa to zajęcia fizjoterapii i techniki Bowena skierowane dla dzieci z trudnościami neurologicznymi, zagrożeniem agresją, brakiem uważności. Profilaktyka trudności neurologicznych oraz zaburzeń motorycznych. Praca z dziećmi w małych grupach. Kluczowe działanie – uczenie dzieci samoregulacji poprzez technikę Bowena.

Zajęcia z terapeutą niedyrektywnym to trzecia z wdrażanych w tej wiązce usług. Podążanie za dzieckiem i jego motywacjami, bez wydawania poleceń i oceniania to kluczowy element tego podejścia. W ramach zajęć z terapeutą realizowane są założenia metody Son-Rise tzw. Metody Opcji, szczególnie korzystnej dla dzieci z autyzmem. Zajęcia realizowane przez psychologów, oligofrenoterapeutów oraz pedagogów wyszkolonych w terapii niedyrektywnej.

Czwarta usługa dodatkowa, uzupełniająca wcześniej wskazane to zajęcia logopedyczne. Zajęcia dla wszystkich dzieci prowadzone przez logopedę lub neurologopedę.

Realizowana wiązka usług w ramach modelu

Usługa bazowa	Edukacja przedszkolna dla dzieci z niepełnosprawnością, opinią, orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.
Usługa dodatkowa 1	Zajęcia terapeutyczne oparte na teorii uczenia się muzyki EE Gordona.
Usługa dodatkowa 2	Zajęcia fizjoterapii i techniki Bowena.
Usługa dodatkowa 3	Zajęcia z terapeutą niedyrektywnym.
Usługa dodatkowa 4	Zajęcia logopedyczne.

Zrealizowane wsparcie	Przedsiębiorstwo w okresie wdrażania modelu zrealizowało 400 godz. opieki przedszkolnej połączonej z zajęciami terapeutycznymi opartymi na teorii uczenia się muzyki EE Gordona; zajęciami fizjoterapeutycznymi i technikami Bowena, zajęciami z terapeutą niedyrektywnym oraz zajęciami logopedycznymi – każde w wymiarze 250 godz.
Liczba osób objętych wsparciem	33 osoby
Najważniejsze rodzaje wydatków związane z realizacją usług	Wynagrodzenia nauczycieli, terapeutów, osób prowadzących zajęcia, materiały edukacyjne do zajęć terapeutycznych.
Wpływ wdrażania modelu na przedsiębiorstwo społeczne	Fundacja pozyskała nowych terapeutów do pracy z dziećmi. Wprowadziła do swojej działalności nowe usługi, które pozwolą na utworzenie centrum terapii i diagnostyki.

5.6. Opieka i terapia – warszawska Białoleśka

Nazwa PS	Chrześcijańska Spółdzielnia Socjalna „Nasz Domek”
Adres PS	01-496 Warszawa, ul Fr. Kawy 42 lok. 8
Strona internetowa	http://naszdomek.com/
Dane kontaktowe	e-mail: naszdomek.biuro@gmail.com ; tel. 881 474 912
Forma prawna PS	spółdzielnia socjalna
Okres obowiązywania statusu PS	29.10.2021 do 29.04.2023
Okres testowania modelu	01.12.2021 do 30.11.2022
Obszar wdrażania modelu	Warszawa, dzielnica Białoleśka (województwo mazowieckie)
Partner w realizacji usługi wdrożenia modelu PS	Miasto Stołeczne Warszawa Dzielnica Białoleśka
Zakres współpracy z JST	Kierowanie dzieci do przedszkola oraz współpraca w ramach wdrażania wiązki. Promocja modelu i wypracowanych założeń.

Opis przedsiębiorstwa społecznego / działalność PS

Chrześcijańska Spółdzielnia Socjalna „Nasz Domek” powstała w 2011 roku. Od początku swojej działalności oferuje usługi opiekuńcze dla dzieci – prowadzą przedszkola i żłobki. Publiczne Przedszkola Integracyjne Nasz Domek znajdują się jedno przy ulicy Małej Żabki 15, drugie przy ulicy Zdziarskiej 26 w Warszawie. Niepubliczny Integracyjny Żłobek Muzyczny Nasz Domek znajduje się przy ulicy Małej Żabki 15. Spółdzielnia prowadzi również Niepubliczną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną „Nasz Domek”.

Szczegółowy opis wdrażanej przez PS wiązki usług

Bazę tej wiązki stanowi opieka dzienna nad dziećmi w sali przedszkolnej należącej do Spółdzielni.

Uzupełnieniem opieki będą aż trzy usługi dodatkowe. Pierwsza to konsultacje dla dzieci i rodziców. Realizowane w gabinetach terapeutycznych Spółdzielni oraz w sali SI (sali do terapii – integracji sensorycznej). Druga usługa to diagnozowanie deficytów dziecięcych. Podobnie jak wyżej – diagnozy realizowane w gabinetach i sali należących do Spółdzielni. Ostatnim elementem wiązki są terapie. Terapie realizowane dla dzieci, które posiadają skierowania.

Realizowana wiązka usług w ramach modelu

Usługa bazowa	Opieka nad dziećmi.
Usługa dodatkowa 1	Konsultacje dla dzieci i rodziców.
Usługa dodatkowa 2	Diagnozowanie deficytów dziecięcych.
Usługa dodatkowa 3	Terapie dzieci SI/TOMATIS.
Zrealizowane wsparcie	Spółdzielnia zrealizowała 2970,5 godz. wsparcia, w tym 2631 godz. opieki nad dziećmi, 331 godz. terapii sensorycznej, 19,5 godz. diagnozy deficytów dziecięcych oraz 3,5 godz. konsultacji dla rodziców.
Liczba osób objętych wsparciem	37 osób

Najważniejsze rodzaje wydatków związane z realizacją usług

Wynagrodzenia opiekunów przedszkolnych oraz specjalistów prowadzących terapie, konsultacje i diagnozy, zakup materiałów edukacyjnych do prowadzenia zajęć.

Wpływ wdrażania modelu na przedsiębiorstwo społeczne

Spółdzielnia przygotowując się do wdrażania modelu usług społecznych uzyskała wpis do bazy przedsiębiorstw społecznych. Ponadto uzupełniła swoje zasoby o nowe pomoce dydaktyczne umożliwiające uatrakcyjnienie zajęć terapeutycznych.

Powyższe przykłady dowodzą, że nie jest możliwe utworzenie powtarzalnego modelu przedsiębiorstwa społecznego realizującego wiązkę usług dotyczących opieki, edukacji i zajęć terapeutycznych dla dzieci ze specjalnymi potrzebami. Uniwersalne dla wszystkich przedsiębiorstw społecznych są zasady realizacji poszczególnych usług, ich zakres, standardy, dokumentowanie, a przede wszystkim kwalifikacje i kompetencje personelu. Łącznie w/w czynniki przekładają się na najwyższą jakość usług przy jednoczesnej dbałości o bezpieczeństwo osób korzystających z usług oraz świadczącego je personelu. Ostateczny zakres usług wchodzących w skład wiązki zależy jest natomiast od zapotrzebowania środowiska lokalnego, źródeł finansowania, możliwości zapewnienia personelu o odpowiednich kwalifikacjach. A w przypadku nowych podmiotów związany jest przede wszystkim z pozyskaniem odpowiedniego lokalu, dostosowaniem go do wymogów prawa i uzyskaniem wymaganych pozwoleń, co stanowi największą „barierę wejścia” tylko w podstawowe usługi przedszkolne. Zakres tych usług może być rozszerzany w zależności od możliwości pozyskania odpowiednich specjalistów nie tylko do pracy z dziećmi. Należy pamiętać również o wsparciu rodziców i opiekunów, którzy odgrywają ogromną rolę w niwelowaniu trudności z jakimi borykają się ich dzieci.

6. KORZYŚCI Z REALIZACJI WIĄZEK USŁUG SPOŁECZNYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNE

6.1 Korzyści dla przedsiębiorstwa społecznego

Niniejszy model przedsiębiorstwa społecznego dotyczy realizacji wiązki usług społecznych w obszarze OPIEKA NAD DZIEĆMI+. Nie można zatem pominąć korzyści jakie niesie za sobą wdrożenie modelu dla samego przedsiębiorstwa. Podmioty uczestniczące w projekcie wskazały m.in. że:

- a. zwiększyły swoją wiedzę i kompetencje w zakresie planowania usług, diagnozowania, standardów realizacji usług dot. kwalifikacji personelu oraz sposobu dokumentowania usług – 100%;
- b. nabyły doświadczenie w realizacji usług w warunkach pandemii i związana z tym konieczność zapewnienia dodatkowych środków ochrony (bezpieczeństwa) dla podopiecznych i personelu;
- c. zwiększyły swoje zasoby techniczne umożliwiając, tym samym podniesienie jakości świadczenia usług – 56,3%;
- d. uporządkowały kwestie formalne działalności uzupełniając wzory dokumentów, regulaminy, wymagane wpisy do rejestrów, w tym np. aktualizując status przedsiębiorstwa społecznego – 12,%.

Do długotrwałych korzyści dla testujących oraz planujących wdrażanie modeli przedsiębiorstw społecznych możemy zaliczyć np. możliwość pozyskania stałych, długookresowych zleceń realizacji usług, co pozwoli zapewnić przynajmniej częściową płynność finansową podmiotu. Uzyskanie doświadczenia w rozwijającej się sferze usług.

6.2 Korzyści dla społeczności lokalnej

Usługi zorganizowanej i profesjonalnej opieki nad dziećmi ze specjalnymi potrzebami mają ogromne znaczenie przede wszystkim dla rodziców i opiekunów tych dzieci. Z jednej strony przyczyniają się do kompensowania deficytów dzieci i jak najlepszego przygotowania ich do w miarę samodzielnego życia w społeczności, wśród rówieśników. Z drugiej są odciążeniem dla rodziców i opiekunów, którzy mogą w tym czasie załatwić swoje sprawy, przynajmniej częściowo zadbać o swoje zdrowie i odpoczynek. Ponadto rodzice i opiekunowie dzieci ze specjal-

nymi potrzebami spotykający się na co dzień mają możliwość wymiany doświadczeń, dzielenia się wiedzą i nowościami w zakresie opieki. Psychicznie stają się mocniejsi widząc, że nie tylko oni borykają się z problemami swojego dziecka. W trudniejszych przypadkach łatwiej też im znosić reakcje otoczenia na widok i zachowanie swojego dziecka. Natomiast dzieci z lżejszymi dysfunkcjami lepiej przystosowują się do życia w środowisku rówieśników, sąsiadów, przez co łatwiej jest im np. kontynuować edukację na kolejnych etapach.

Opieka nad dziećmi ze specjalnymi potrzebami z reguły wymaga kompleksowego wsparcia, przez co wpływa na poprawę komfortu życia podopiecznych, a w konsekwencji także ich rodzin. Działanie placówek przedszkolnych z oddziałami specjalnymi lub integracyjnymi pozwala też na zwiększanie świadomości społeczności lokalnej, rówieśników na temat zachowań dzieci z różnymi potrzebami, jednostkami chorobowymi, wyglądem. Pozwala kształtować pozytywny wizerunek takich rodzin i ich dzieci w środowisku np. poprzez możliwość prezentowania ich uzdolnień i talentów podczas lokalnych wydarzeń artystycznych, kulturalnych, integracyjnych.

7. ANALIZA JEDNOSTKOWEJ EFEKTYWNOŚCI WDRAŻANEGO MODELU

Co do zasady usługi społeczne, podobnie jak pomoc społeczną trudno jest rozpatrywać w kategoriach czysto finansowych, ponieważ efektów ich realizacji nie da się wprost wycenić. Mierzymy je z reguły przez kategorie jakościowe, najczęściej będące subiektywnym odczuciem osoby korzystającej z usług np. zwiększenie samodzielności podopiecznego, poprawa samopoczucia. W najbardziej ekonomicznym ujęciu zakładamy, że wszystkie korzyści i koszty da się przedstawić w postaci finansowej i po porównaniu ich możemy dokonać oceny efektywności, tzn. im większa nadwyżka korzyści nad kosztami, tym wyższy jest poziom ekonomiczności ocenianego działania.

Działalność sektora publicznego opiera się na założeniu, że zadania publiczne muszą być realizowane niezależnie od ich wyników finansowych. Podejście najbardziej popularne w odniesieniu do sfery społecznej to raczej analiza koszty-skuteczność, a nie formalna analiza koszty-korzyści/przychody. Wynika to z trudności w wycenie wszystkich korzyści, jakie mogą przynieść usługi społeczne.

Na podstawie raportów z wdrażania modeli przedsiębiorstw społecznych jesteśmy w stanie określić m.in. liczbę osób objętych wsparciem, ilość godzin poszczególnych usług, ilość usług. Na potrzeby ustalenia efektywności kosztowej poszczególnych wdrożeń przyjęto średnią wartość usług przypadającą na liczbę osób objętych wsparciem. Im mniejsza wartość wskaźnika, tym usługa jest bardziej efektywna kosztowo. Dodatkowo należy zauważyć, że większą efektywnością ekonomiczną cechowały się PS, które angażowały personel na podstawie umowy o pracę lub większą część usług w wiązce stanowiły podstawowe usługi opieki nad dziećmi. Uwzględniając jednak rodzaj wsparcia oraz ilość godzin usług specjalistycznych zrealizowanych w poszczególnych modelach, koszt przypadający na jedną osobę jest stosunkowo niewielki w stosunku do osiągniętych efektów.

EKU = Ku/Lok

gdzie:

EKU - efektywność kosztowa usług

Ku – łączny koszt wszystkich usług

Lok – liczba osób korzystających z usług

I.p.	Nazwa PS	łączny koszt wszystkich usług Ku	Liczba osób	Efektywna wartość kosztowa usług EKU
1	Stowarzyszenie Koletyw Edukacyjny	120 000,00	36	3 333,33
2	Spółdzielnia Socjalna Pozytywka	120 000,00	37	3 243,24
3	O!Środek Sp. z o.o.	110 000,00	85	1 294,12
4	Konińska Spółdzielnia Socjalna SPEKTRUM	120 000,00	52	2 307,69
5	Chrześcijańska Spółdzielnia Socjalna „Nasz Domek”	115 000,00	37	3 108,11
6	Fundacja Kreatywnej Edukacji	115 000,00	33	3 484,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od Stowarzyszenia Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych

Zupełnie inaczej będzie wyglądać efektywność kosztowa, uwzględniająca ilość godzin świadczonych usług. Poniższe wyliczenia wskazują, że największe koszty usług w przeliczeniu na godziny występują na obszarach małych gmin m.in. ze wzg. na braki specjalistycznej kadry, a tym samym wyższe stawki za godzinę usługi oraz w placówkach, gdzie przewagę ilościową w wiązce stanowiły właśnie usługi specjalistyczne.

$$EKU = Ku/Igu$$

gdzie:

EKU - efektywność kosztowa usług

Ku – łączny koszt wszystkich usług

Igu – liczba godzin usług

l.p.	Nazwa PS	łączny koszt wszystkich usług Ku	Ilość godzin usług Igu	Efektywna wartość kosztowa usług EKU
1	Stowarzyszenie Kolektyw Edukacyjny	120 000,00	1 336	89,82
2	Spółdzielnia Socjalna Pozytywka	120 000,00	2 123	56,52
3	O!Środek Sp. z o.o.	110 000,00	2 666	41,26
4	Konińska Spółdzielnia Socjalna SPEKTRUM	120 000,00	1 121	107,05
5	Chrześcijańska Spółdzielnia Socjalna „Nasz Domek”	115 000,00	2 970,5	38,71
6	Fundacja Kreatywnej Edukacji	115 000,00	1 400	82,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od Stowarzyszenia Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych

Nie bez wpływu na efektywność wdrażanych modeli miały czynniki zewnętrzne, w tym pandemia COVID-19 i konieczność zastosowania dodatkowych środków bezpieczeństwa lub wręcz konieczność czasowego zawieszenia działalności placówek. Kolejną nieprzewidzianą okolicznością był konflikt wojenny u naszych wschodnich sąsiadów i związany z nim wzrost cen mediów, co nie pozostało bez znaczenia dla kosztów realizacji zaplanowanych usług – stacjonarna opieka nad dziećmi w placówkach. W konsekwencji część przedsiębiorstw musiała dokonać ponownej analizy, diagnozy, a na ich podstawie przesunąć pomiędzy poszczególnymi usługami. Elastyczne podejście do tematu zarówno Stowarzyszenia jak i przedsiębiorstw społecznych pozwoliło na zrealizowanie usług w łącznym wymiarze określonym w złożonych ofertach. Dzięki temu możemy stwierdzić, że efektywność to nie tylko „skuteczność” czy „korzyści”, ale

efektywność = elastyczność

Podsumowanie

W zależności od przyjętej metody wyliczenia efektywności finansowej modelu otrzymamy różne wyniki. Z ekonomicznego punktu widzenia przedsiębiorstw społecznych wdrażających model w zakresie OPIEKA NAD DZIEĆMI+ są one korzystne. Otrzymane przez podmioty wynagrodzenie za wdrażanie modelu pozwoliło sfinansować nie tylko bezpośrednie koszty świadczenia usług (płace, podatek, ubezpieczenia społeczne), ale również doposażenie sal do realizacji zajęć dodatkowych, w tym do terapii sensorycznej.

W przypadku opieki nad dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi bardzo korzystna jest kwota dofinansowania otrzymywanego w ramach środków publicznych, co pozwala na spokojne funkcjonowanie przedsiębiorstwa, pomimo konieczności spełnienia licznych wymogów np. zwiększonej ilości kadry, nauczycieli z dodatkowymi kwalifikacjami. Nie oznacza to jednak, że należy zrezygnować z dodatkowych, nawet symbolicznych opłat pobieranych od rodziców, opiekunów. W przypadku zajęć przedszkolnych jest to ułatwione przede wszystkim z tego względu, że nawet publiczne placówki przedszkolne pobierają odpłatność np. za wyżywienie, dodatkowe zajęcia, czy dodatkowe godziny opieki.

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH

Środki publiczne

Budżet jednostek samorządu terytorialnego

Organizowanie i świadczenie usług opieki i edukacji jest zadaniem własnym gminy, może być zlecane również osobom i podmiotom zewnętrznym posiadającym wpis do ewidencji placówek niepublicznych. Organizacja opieki czy dodatkowych zajęć dla dzieci może być zlecana w konkursach ofert organizowanych na podstawie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie. Jednak podstawowym źródłem finansowania działalności placówek niepublicznych jest dotacja oświatowa. Wysokość kwoty dotacji ustala gmina zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych. Kwota ta podlega aktualizacji: w miesiącu pierwszej aktualizacji; w październiku roku budżetowego; w dowolnym miesiącu roku budżetowego – w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Zaktualizowana podstawowa kwota dotacji na 2022 na podstawie danych z gminy Namysłów wynosi:

1. na 1 wychowanka przedszkola – 13.495,99 zł rocznie (1.124,67 zł – miesięcznie);
2. na 1 dziecko z niepełnosprawnościami sprzężonymi i autyzmem, w tym z zespołem Aspergera posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – 60.667,34 zł rocznie (5.055,61 zł miesięcznie);
3. na 1 dziecko niewidome, słabowidzące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, objęte kształceniem specjalnym w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego – na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego – 18.519,50 zł rocznie (1.543,29 zł – miesięcznie);
4. na 1 dziecko objęte wczesnym wspomaganiem rozwoju w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, innych formach wychowania przedszkolnego, szkołach podstawowych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych, poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych (na podstawie opinii) – 5.364,27 zł rocznie (447,02 zł – miesięcznie);

- na 1 dziecko niesłyszące, słabosłyszące, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, objęte kształceniem specjalnym w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego - na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego – 22.989,73 zł rocznie (1.915,81 zł – miesięcznie).

Środki prywatne – wolny rynek

Brak wolnych miejsc opieki przedszkolnej sprawia, że niepubliczne przedszkola to wciąż dobry pomysł na biznes. Pomimo, że uruchomienia przedszkola czy punktu przedszkolnego nie jest łatwym procesem to osoby, które zaryzykowały i postanowiły założyć prywatne przedszkole twierdzą, że warto. Czesne, opłaty za zajęcia dodatkowe, specjalistyczne, wyżywienie nie odstrasza ją rodziców, opiekunów, którzy chcą wrócić na rynek pracy lub jak najszybciej zacząć proces wyrównywania szans swoich dzieci z prawidłowo rozwijającymi się rówieśnikami. Zatem dobrze zorganizowana działalność przedszkolna, wysokiej jakości usługi wsparcia i szeroki wachlarz usług dodatkowych powodują, że nawet bez subwencji oświatowej przedsiębiorstwo społeczne powinno utrzymać się na rynku.

Budżet centralny

„Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami”

Przedsiębiorstwa społeczne realizujące opiekę nad dziećmi ze specjalnymi potrzebami, szczególnie nad dziećmi z niepełnosprawnościami powinny zainteresować się także programami w ramach których mogą wspierać rodziców, opiekunów takich dzieci. Na uwagę zasługuje tutaj program finansowany ze środków funduszu solidarnościowego, skierowany m.in do organizacji pozarządowych. Głównym celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę m.in. nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Program jest realizowany w dwóch formach:

- świadczenia usług opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami, innym miejscu wskazanym przez osobę z niepełnosprawnościami lub uczestnika Programu, które otrzyma pozytywną opinię realizatora Programu;

2. świadczenia usług opieki wytchnieniowej, w ramach pobytu całodobowego w ośrodku/ placówce zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami wpisaną do rejestru właściwego wojewody, prowadzonych przez realizatora Programu lub innym miejscu wskazanym przez osobę z niepełnosprawnościami lub uczestnika Programu, które otrzyma pozytywną opinię realizatora Programu.

W edycji na 2023 rok na finansowanie programu przeznaczono 55 mln zł. Maksymalna kwota dofinansowania jednej oferty wynosi 2 mln zł.

W związku z tym, że program skierowany jest również do opiekunów faktycznych osób dorosłych, których wsparciem PS nie musi być zainteresowane warto rozważyć nawiązanie współpracy z gminą lub inną organizacją pozarządową, która taki projekt będzie realizować na terenie działalności PS. Wskazanie rodzicom, opiekunom faktycznym, że mogą skorzystać z wsparcia wytchnieniowego na pewno ułatwi im sprawowanie opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem.

Więcej informacji o w/w programie można znaleźć na stronie Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych: <https://niepelnosprawni.gov.pl>

9. ROLA OŚRODKÓW WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ WE WDRAŻANIU MODELI PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH REALIZUJĄCYCH WIĄZKI USŁUG

Dużym wyzwaniem dla kadry ośrodków wsparcia ekonomii społecznej będzie wdrażanie modeli przedsiębiorstw społecznych świadczących usługi społeczne. Dotychczas zadania doradców skupiały się w znacznej mierze na wsparciu technicznym w przygotowaniu biznesplanów, w oparciu o ogólne zasady dotyczące zakładania działalności, w tym w formie organizacji pozarządowej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością non profit lub spółdzielni socjalnej. Niewielu doradców zagłębiało się w zakres merytoryczny działalności, jej rodzaj, czy przepisy prawne jej dotyczące. W przypadku tworzenia PS planujących uruchomienie placówki lub punktu przedszkolnego najważniejsze jest wsparcie w poszukiwaniu odpowiedniego lokalu lub załatwieniu formalności związanych z dostosowaniem go do obowiązujących wymogów prawnych.

Ważne jest zatem właściwe przygotowanie kadry OWES do wspierania przedsiębiorstw społecznych planujących świadczenie usług społecznych. Przygotowanie to powinno obejmować gruntowną wiedzę w zakresie dotyczącym:

1. rodzajów usług społecznych, zdrowotnych oraz regulacji prawnych;
2. wymagań (kwalifikacje, kompetencje) jakie powinny spełniać osoby świadczące usługi społeczne i zdrowotne;
3. źródeł finansowania usług społecznych;
4. sposobów dokumentowania usług oraz rzetelnej diagnozy potrzeb podopiecznych;
5. ochrony danych osobowych podopiecznych, ze szczególnym uwzględnieniem danych dotyczących zdrowia, niepełnosprawności;
6. spełniania przez podmiot wymogów formalnych umożliwiających świadczenie usług z zachowaniem odpowiednich standardów, jakości oraz bezpieczeństwa przede wszystkim dzieci, ale także nauczycieli oraz innych specjalistów świadczących usługi.

Dopiero wiedza w w/w zakresie, a przede wszystkim umiejętność i chęć wyszukiwania dodatkowych informacji, uzupełniania swojej wiedzy oraz wsłuchiwanie się w potrzeby założycieli PS pozwoli na świadczenie dla przedsiębiorstw

społecznych wysokiej jakości usług umożliwiających wsparcie doradcze w weryfikacji:

1. zasobów technicznych i kadrowych przedsiębiorstwa;
2. spełniania wymogów formalnych, ustawowych pozwalających na świadczenie usług;
3. potrzeb lokalnych, w tym rodzaju i zakresu planowanych do realizacji usług;
4. konkurencji i potencjalnych sojuszników, podmiotów i instytucji wspierających;
5. możliwości finansowania usług.

W części dotyczącej biznesowej strony przedsięwzięć planowanych przez przedsiębiorstwa społeczne proponujemy skorzystanie z narzędzi opracowanych i przetestowanych przez Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych – Partnera projektu. Są one dostępne na stronie projektu w części dotyczącej „Nowego standardu usług świadczonych przez OWES” obejmujących katalog działań wspierających podmioty ekonomii społecznej, w tym PS w realizacji usług społecznych oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.

Podsumowanie części 1

Niniejsze opracowanie ma upowszechnić informacje na temat różnych modeli przedsiębiorstw społecznych wdrażających wiązki usług społecznych oraz przykłady wdrażania usług w różnych konfiguracjach. Mamy nadzieję, że będzie inspiracją dla PS i ich przedstawicieli do poszerzania swojej działalności o usługi opieki nad dziećmi ze specjalnymi potrzebami, z niepełnosprawnościami i innymi trudnościami wychowawczymi. Zachęci nie tylko przedsiębiorców społecznych, ale również przedstawicieli OWES do kontaktu z podmiotami wdrażającymi wiązki usług. Zachęcamy także do zapoznania się z podręcznikiem wdrożeniowym, w którym zainteresowani znajdą nie tylko informacje na temat wybranych usług, zajęć terapeutycznych, ale również przykłady i wzory dokumentów ułatwiających uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego, wpisu do ewidencji niepublicznych placówek oświatowych oraz ułatwiających dokumentowanie usług.

CZĘŚĆ 2

**PODRECZNIK
WDROŻENIOWY**

Wstęp do części 2

Niniejszy podręcznik zawiera zbiór informacji o tym jak uzyskać status przedsiębiorstwa społecznego oraz w jaki sposób przygotować się do świadczenia lub udoskonalenia świadczonych usług społecznych. To ważne informacje szczególnie teraz, kiedy zaczęła obowiązywać ustawa o ekonomii społecznej wprowadzająca szereg, istotnych dla sektora zmian.

Ustawa z 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej i określone w niej zasady, w tym właśnie te dotyczące uzyskiwania statusu PS, dla wielu podmiotów są jeszcze zaskoczeniem. Nie pomaga również fakt, że obecnie obowiązuje jeszcze (dopuszczony tymczasowo) proces uzyskiwania statusu przedsiębiorstwa społecznego dwutorowo (poprzez weryfikację OWES lub na wniosek podmiotu składany do wojewody). W/w ustawa rozróżnia m.in. przedsiębiorstwa społeczne prowadzące działania w zakresie integracji społecznej oraz realizujące usługi społeczne, dlatego w niniejszym opracowaniu nie mogło zabraknąć informacji dotyczących warunków jakie musi spełniać podmiot oraz jakie kroki podjąć, aby móc status PS uzyskać.

Podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne zainteresowane realizacją kilku usług społecznych w zakresie wychowania przedszkolnego dowiedzą się z podręcznika w jakich formach może być realizowana opieka nad dziećmi oraz jakie warunki trzeba spełnić, aby takie usługi realizować. Bez wątplenia wychowanie przedszkolne jest formalnie najbardziej obwarowaną usługą wśród wszystkich realizowanych w ramach projektu. Wymaga nie tylko spełnienia licznych uwarunkowań, ale również znajomości wielu przepisów prawa, co czyni tą działalność z jednej strony skomplikowaną, a z drugiej bardzo konkretną i poukładaną. W konsekwencji niewiele PS decyduje się na realizację usług związanych z opieką nad dziećmi. Natomiast te, które już oswoiły wszelkie wymogi cenią sobie stabilizację finansową, jaką daje tego rodzaju działalność. Szczególnie, że - podobnie jak w przypadku innych usług społecznych - jest to rynek rozwijający się.

Zapraszamy do lektury.

1. WYMOGI FORMALNO-PRAWNE DLA PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH USŁUGI OPIEKI

1.1. Status przedsiębiorstwa społecznego

W związku z uchwaleniem 5 sierpnia 2022 roku ustawy o ekonomii społecznej zmianie ulega przede wszystkim procedura przyznawania statusu przedsiębiorstwa społecznego (PS), jak również sposób definiowania oraz kryteria, które musi spełnić PS. Zagadnienia te zostały przedstawione w opisie „modelu przedsiębiorstwa społecznego realizującego wiązkę usług OPIEKA NAD DZIEĆMI+” dlatego poniżej przedstawiono tylko najważniejsze informacje dotyczące uzyskiwania statusu.

Kryteria, jakie musi spełnić podmiot ubiegający się o status przedsiębiorstwa społecznego, wynikają z art. 3 do 9 w/w ustawy i brzmią następująco:

Kryterium	Wyjaśnienie kryterium
Prowadzenie działalności gospodarczej lub odpłatnej.	Podmiot ubiegający się o status przedsiębiorstwa społecznego musi prowadzić co najmniej jedną z trzech typów działalności: <ul style="list-style-type: none"> • działalność odpłatną pożytku publicznego, • działalność gospodarczą, • inną działalność o charakterze odpłatnym.
Brak kontroli ze strony jednostki samorządu terytorialnego.	Status przedsiębiorstwa społecznego może być przyznany wyłącznie, jeśli Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa lub samorządowa osoba prawna nie posiadają nad tym podmiotem kontroli w rozumieniu art. 4 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.
Prowadzenie działalności w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub realizacji usług społecznych	Działalność PS służy rozwojowi lokalnemu i ma na celu: <ul style="list-style-type: none"> • reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub • realizację usług społecznych.

Zatrudnienie min. 3 pracowników	Podmiot ubiegający się o status PS musi zatrudniać co najmniej 3 osoby na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę. Każda z tych osób musi być zatrudniona w wymiarze min. 1/2 etatu.
Co najmniej 30% osób zatrudnionych to osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym również muszą być zatrudnione na umowę o pracę lub spółdzielczą umowę o pracę, każda w wymiarze co najmniej ½ etatu.
Posiadanie organu konsultacyjno-doradczego	Przedsiębiorstwo społeczne musi posiadać organ konsultacyjno-doradczy złożony z pracowników lub ich przedstawicieli. W zależności od formy prawnej podmiotu, organ konsultacyjno-doradczy może przybierać różne formy organizacyjne.
Zasady przeznaczania zysku / nadwyżki bilansowej.	Zysk lub nadwyżka bilansowa, wypracowana przez przedsiębiorstwo społeczne nie może być przeznaczona do podziału pomiędzy członków, udziałowców, akcjonariuszy i osoby zatrudnione w tym podmiocie.
Dodatkowe ograniczenia w zakresie działań, cechujące do tej pory organizacje pożytku publicznego	Do przedsiębiorstw społecznych stosuje się dodatkowe ograniczenia wynikające dotychczas z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, odnoszące się m.in. do dysponowania majątkiem przedsiębiorstwa w określonych sytuacjach tj. przy udzielaniu pożyczek, przekazywaniu majątku, wykorzystywaniu majątku, oraz dokonywania zakupów towarów i usług od osób powiązanych.

Od 30 października 2022 roku uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego następuje na wniosek zainteresowanego podmiotu ekonomii społecznej albo jednostki tworzącej podmiot ekonomii społecznej. Status nadaje w drodze decyzji administracyjnej wojewoda właściwy ze względu na

siedzibę wnioskującego podmiotu albo jednostki. Wniosek o nadanie statusu zawierający:

1. nazwę i formę prawną wnioskodawcy;
2. adres siedziby wnioskodawcy i miejsce wykonywania planowanej działalności;
3. NIP, numer identyfikacyjny REGON i numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, innej ewidencji lub innym rejestrze;
4. określenie celu działalności (reintegracja społeczna i zawodowa lub usługi społeczne),
5. planowany przedmiot dominującej działalności (odpłatna, gospodarcza lub inna o charakterze odpłatnym).

Do wniosku o status PS dołącza się dokumenty potwierdzające spełnianie poszczególnych kryteriów, o których mowa w ustawie o ekonomii społecznej, w tym:

1. odpis aktualny z KRS lub innego rejestru;
2. statut, umowa spółki lub inny dokument o tym charakterze;
3. zaświadczenie z ZUS lub imienny raport miesięczny o należnych składkach i wypłaconych wynagrodzeniach ZUS RCA lub kserokopie/skan 3 umów o pracę / spółdzielczych umów o pracę;
4. Oświadczenie o spełnianiu kryteriów wynikających z w/w ustawy, wg wzoru będącego częścią wniosku – Wzór dokumentu można znaleźć w „Narzędziowniku”;
5. uchwała o powołaniu organu konsultacyjno-doradczego;
6. uchwała o przeznaczeniu zysku / nadwyżki bilansowej lub polityka rachunkowości PES (ewentualnie. statut lub umowa spółki - jeśli zawiera odpowiednie zapisy odnośnie przeznaczenia zysku albo nadwyżki bilansowej)

Wniosek wraz z załącznikami należy przesać na adres właściwego dla siedziby podmiotu urzędu wojewódzkiego.

Spółdzielnia socjalna nie ma obowiązku dołączenia załączników do wniosku.

Szczegółowe informacje, poradnik oraz wzory dokumentów związane z procedurą uzyskiwania statusu przedsiębiorstwa społecznego można znaleźć m.in. na stronie Departamentu Ekonomii Społecznej: www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/Jak,uzyskac,status,PS,4312.html

Status przedsiębiorstwa społecznego jest przyznawany bezterminowo, jednak podmioty posiadające status zobowiązane są do składania rocznych sprawozdań z działalności do 31 marca za rok poprzedni. Wzór sprawozdania określa rozporządzenie MRiPS z dnia 26 października 2022 r. w sprawie rocznego sprawozdania przedsiębiorstwa społecznego.

Wzór sprawozdania PS można znaleźć w „Narzędziowniku”.

1.2. Wpis do rejestru placówek oświatowych lub żłobków i klubów dziecięcych

Kolejne etapy formalne, jakie musi przejść przedsiębiorstwo społeczne planujące działalność w zakresie opieki nad dziećmi wiążą się z uzyskaniem wpisu do prowadzonych przez gminę:

1. rejestru żłobków i klubów dziecięcych.
2. ewidencji placówek oświatowych

Aby to było możliwe należy:

1. zastanowić się w jakiej formie PS chce realizować usługi związane z wychowaniem przedszkolnym;
2. znaleźć budynek, pomieszczenia, w których będą świadczone usługi, spełniający lub nadający się do przystosowania pod kątem wymagań przeciwpożarowych, budowlanych i sanitarnych;
3. zaplanować konkretne stanowiska w placówce oraz wymagania w stosunku do przyszłej kadry zatrudnionej w placówce;
4. opracować statut, który jest niezbędny do złożenia wniosku o wpis do ewidencji placówek oświatowych lub rejestru żłobków.

1.2.1 Wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych

Zasady organizowania i funkcjonowania opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, warunki świadczonych usług, kwalifikacje osób sprawujących opiekę, zasady finansowania opieki oraz nadzór nad warunkami i jakością sprawowanej opieki określa ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Opieka nad dziećmi do 3 roku życia może być organizowana w formie żłobka lub klubu dziecięcego, a także sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię. W ramach opieki realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Opieka nad dzieckiem może być sprawowana do ukończenia roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 3 rok życia lub w przypadku, gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym – 4 rok życia.

Prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego jest działalnością regulowaną w rozumieniu *ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców* i wymaga wpisu do rejestru żłobków i klubów dziecięcych w gminie właściwej ze względu na prowadzenie żłobka lub klubu.

Przedsiębiorstwo społeczne planujące założyć żłobek lub klub dziecięcy, powinno:

1. znaleźć lokal spełniający wymogi sanitarno-lokalowe oraz przeciwpożarowe/dostosować istniejący lokal do obowiązujących wymogów lub wybudować budynek dostosowany do tych wymogów oraz uzyskać potwierdzenie spełniania tych wymogów zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy;
2. znaleźć kadrę spełniającą wymogi wynikające z przepisów w/w ustawy;
3. zorganizować wyżywienie dla dzieci z zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej, opracowywanych przez Instytut Żywności i Żywienia im. prof. dra med. Aleksandra Szczygła w Warszawie;
4. uzyskać wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych w gminie właściwej dla miejsca prowadzenia żłobka lub klubu dziecięcego;
5. opracować statut i regulamin organizacyjny żłobka lub klubu dziecięcego.

Tekst rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy można znaleźć w „Narzędziowniku”.

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta dokonuje wpisu do rejestru na podstawie wniosku złożonego przez podmiot zamierzający prowadzić żłobek lub klub dziecięcy. Wniosek zawiera:

1. w przypadku osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej – numer lub indeks identyfikujący podmiot we właściwym rejestrze publicznym, potwierdzający status podmiotu;
2. numer NIP, o ile wnioskodawcy taki numer nadano;
3. adres poczty elektronicznej oraz numer telefonu podmiotu zamierzającego prowadzić żłobek lub klub dziecięcy;
4. decyzję potwierdzającą spełnienie wymagań przeciwpożarowych;
5. odpowiednio decyzję potwierdzającą spełnienie wymagań sanitarno-lokalowych;
6. w przypadku osoby fizycznej zaświadczenie o niekaralności za przestępstwo popełnione umyślnie;
7. w przypadku osoby fizycznej – numer PESEL;
8. oświadczenie o posiadaniu tytułu prawnego do lokalu, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy;
9. informację o godzinach pracy żłobka lub klubu dziecięcego;
10. adres poczty elektronicznej i numer telefonu żłobka lub klubu dziecięcego;
- 11. informację, czy żłobek lub klub dziecięcy jest dostosowany do potrzeb dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki;**
12. wysokość opłat w żłobku lub klubie dziecięcym;
13. numer rachunku bankowego podmiotu prowadzącego żłobek lub klub dziecięcy.

W celu sprawdzenia zgodności danych, o których mowa w ust. 1, wójt, burmistrz lub prezydent miasta może żądać: odpisu z odpowiedniego rejestru, dokumentu potwierdzającego tożsamość, zaświadczenia o niekaralności lub dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do lokalu, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy. Przedstawienie tych dokumentów nie jest wymagane, w przypadku gdy wójt, burmistrz lub prezydent miasta może bezpłatnie uzyskać dostęp do danych wynikających z tych dokumentów, dane te są mu znane z urzędu lub możliwe do ustalenia na podstawie danych, którymi rozporządza.

Wpis do rejestru podlega opłacie, której wysokość ustala rada gminy w drodze uchwały. Wysokość opłaty nie może być wyższa niż 1000 zł.

Wzór wniosku o wpis do rejestru żłobków i klubów malucha ZK-1 znajduje się w „Narzędziowniku”.

Po dokonaniu wpisu do rejestru podmiot otrzymuje zaświadczenie o dokonaniu wpisu do rejestru, zawierające: nazwę organu, który dokonał wpisu do rejestru; datę i numer wpisu do rejestru; formę organizacyjną opieki oraz jej nazwę; nazwę lub imię i nazwisko podmiotu prowadzącego żłobek lub klub dziecięcy; miejsce prowadzenia żłobka lub klubu dziecięcego.

Wniosek o wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych, wniosek o zmianę w rejestrze składa się poprzez Portal Informacyjno-Uługowy Emp@tia <https://empatia.mpips.gov.pl/> - moduł eWnioski. Aby złożyć wniosek należy założyć konto na portalu korzystając z profilu zaufanego lub podpisu kwalifikowanego.

1.2.2 Wpis przedszkola lub punktu przedszkolnego do ewidencji szkół i placówek niepublicznych

Wychowanie przedszkolne ma na celu zapewnienie dzieciom opieki, wspomagania indywidualnego rozwoju oraz wypełnienia podstawy programowej. Obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. W przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wychowaniem przedszkolnym może być objęte dziecko w wieku powyżej 7 lat, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 9 lat. Wychowanie przedszkolne jest realizowane w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych działają na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe; ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych.

Niepubliczne (prywatne) przedszkole może prowadzić osoba fizyczna lub osoba prawna np. stowarzyszenie, fundacja, spółdzielnia socjalna, przedsiębiorstwo

społeczne. Prowadzenie przedszkola nie jest działalnością gospodarczą i nie wymaga rejestracji w CEIDG w przypadku osób fizycznych zamierzających prowadzić przedszkole. W przypadku osób prawnych (spółdzielnia socjalna, stowarzyszenie, fundacja) konieczne jest zarejestrowanie w KRS. Zarówno w przypadku osób fizycznych jak i osób prawnych wymagane jest natomiast dokonanie wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych.

Przedsiębiorstwo społeczne planujące założyć niepubliczne przedszkole lub punkt przedszkolny, powinno:

1. znaleźć lokal spełniający wymogi sanitarno-lokalowe oraz przeciwpożarowe/dostosować istniejący lokal do obowiązujących wymogów lub wybudować budynek dostosowany do tych wymogów oraz uzyskać potwierdzenie spełniania tych wymogów zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania;
2. znaleźć kadrę spełniającą wymogi wynikające z obowiązujących przepisów;
3. zorganizować wyżywienie dla dzieci z zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej, opracowywanych przez Instytut Żywności i Żywienia im. prof. dra med. Aleksandra Szczygła w Warszawie;
4. uzyskać wpis do ewidencji szkół i placówek niepublicznych w gminie właściwej dla miejsca prowadzenia przedszkola lub punktu przedszkolnego;
5. opracować statut i regulamin organizacyjny przedszkola lub punktu przedszkolnego.

Wniosek o wpis do ewidencji szkół i placówek niepublicznych można złożyć osobiście podczas wizyty w urzędzie gminy, listownie lub elektronicznie korzystając z profilu zaufanego. Zgłoszenie powinno zawierać:

1. oznaczenie osoby zamierzającej prowadzić przedszkole, jej miejsca zamieszkania lub siedziby;
2. określenie nazwy przedszkola;
3. określenie typu i rodzaju przedszkola (ogólnodostępne / z oddziałami integracyjnymi / integracyjne / specjalne);

4. określenie daty rozpoczęcia funkcjonowania przedszkola;
5. wskazanie miejsca prowadzenia przedszkola oraz informacji o warunkach lokalowych spełniających wymagania określone m.in w przepisach o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przepisach techniczno-budowlanych i przepisach o ochronie przeciwpożarowej, zapewniających:
  - a. możliwość prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych,
  - b. realizację innych zadań statutowych,
  - c. bezpieczne i higieniczne warunki nauki i pracy, zgodnie z odrębnymi przepisami,
6. statut przedszkola,
7. dane dotyczące kwalifikacji pracowników pedagogicznych i dyrektora, przewidzianych do zatrudnienia w przedszkolu,
8. dane niezbędne do wpisania przedszkola do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (RSPO).

Wzory wniosków o wpis do ewidencji oraz o wpisanie przedszkola do krajowego rejestru podmiotów gospodarki narodowej można znaleźć z „Narzędziowniku”

Każdy urząd miasta lub gminy ma inne wymagania dotyczące wniosków oraz załączników. Dlatego przed złożeniem wniosku, należy upewnić się, jakie załączniki są wymagane. Informacje oraz wzory dokumentów są dostępne na stronach internetowych urzędów, najczęściej w BIP.

Złożenie wniosku jest bezpłatne, a sprawa powinna być załatwiona do 30 dni.

Urząd dokona wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych jeżeli stwierdzi, że zgłoszenie jest kompletne, a statut przedszkola zgodny z obowiązującym prawem. Urząd wyda zaświadczenie o wpisie do ewidencji, a jego kopię prześle również do właściwego kuratorium oświaty oraz urzędu skarbowego.

2. Formy opieki nad dziećmi

Przedsiębiorstwo społeczne planujące usługi opieki nad dziećmi ma do wyboru kilka form prowadzenia takiej działalności. O tym jaką formę wybierze powinny decydować:

1. rynek, przede wszystkim liczba dzieci oraz ich wiek, a także konkurencja i dostępność kadry, w tym specjalistów;
2. możliwości organizacyjne i finansowe PS.

Poznanie uwarunkowań lokalnych przedsiębiorstwu społecznemu powinna umożliwić przeprowadzona diagnoza. Ważnym elementem diagnozy środowiska jest sprawdzenie czy na terenie danej gminy obowiązuje strategia rozwiązywania problemów społecznych, wsparcia osób niepełnosprawnych oraz standardy realizacji usług. Powyższe dokumenty pozwolą na ogólne rozeznanie:

1. ile i czy w ogóle w danej gminie mamy dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym np. ze spektrum autyzmu, niedosłyszące, niedowidzące;
2. ile jest publicznych i niepublicznych placówek świadczących usługi opieki nad dziećmi, w tym przedszkoli specjalnych, placówek z oddziałami specjalnymi lub integracyjnymi;
3. na jakie wsparcie ze strony samorządu lokalnego może liczyć przedsiębiorstwo społeczne planujące utworzenie lub rozwój usług przedszkolnych o wsparcie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Dokumenty te powinny być dostępne na stronach internetowych gmin, powiatów, w biuletynie informacji publicznej. Zawsze można się też skontaktować z właściwym wydziałem oświaty, ośrodkiem pomocy społecznej lub pełnomocnikiem ds. osób niepełnosprawnych w celu ustalenia czy takie dokumenty zostały przyjęte i w jaki sposób można uzyskać do nich dostęp.

Kolejnym krokiem powinno być skontaktowanie się z lokalnymi instytucjami pomocowymi, liderami lokalnymi, ewentualnie przedstawicielami grup docelowych np. organizacjami zrzeszającymi rodziców, opiekunów dzieci niepełnosprawnych. Przedstawienie na takim spotkaniu wstępnej koncepcji proponowanych usług pozwoli wspólnie ustalić m.in. czego oczekują odbiorcy, czego się obawiają, czy odbiorcy skorzystaliby z usług, jeśli konieczna byłaby odpłatność oraz w jakiej wysokości odpłatność mogliby ponieść.

! Jednym z pomysłów na zbadanie rynku może być np. przeprowadzenie w trakcie lokalnej imprezy akcji bezpłatnych badań przesiewowych przez logopedę albo badań terapeuty psychologa. Często zdarzają się przypadki, gdzie pracownicy urzędu nie mają rozoznania co do liczby dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, gdyż te korzystają z placówek w sąsiednich gminach. W naszej natomiast potrzeby ujawnią się dopiero jeżeli mieszkańcy zobaczą, że jest usługa dopasowana do ich potrzeb.

Podobnie jak diagnoza potrzeb, równie ważnym elementem jest:

1. rozpoznanie konkurencji – podmiotów i organizacji, które świadczą już podobne usługi, ale nie w formie wiązki oraz odpłatnie;
2. możliwość podjęcia współpracy z różnymi podmiotami i instytucjami, w tym samorządem lokalnym pod kątem pozyskania wsparcia niefinansowego np. lokal oraz finansowego w formie realizacji zadania publicznego na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub poprzez udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego z zastosowaniem klauzul społecznych.

Rozpoznanie sytuacji w konkretnym środowisku lokalnym (miejskie, wiejskie, duże miasta) pozwala określić możliwe obszary aktywności oraz realne zapotrzebowanie na usługi, a także jak wdrożyć usługi w sposób efektywny, z perspektywą ich długofalowej realizacji.

Więcej na temat diagnozy środowiska można przeczytać np. w T. Schimanek, **Diagnostowanie problemów społecznych**, Warszawa 2015; publikacji powstałej w ramach projektu „System wzmacniania potencjału i kompetencji sektora spółdzielczości socjalnej oraz stworzenie sieci współpracy z instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.⁴

2.1 Opieka nad dzieckiem do 3 roku życia

Jak wspomniano wcześniej zasady dotyczące opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 określa przede wszystkim ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad

⁴ <https://owies.eswip.pl/s/6/kompendium-wiedzy>

dziećmi w wieku do lat 3. Wynika z niej, że opieka nad najmłodszymi dziećmi może być sprawowana w żłobku lub klubie dziecięcym, które mogą być tworzone przez: jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty, województwa); instytucje publiczne; osoby fizyczne; osoby prawne np. stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne mające status przedsiębiorstwa społecznego; jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Opieka nad maluchami może być także sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię.

2.1.1 Zadania i dokumenty wewnętrzne regulujące działalność żłobka

W ramach opieki nad dziećmi do lat 3 realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Natomiast do głównych zadań żłobka i klubu dziecięcego zaliczamy:

1. zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych,
2. zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej, przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka,
3. prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka.

Żłobek lub klub dziecięcy działa na podstawie przepisów prawa oraz opartych na ich zapisach dokumentach wewnętrznych takich jak statut i regulamin organizacyjny. Statut placówki określa:

1. nazwę i miejsce jej prowadzenia;
2. cele i zadania oraz sposób ich realizacji, z uwzględnieniem wspomagania indywidualnego rozwoju dziecka oraz wspomagania rodziny w wychowaniu dziecka, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych – ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności;
3. warunki przyjmowania dzieci, z uwzględnieniem preferencji dla rodzin wielodzietnych i dzieci niepełnosprawnych;
4. warunki przyjmowania dzieci na miejsce dzieci nieobecnych;
5. zasady ustalania opłat za pobyt i wyżywienie w przypadku nieobecności dziecka w żłobku lub klubie dziecięcym;

6. zasady udziału rodziców w zajęciach prowadzonych w żłobku lub klubie dziecięcym.

Statut tworzony jest przez podmiot, który utworzył placówkę. W przypadku naszego modelu będzie to przedsiębiorstwo społeczne. Jest to jeden z dokumentów, który należy przedłożyć w urzędzie gminy wraz z wnioskiem o wpis do ewidencji żłobków i klubów dziecięcych

Natomiast regulamin określa organizację wewnętrzną żłobka lub klubu dziecięcego, w tym godziny pracy instytucji. Dyrektor żłobka lub osoba kierującą pracą klubu dziecięcego nadaje regulamin organizacyjny i odpowiada za jego realizację. W przypadku placówek, w których powołano radę rodziców, jednym z jej zadań jest opiniowanie spraw organizacyjnych żłobka lub klubu dziecięcego, w szczególności w zakresie zmian regulaminu organizacyjnego.

Powyższe dokumenty są w przypadku modelu przedsiębiorstwa społecznego realizującego usługi opieki nad dziećmi ze szczególnymi potrzebami o tyle istotne, że można w nich ustalić warunki przyjmowania dzieci, w tym np. minimalny wiek dziecka, jeżeli planujemy przyjęcie starszych dzieci niż minimalny wiek wynikający z przepisów lub preferencje jakie będą miały dzieci przy naborze – w szczególności dotyczy to dzieci niepełnosprawnych – o ile klub dziecięcy jest przystosowany do przyjmowania dzieci niepełnosprawnych (o danym rodzaju niepełnosprawności).

2.1.2 Wymogi sanitarno-lokalowe

Opracowanie wymaganych dokumentów i uzyskanie wpisu do w/w ewidencji to jeden z łatwiejszych kroków na drodze do uruchomienia żłobka lub klubu dziecięcego. Znacznie trudniej jest spełnić wymogi sanitarne i przeciwpożarowe jakie nakładają na tego typu placówki obowiązujące przepisy prawa, przede wszystkim ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy.

Lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy, znajduje się w budynku lub jego części, które spełniają wymagania określone w przepisach w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, oraz wymagania ochrony przeciwpożarowej dla kategorii zagrożenia ludzi ZL II, określone w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej,

z tym że dopuszcza się spełnienie tych wymagań także w inny niż określony w przepisach, jeżeli proponowane rozwiązania zamiennie w stosunku do wymagań ochrony przeciwpożarowej ograniczają możliwość powstania pożaru. wyrazić zgodę na zastosowanie rozwiązań zamiennych może w drodze postanowienia Komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej właściwy dla miejsca lokalizacji placówki.

Dopuszcza się prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego w lokalu znajdującym się w budynku lub jego części, które nie spełniają wymagań określonych powyżej, jeżeli lokal:

1. jest przeznaczony dla nie więcej niż 25 dzieci;
2. znajduje się na pierwszej kondygnacji nadziemnej budynku i stanowi zwarty zespół przylegających do siebie i powiązanych funkcjonalnie pomieszczeń przeznaczonych na prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego;
3. znajduje się w strefie pożarowej, w której elementy budynku są nierozprzestrzeniające ognia; wymaganie to nie dotyczy kondygnacji zlokalizowanych powyżej drugiej kondygnacji nadziemnej;
4. posiada co najmniej dwa wyjścia na zewnątrz, przy czym jednym z nich są drzwi wyjściowe z lokalu, a drugim – inne drzwi lub okno umożliwiające wyjście, w bezpieczny sposób, osób wykonujących pracę w żłobku lub klubie dziecięcym z dziećmi, bezpośrednio w bezpieczne miejsce na zewnątrz budynku;
5. został wyposażony w gaśnicę o skuteczności gaśniczej co najmniej 21 A, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, niezależnie od gaśnic zastosowanych w strefie pożarowej, w której znajduje się lokal.

W takim lokalu przejście ewakuacyjne z pomieszczenia przeznaczonego do przebywania dzieci, z wyłączeniem pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, do drzwi wyjściowych na zewnątrz, prowadzi łącznie przez nie więcej niż dwa pomieszczenia, włączając w to pomieszczenie przeznaczone do przebywania dzieci, i posiada długość nieprzekraczającą:

1. 20 m lub
2. 40 m – w przypadku przejścia ewakuacyjnego prowadzącego do drzwi sta-

nowiących wyjście ewakuacyjne z lokalu bezpośrednio w bezpieczne miejsce na zewnątrz budynku.

Elementy wykończenia wnętrza i wyposażenia stałego w lokalu i na drogach ewakuacyjnych z lokalu spełniają następujące warunki:

1. stałe elementy wyposażenia i wystroju wnętrza oraz okładziny ścienne i wykładziny podłogowe są co najmniej trudno zapalne i nie są intensywnie dymiące;
2. okładziny sufitów oraz sufity podwieszane są wykonane z materiałów niepalnych lub niezapalnych, niekapiących i nieodpadających pod wpływem ognia.

Strefa pożarowa, w której znajduje się taki lokal, jest strefą pożarową określaną jako ZL, zgodnie z przepisami w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, zlokalizowaną w obiekcie innym niż tymczasowy obiekt budowlany. W tej strefie pożarowej, może występować inny lokal, w którym jest prowadzony żłobek, klub dziecięcy lub przedszkole, jeżeli żłobek lub klub dziecięcy jest wydzielony od pozostałych lokali elementami budowlanymi o klasie odporności ogniowej co najmniej EI 30 oraz dla lokalu żłobka lub klubu dziecięcego są zapewnione niezależne warunki ewakuacji.

Drogi ewakuacyjne posiadają obudowę o klasie odporności ogniowej co najmniej EI 15, a wyjścia z pomieszczeń na te drogi są zamykane drzwiami; wymaganie dotyczące klasy odporności ogniowej nie dotyczy przypadków, w których z lokalu zapewniono dwie drogi ewakuacyjne, które się nie pokrywają ani nie krzyżują.

Spełnienie wymagań przeciwpożarowych przez lokal, w którym mogą być prowadzone żłobek lub klub dziecięcy, potwierdza decyzją komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej. Z kolei spełnienie wymagań sanitarno-lokalowych potwierdza się:

1. w przypadku żłobków – decyzją właściwego ze względu na powiat, na terenie którego prowadzony będzie żłobek, inspektora sanitarnego, określającą w szczególności maksymalną liczbę miejsc w żłobku;
2. w przypadku klubów dziecięcych – pozytywną opinią wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, określającą w szczególności maksymalną liczbę miejsc w klubie.

Lokal oraz jego wyposażenie spełniają następujące warunki:

1. powierzchnia każdego pomieszczenia przeznaczonego na zbiorowy pobyt od 3 do 5 dzieci wynosi co najmniej 16 m²; w przypadku liczby dzieci większej niż 5 powierzchnia pomieszczenia przeznaczonego na zbiorowy pobyt dzieci ulega odpowiedniemu zwiększeniu na każde kolejne dziecko, z tym że:
  - a. powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko wynosi co najmniej 2 m², jeżeli czas pobytu dziecka nie przekracza 5 godzin dziennie,
  - b. powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko wynosi co najmniej 2,5 m², jeżeli czas pobytu dziecka przekracza 5 godzin dziennie;
2. wysokość pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci wynosi co najmniej 2,5 m;
3. jest zapewnione utrzymanie czystości i porządku w lokalu, pomieszczenia są utrzymywane w odpowiednim stanie oraz są przeprowadzane ich okresowe remonty i konserwacje;
4. w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych:
  - a. podłoga i ściany są wykonane tak, aby było możliwe łatwe utrzymanie czystości w tych pomieszczeniach,
  - b. ściany do wysokości co najmniej 2 m są pokryte materiałami zmywalnymi, nienasiąkliwymi i odpornymi na działanie wilgoci oraz materiałami nietoksycznymi i odpornymi na działanie środków dezynfekcyjnych;
5. pościel i leżaki są wyraźnie oznakowane, przypisane do konkretnego dziecka i odpowiednio przechowywane, tak aby zapobiec przenoszeniu się zakażeń;
6. w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt dzieci na grzejnikach centralnego ogrzewania są umieszczone osłony ochraniające przed bezpośrednim kontaktem z elementem grzejnym;
7. instalacja elektryczna jest zabezpieczona przed dostępem dzieci;
8. w pomieszczeniach jest zapewniona temperatura co najmniej 20°C;
9. jest zapewniony dostęp do węzła sanitarnego z ciepłą bieżącą wodą do utrzymania higieny osobistej dzieci, z tym że:
  - a. jest zapewniona co najmniej 1 miska ustępowa na nie więcej niż 20 dzieci i 1 umywalka na nie więcej niż 15 dzieci,

- b. umiejscowienie miski ustępowej i umywalki jest dostosowane do wzrostu dzieci, chyba że dzieci korzystają z tych samych urządzeń sanitarnych co osoby wykonujące pracę w żłobku lub klubie dziecięcym, przy czym zastosowano rozwiązania umożliwiające dzieciom bezpieczne korzystanie z tych urządzeń,
  - c. jest zapewniony brodzik z natryskiem lub inne urządzenie do mycia ciała dziecka,
  - d. w urządzeniach sanitarnych jest zapewniona centralna regulacja mieszania ciepłej wody przy zachowaniu środków bezpieczeństwa, aby nie dopuścić do poparzenia osób korzystających z tychże urządzeń, zwłaszcza na końcówkach instalacji,
  - e. jest zapewniona dostateczna ilość mydła w płynie, jednorazowe ręczniki i środki do pielęgnacji dzieci;
10. jest zapewnione stanowisko do przewijania dzieci;
  11. jest zapewniona liczba nocników odpowiadająca liczbie dzieci, których poziom rozwoju umożliwia korzystanie przez nie z nocnika;
  12. nocniki są myte i dezynfekowane oraz przechowywane w sposób zabezpieczony przed dostępem dzieci;
  13. jest zapewnione miejsce do przechowywania sprzętu i środków utrzymania czystości, zabezpieczone przed dostępem dzieci;
  14. jest zapewnione miejsce do przechowywania odzieży wierzchniej, z którego mogą jednocześnie korzystać dzieci i osoby wykonujące pracę w żłobku lub klubie dziecięcym;
  15. meble są dostosowane do wymagań ergonomii;
  16. wyposażenie posiada atesty lub certyfikaty;
  17. zabawki spełniają wymagania bezpieczeństwa i higieny oraz posiadają oznakowanie CE;
  18. jest zapewniona możliwość otwierania w pomieszczeniu niewyposażonym w wentylację mechaniczną lub klimatyzację co najmniej 50% powierzchni okien;
  19. pomieszczenia przeznaczone na pobyt dzieci są wietrzone w ciągu dnia co najmniej 4 razy przez co najmniej 10 minut, o ile nie są wentylowane po-

przez instalację wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej lub klimatyzowane;

20. w pomieszczeniach jest zapewnione oświetlenie o parametrach zgodnych z Polską Normą;
21. apteczki w lokalu są wyposażone w podstawowe środki opatrunkowe oraz podstawowe środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach udzielania tej pomocy.

W żłobku i klubie dziecięcym, do którego uczęszcza dziecko karmione mlekiem matki, zapewnia się właściwe warunki do jego przechowywania i podawania.

W lokalu, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy, zapewnia się, w miarę możliwości, bezpośrednie wyjście na teren otwarty wyposażony w urządzenia do zabaw, niedostępny dla osób postronnych. Niemowlętom zapewnia się, w miarę możliwości, leżakowanie na świeżym powietrzu, w szczególności na werandzie lub tarasie.

2.1.3. Personel i jego kwalifikacje – osoby zarządzające

Pracą żłobka kieruje dyrektor, którym może być osoba posiadająca:

1. wykształcenie wyższe i co najmniej 3 lata doświadczenia w pracy z dziećmi;
2. wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz 5 lat doświadczenia w pracy z dziećmi.

Osobą kierującą pracą w klubie dziecięcym może być osoba posiadająca kwalifikacje opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym, które są wymienione poniżej.

2.1.3.1. Pozostały personel

Opiekunem w żłobku lub klubie dziecięcym może być osoba:

1. posiadająca kwalifikacje: pielęgniarki, położnej, opiekunki dziecięcej, nauczyciela wychowania przedszkolnego, nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej lub pedagoga opiekuńczo-wychowawczego, pedagoga społeczno-wychowawczego, pedagoga wczesnej edukacji, terapeuty pedagogicznego lub
2. która ukończyła studia lub studia podyplomowe na kierunku lub specjalności: wczesne wspomaganie rozwoju, wspomaganie rozwoju dzieci w ra-

mach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w żłobkach i przedszkolach, edukacja prorozwojowa, pedagogika małego dziecka, psychologia dziecięca, psychologia wspierania rozwoju i kształcenia lub psychologia wychowawcza.

Ponadto opiekunem może być także osoba, która odbyła nie wcześniej niż 2 lata przed podjęciem zatrudnienia jako opiekun szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy oraz posiada co najmniej wykształcenie:

1. wyższe na dowolnym kierunku, którego program obejmuje zagadnienia związane z opieką nad małym dzieckiem lub jego rozwojem, i odbyła 80-godzinne szkolenie w celu uaktualnienia i uzupełnienia wiedzy oraz umiejętności lub
2. średnie lub średnie branżowe oraz:
  - a. co najmniej roczne doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku do lat 3 (jeśli osoba nie pracowała z dziećmi w wieku do lat 3 przez okres co najmniej 6 miesięcy bezpośrednio przed podjęciem zatrudnienia jako opiekun, zobowiązana jest w ciągu 6 miesięcy od rozpoczęcia pracy na stanowisku opiekuna odbyć 80-godzinne szkolenie w celu uaktualnienia i uzupełnienia wiedzy oraz umiejętności) lub
  - b. przed zatrudnieniem jako opiekun w żłobku lub w klubie dziecięcym odbyła 280-godzinne szkolenie, z czego co najmniej 80 godzin w formie zajęć praktycznych, polegających na sprawowaniu opieki nad dzieckiem pod kierunkiem opiekuna, który posiada kwalifikacje określone w art. 16 ust. 1 ustawy o opiece nad dziećmi do lat 3 opisane powyżej.

Jeden opiekun może sprawować opiekę:

1. w żłobku – nad maksymalnie 8 dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko niepełnosprawne, dziecko wymagające szczególnej opieki lub dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia maksymalnie nad 5 dzieci;
2. w klubie dziecięcym – nad maksymalnie 8 dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko niepełnosprawne lub dziecko wymagające szczególnej opieki maksymalnie nad 5 dzieci.

Wolontariusz może być zaangażowany przy zapewnianiu opieki nad dziećmi w żłobku lub klubie dziecięcym. Wolontariusz przed rozpoczęciem świadczenia pracy zobowiązany jest do odbycia szkolenia z udzielania dziecku pierwszej pomocy, chyba że posiada opisane powyżej kwalifikacje, jakie są niezbędne, aby być opiekunem w żłobku lub klubie.

Opiekun oraz wolontariusz są zobowiązani do odbycia co 2 lata szkolenia z udzielania dziecku pierwszej pomocy. Szkolenie nieodpłatnie zapewnia podmiot prowadzący żłobek lub klub dziecięcy np. przedsiębiorstwo społeczne.

Pielęgniarka lub położna jest zatrudniana w żłobku, do którego uczęszcza więcej niż dwadzieścioro dzieci. Wykonywanie zawodu pielęgniarki, także w żłobku, polega na udzielaniu przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń zdrowotnych, a w szczególności świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych oraz z zakresu promocji zdrowia. Świadczenia te wykonywane są przede wszystkim poprzez: rozpoznawanie warunków i potrzeb zdrowotnych, rozpoznawanie problemów pielęgnacyjnych, sprawowanie opieki pielęgnacyjnej, realizację zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji, samodzielne udzielanie w określonym zakresie świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych oraz edukację zdrowotną. Ponadto zakres zadań w żłobku określa dyrektor żłobka w regulaminie organizacyjnym.

*Dyrektorem żłobka, osobą kierującą pracą klubu dziecięcego, opiekunem, pielęgniarką, położną, wolontariuszem lub inną osobą zatrudnioną do wykonywania pracy lub świadczenia usług (personel sprzątający, przygotowujący posiłki itd.) w żłobku lub klubie dziecięcym **nie może być osoba, która figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym** z dostępem ograniczonym lub została skazana prawomocnym wyrokiem za inne przestępstwo umyślne. Osoby te przed podjęciem zatrudnienia przedstawiają zaświadczenie o niekaralności, wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed rozpoczęciem pracy lub świadczenia usług w żłobku lub klubie dziecięcym.*

W żłobku lub klubie dziecięcym zatrudniona może być tylko osoba, która:

1. daje rękojmię należytego sprawowania opieki nad dziećmi;
2. nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie została jej zawieszona ani ograniczona;
3. wypełnia obowiązek alimentacyjny, w przypadku gdy taki obowiązek został nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd;
4. nie została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne

2.1.4. Finansowanie działalności żłobka i klubu dziecięcego

Działalność żłobków i klubów dziecięcych finansowana jest głównie z opłat wnoszonych przez rodziców lub opiekunów dzieci. W przypadku niepublicznego (prywatnego) żłobka lub klubu dziecięcego wysokość opłat określa podmiot, który utworzył żłobek lub klub dziecięcy np. przedsiębiorstwo społeczne. W żłobku lub klubie dziecięcym utworzonym przez jednostki samorządu terytorialnego wysokość opłat za pobyt oraz wyżywienie ustalają, w drodze uchwały, odpowiednio rada gminy, rada powiatu lub sejmik województwa. Zatem pobyt dziecka w placówce publicznej również jest odpłatny.

Wszystkie w/w podmioty, w tym osoby prawne np. przedsiębiorstwa społeczne prowadzące żłobek lub klub dziecięcy mogą otrzymać na dziecko objęte opieką **dotację celową z budżetu gminy**. Wysokość i zasady ustalania oraz rozliczania dotacji celowej, w tym kategorii dzieci, na które przyznawana jest dotacja, określa rada gminy w drodze uchwały. W uchwale tej rada może określić, że dotacja celowa może zostać przyznana również na dzieci zamieszkałe na terenie innej gminy niż gmina przyznająca dotację.

Tworzenie i działalność żłobków oraz klubów malucha może być finansowana również z programów resortowych tworzonych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Programy te mogą być finansowane z dotacji budżetu państwa, środków Funduszu Pracy lub środków europejskich.

Jednym z takich programów jest **Maluch+**, który został przekształcony w program wieloletni na okres 2022 - 2029. W ramach Programu dofinansowywane będzie tworzenie i funkcjonowanie miejsc opieki dla najmłodszych dzieci m.in. w żłobkach i klubach dziecięcych. Zgodnie z informacją na stronie ministerstwa, **budżet nowej edycji Programu wynosi 5,5 mld zł.** pochodzących ze środków eu-

ropejskich oraz środków krajowych na współfinansowanie w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), z tego ze środków Krajowego Planu Odbudowy (KPO).

Program kierowany jest w pierwszej kolejności do gmin, ale wnioski mogą składać wszystkie podmioty, które, zgodnie z ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, mogą tworzyć i prowadzić miejsca opieki nad najmłodszymi dziećmi. Kwota dofinansowania na utworzenie 1 miejsca opieki w zarówno w żłobku jak i w klubie dziecięcym wynosi 12 410 zł (z VAT) w przypadku podmiotów innych niż JST. Miesięczna kwota dofinansowania do funkcjonowania 1 miejsca opieki utworzonego ze środków KPO lub FERS przez 12 i 24 miesiące wynosi ok. 837 zł.

Zarówno w przypadku **JST i podmiotów innych niż JST** środki można przeznaczyć głównie na:

1. adaptację, tj. dostosowanie budynków lub pomieszczeń do potrzeb dzieci (w tym z niepełnosprawnością),
2. zakup i montaż wyposażenia (w tym m. in. meble, wyposażenie wypoczynkowe, wyposażenie sanitarne, wyposażenie kuchenne, zabawki).

Wnioski o dofinansowanie należy składać tylko i wyłącznie w formie elektronicznej - w przypadku podmiotów innych niż jst np. przedsiębiorstw społecznych – za pośrednictwem formularza RKZ-6 na Portalu Informacyjno-Uslugowym Emp@tia (PIU Emp@tia).

Więcej informacji można znaleźć na stronie **www.gov.pl/web/rodzina/maluch-2022-2029**.

2.1.5. Sprawozdawczość żłobków i klubów malucha

Przedsiębiorstwo społeczne, jak wszystkie pozostałe podmioty prowadzące żłobki i kluby malucha przekazują gminie za każdy rok sprawozdanie z realizowanej przez siebie opieki do 31 stycznia roku następnego po roku, którego sprawozdanie dotyczy. Sprawozdanie jest przekazywane za pomocą portalu empatia.mpips.gov.pl poprzez formularz RKZ-4. Jeśli podmiot prowadzi więcej niż jedną instytucję opieki, składa sprawozdanie dla każdej z nich osobno. W sprawozdaniach przekazywane są następujące dane:

1. liczba osób zatrudnionych w żłobku lub klubie dziecięcym według stanowiska pracy, z uwzględnieniem informacji o ich płci, a w przypadku pielęgn-

gniarek i położnych również o tym, czy dla tych osób jest to główne miejsce pracy;

2. liczba wolontariuszy udzielających w danym roku pomocy instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3;
3. informacja o niezaspokojonym zapotrzebowaniu na miejsca opieki w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna;
4. informacja o połączeniu żłobków lub klubów dziecięcych w zespoły ze wskazaniem poszczególnych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 i ich liczby;
5. informacja o zorganizowaniu wspólnej obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej żłobków, klubów dziecięcych lub ich zespołów, w tym informacja o wykonywaniu tej obsługi przez jednostki, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;
6. wysokość otrzymywanych dotacji ze środków publicznych, w tym ze środków Unii Europejskiej, oraz liczbę dzieci lub miejsc objętych dofinansowaniem;
7. wysokość wydatków ponoszonych przez JST i instytucje publiczne;
8. liczba dzieci, z uwzględnieniem informacji o ich wieku i płci;
- 9. liczba dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki;**
10. czas otwarcia instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3;
11. łączna liczba dni pobytu wszystkich dzieci przebywających w placówce w roku sprawozdawczym;
12. informacja, czy żłobek, klub dziecięcy lub dzienny opiekun funkcjonuje jako przykładowa instytucja opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Wzór sprawozdania z działalności żłobków i klubów malucha ZK-4 znajduje się w „Narzędziowniku”.

Roczne sprawozdania podobnie jak wnioski o wpis i zmiany w rejestrze składa się poprzez Portal Informacyjno-Usługowy Emp@tia <https://empatia.mpips.gov.pl/> - moduł eWnioski.

2.1.6. Porównanie żłobka i klubu dziecięcego

	ŻŁOBEK	KLUB DZIECIĘCY
Wpis do rejestru	Wymagany wpis do rejestru żłobków i klubów malucha ZK-1	
Podstawy funkcjonowania	<ol style="list-style-type: none"> ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców statut żłobka lub klubu dziecięcego regulamin organizacyjny 	
Warunki lokalowe	rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy	
Wymogi sanitarno-lokalowe – sposób potwierdzenia	decyzja właściwego państwowego inspektora sanitarnego, określającą w szczególności maksymalną liczbę miejsc w żłobku	pozytywna opinia wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, określającą
Liczba dzieci	maksymalną liczbę miejsc w żłobku określa decyzja właściwego państwowego inspektora sanitarnego potwierdzająca spełnienie wymagań sanitarno-lokalowych	maksymalnie 30
Wiek dziecka	od ukończenia 20 tygodnia życia do ukończenia 3 roku życia	od ukończenia 1 roku życia
Godziny pracy	do 10 godzin dziennie	
Zatrudnienie pielęgniarki lub położnej	co najmniej jedna osoba jeżeli do żłobka uczęszcza więcej niż 20 dzieci	nie ma takiego obowiązku
Kwalifikacje osoby zarządzającej	dyrektor posiadający wykształcenie wyższe i co najmniej 3 letnie doświadczenie w pracy z dziećmi lub osoba posiadająca wykształcenie średnie oraz 5 letnie doświadczenie w pracy z maluchami	osoba, która posiada kwalifikacje opiekuna

**Kwalifikacje
opiekunów**

Opiekunem może być osoba:

1) posiadająca kwalifikacje: pielęgniarki, położnej, opiekunki dziecięcej, nauczyciela wychowania przedszkolnego, nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej lub pedagoga opiekuńczo-wychowawczego, pedagoga społeczno-wychowawczego, pedagoga wczesnej edukacji, terapeuty pedagogicznego lub

2) która ukończyła studia lub studia podyplomowe na kierunku lub specjalności: wczesne wspomaganie rozwoju, wspomaganie rozwoju dzieci w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w żłobkach i przedszkolach, edukacja prorozwojowa, pedagogika małego dziecka, psychologia dziecięca, psychologia wspierania rozwoju i kształcenia lub psychologia wychowawcza lub

3) osoba, która odbyła nie wcześniej niż 2 lata przed podjęciem zatrudnienia jako opiekun szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy oraz posiada co najmniej wykształcenie:

wyższe na dowolnym kierunku, którego program obejmuje zagadnienia związane z opieką nad małym dzieckiem lub jego rozwojem, i odbyła 80-godzinne szkolenie w celu uaktualnienia i uzupełnienia wiedzy oraz umiejętności lub średnie lub średnie branżowe oraz:

- co najmniej roczne doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku do lat 3 lub

- przed zatrudnieniem jako opiekun w żłobku lub w klubie dziecięcym odbyła 280-godzinne szkolenie, z czego co najmniej 80 godzin w formie zajęć praktycznych, polegających na sprawowaniu opieki nad dzieckiem pod kierunkiem opiekuna.

Ponadto musi być to osoba, która:

1) daje rękojmię należytego sprawowania opieki nad dziećmi;

2) nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie została jej zawieszona ani ograniczona;

3) wypełnia obowiązek alimentacyjny, w przypadku gdy taki obowiązek został nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd;

4) nie została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne.

Liczba opiekunów	jeden opiekun może sprawować opiekę nad maksymalnie ośmiorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko niepełnosprawne, dziecko wymagające szczególnej opieki lub dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia maksymalnie nad pięciorgiem dzieci	
Zajęcia z rodzicami	nie preferuje się takowych	mogą uczestniczyć w każdych zajęciach
Wyżywienie	Odpłatne, zgodne z wymaganiami, które wynikają z aktualnych norm żywienia, opracowanych przez Instytut Żywności i Żywienia im. prof. dr. Med. Aleksandra Szczygła w Warszawie.	
Oplaty	Wysokość opłat określa podmiot prowadzący żłobek lub klub dziecięcy czyli przedsiębiorstwo społeczne	
Finansowanie ze środków publicznych	Zarówno żłobek jak i klub dziecięcy mogą otrzymać dotację celową z budżetu gminy. Jej wysokość określa uchwała rady gminy. Finansowanie w ramach konkursów resortowych oraz rządowych programów rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 Dotacje celowe z budżetu państwa, środki z Funduszu Pracy oraz środki europejskie na dofinansowanie utworzenia lub funkcjonowania żłobków, klubów dziecięcych lub dziennych opiekunów, przy czym wysokość dotacji oraz środków Funduszu Pracy nie może łącznie przekroczyć 80% kosztów realizacji zadania.	

2.2. Opieka nad dzieckiem od 3 roku życia

Warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. **w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.**

Wśród nich wymieniono dzieci i młodzież posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego:

1. niepełnosprawne: niesłyszące, słabosłyszące, niewidome, słabowidzące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawno-

ścią intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, i z niepełnosprawnościami sprzężonymi, zwanych dalej „uczniami niepełnosprawnymi”,

2. niedostosowane społecznie, zwane dalej „uczniami niedostosowanymi społecznie”,
3. zagrożone niedostosowaniem społecznym, zwane dalej „uczniami zagrożonymi niedostosowaniem społecznym”
– wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy.

Zgodnie z zapisami w/w rozporządzenia kształcenie, wychowanie i opiekę dla dzieci niepełnosprawnych organizuje się m.in. w:

1. przedszkolach:
  - a. ogólnodostępnych,
  - b. ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi,
  - c. integracyjnych,
  - d. ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi,
  - e. specjalnych;
2. oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych;
3. innych formach wychowania przedszkolnego.

Kształcenie, wychowanie i opiekę dla dzieci niepełnosprawnych w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, innych formach wychowania przedszkolnego organizuje się w integracji z uczniami pełnosprawnymi w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, innej formie wychowania przedszkolnego, najbliższych miejsca zamieszkania dziecka niepełnosprawnego. Przedszkoli specjalnych i oddziałów specjalnych w przedszkolach ogólnodostępnych nie organizuje się dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

Przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, inne formy wychowania przedszkolnego zapewniają:

1. realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego;
2. warunki do nauki, sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne, odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dzieci;

3. zajęcia specjalistyczne psychologiczno-pedagogiczne;
4. inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dzieci, w szczególności zajęcia rewalidacyjne i socjoterapeutyczne;
5. integrację ze środowiskiem rówieśniczym, w tym z dziećmi pełnosprawnymi;
6. przygotowanie uczniów do samodzielności w życiu dorosłym.

2.2.1. Przedszkola niepubliczne

Przedszkola, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami specjalnymi lub integracyjnymi, a także inne formy wychowania przedszkolnego dzielimy na publiczne (prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego) oraz niepubliczne, prywatne (prowadzone przez osoby fizyczne jak i osoby prawne np. fundacja, spółka z o.o.)

Niepubliczne (prywatne) przedszkole to placówka, która:

1. jest prowadzona przez osoby fizyczne lub osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego;
2. realizuje programy wychowania przedszkolnego uwzględniające podstawę programową wychowania przedszkolnego, podobnie jak przedszkole publiczne;
3. zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli przedszkoli publicznych;
4. nie jest w pełni finansowana ze środków publicznych, znaczna część kosztów funkcjonowania ponoszą rodzice lub opiekunowie dzieci;
5. podlega nadzorowi Kuratorium Oświaty oraz właściwego ministerstwa, podobnie jak przedszkole publiczne;
6. nie musi stosować zasad rejonizacji, czyli rodzic może wybrać dowolne przedszkole np. w pobliżu miejsca pracy.

Pozostałe cechy różniące przedszkole niepubliczne od publicznego odnoszą się np. do:

1. wieku dziecka - niepubliczne przedszkola przyjmują dzieci 2,5-letnie, a niektóre nawet dwulatki podczas gdy 2,5-letni maluch może zostać zapisany do publicznego przedszkola tylko w szczególnie uzasadnionym przypadku,

2. godzin funkcjonowania - przedszkole niepubliczne są czynne do późnego popołudnia, działają również w wakacje, a w publicznej jednostce pobyt dziecka dłuższy niż określone w ustawie 5 godzin wymaga dopłaty;
3. liczebności grup – niepubliczne placówki często realizują zajęcia w grupach kilku- lub kilkunastoosobowych co pozwala każdemu dziecku poświęcić odpowiednią ilość uwagi, natomiast publiczne przedszkola oferują opiekę dla dzieci – zgodnie z ustawą – w ok. 25-osobowych grupach;
4. wyposażenia i warunków lokalowych – wyposażenie, pomoce edukacyjne placówek niepublicznych często przewyższają możliwości przedszkoli publicznych, są dostosowane do potrzeb dziecka i realizowanych programów zajęć;
5. żywienia - prywatne przedszkola zapewniają również posiłki zgodne z dietą dziecka, co jest szczególnie ważne w przypadku alergii pokarmowych czy chorób przewlekłych np. cukrzyca;
6. programu zajęć – niepubliczne placówki mają bogatą ofertę zajęć dodatkowych, w tym zajęcia sportowe, językowe, teatralne; część z nich jest profilowana w kierunku konkretnych metod nauczania, podczas gdy placówki publiczne ograniczają się często do podstawowej oferty.

Przedszkola niepubliczne mogą również tworzyć oddziały integracyjne i oddziały specjalne. Utworzenie nowego oddziału musi mieć swoje odzwierciedlenie w treści statutu przedszkola oraz w nazwie przedszkola - przedszkole z oddziałami integracyjnymi. To właśnie te placówki ze względu na grupę docelową interesują nas najbardziej.

2.2.2. Punkty przedszkolne

Punkt przedszkolny jest mniejszą formą placówki świadczącej usługi opieki nad dziećmi. Podobnie jak przedszkole realizuje program wychowania przedszkolnego przygotowany w oparciu o obowiązującą podstawę programową, zatrudnia nauczycieli z wymaganymi ustawowo kwalifikacjami, może realizować roczny obowiązek przedszkolny. Ponadto tak samo jak przedszkole podlega kontroli m.in. ze strony Urzędu Miasta, Kuratorium Oświaty, Sanepidu itd.

Różnice pomiędzy przedszkolem a punktem przedszkolnym dotyczą natomiast **wymiaru godzin zajęć**, liczby dzieci oraz wymagań lokalowych. Jeżeli cho-

dzi o zakres godzin otwarcia to w punkcie przedszkolnym wynosi on minimum 3 godziny dziennie, a **tygodniowy minimalny wymiar** godzin zajęć jest uzależniony od liczby dzieci w grupie i wynosi dla grupy liczącej:

1. od 3 do 12 dzieci – 12 godzin;
2. od 13 do 16 dzieci – 16 godzin;
3. od 17 do 20 dzieci – 20 godzin;
4. od 21 do 25 dzieci – 25 godzin.

Druą różnica dotyczy liczby dzieci – do punktu przedszkolnego można przyjąć ich maksymalnie 25. Dla punktów przedszkolnych wymagania lokalowe (związane z ochroną przeciwpożarową) są mniejsze niż w stosunku do przedszkoli, o czym mowa poniżej.

2.3. Warunki lokalowe

Największą barierą wejścia w rynek opieki na dziećmi jest spełnienie warunków lokalowych. Niezależnie od tego czy mamy do czynienia z dziećmi zdrowymi czy dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, czy PS planuje uruchomienie przedszkola czy punktu przedszkolnego muszą zostać spełnione określone wymagania.

Punkty i zespoły przedszkolne mogą być tworzone w budynku funkcjonującej szkoły; w pomieszczeniach budynku po zlikwidowanej szkole; świetlicy wiejskiej; remizie strażackiej; budynku parafialnym; domu kultury; prywatnym mieszkaniu; wynajętym pomieszczeniu; innych, odpowiednio zaadaptowanych lokalach.

Wymogi lokalowe dla przedszkoli określa Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 roku w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania. Zgodnie z treścią w/w rozporządzenia, wychowanie przedszkolne może być prowadzone w następujących, innych niż przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, formach takich jak: **punkty przedszkolne** lub **zespoły wychowania przedszkolnego**.

Warunkiem utworzenia punktu lub zespołu jest:

1. uzyskanie przez organ prowadzący pozytywnych opinii właściwego państwowego inspektora sanitarnego oraz komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej o zapewnieniu w lokalu, bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu dzieci;

2. wyposażenie lokalu w sprzęt i pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

Lokal, w którym mają być prowadzone zajęcia w ramach punktu lub zespołu musi spełniać następujące warunki:

1. powierzchnia każdego pomieszczenia przeznaczonego na zbiorowy pobyt od 3 do 5 dzieci wynosi co najmniej 16 m²; w przypadku liczby dzieci większej niż 5 powierzchnia ulega odpowiedniemu zwiększeniu na każde kolejne dziecko, z tym że:
  - a. powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko wynosi co najmniej 2 m², jeżeli czas pobytu dziecka nie przekracza 5 godzin dziennie,
  - b. powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko wynosi co najmniej 2,5 m², jeżeli czas pobytu dziecka przekracza 5 godzin dziennie lub jest zapewniane leżakowanie;
2. wysokość pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci wynosi co najmniej 2,5 m;
3. jest zapewniona możliwość otwierania w pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt dzieci co najmniej 50% powierzchni okien przy zastosowaniu wentylacji grawitacyjnej;
4. w pomieszczeniach lokalu jest zapewnione oświetlenie o parametrach zgodnych z Polską Normą;
5. w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt dzieci na grzejnikach centralnego ogrzewania są umieszczone osłony ochraniające przed bezpośrednim kontaktem z elementem grzejnym;
6. w pomieszczeniach jest zapewniona temperatura co najmniej 20°C;
7. posiada co najmniej jedno pomieszczenie sanitarno-higieniczne, wyposażone w miskę ustępową oraz w urządzenia sanitarne do utrzymania higieny osobistej, w tym przeznaczone do mycia z ciepłą i zimą wodą, w szczególności umywalkę i brodzik z natryskiem, w którym:
  - a. jest zapewniona jedna miska ustępowa i jedna umywalka na nie więcej niż 15 dzieci,
  - b. w urządzeniach sanitarnych jest zapewniona centralna regulacja mieszania ciepłej wody,

- c. temperatura ciepłej wody doprowadzonej do urządzeń sanitarnych wynosi od 35°C do 40°C,
  - d. dopuszcza się możliwość korzystania przez osoby wykonujące pracę w punkcie lub zespole z urządzeń sanitarnych przewidzianych dla dzieci,
  - e. nie wymaga się wydzielania przedsionka,
  - f. wydziela się kabiny ustępowe – w przypadku wyposażenia pomieszczenia w więcej niż jeden ustęp,
  - g. jest zapewnione miejsce do higienicznego przechowywania przyborów toaletowych i ręczników dzieci,
  - h. podłoga oraz ściany są wykonane tak, aby było możliwe łatwe utrzymanie pomieszczenia w czystości, a ściany pomieszczeń do wysokości co najmniej 2 m są pokryte materiałami zmywalnymi, nienasiąkliwymi i odpornymi na działanie wilgoci oraz materiałami nietoksycznymi i odpornymi na działanie środków dezynfekcyjnych,
  - i. dopuszcza się wysokość nie niższą niż 2,2 m w świetle pod warunkiem wyposażenia pomieszczenia z oknem co najmniej w wentylację grawitacyjną, a pomieszczenia bez okien w wentylację mechaniczną wywiewną;
8. dopuszcza się, aby pomieszczenie sanitarno-higieniczne, o którym mowa w pkt 7, było przeznaczone do wspólnego użytku chłopców i dziewczynek;
  9. jest zapewnione miejsce do przechowywania sprzętu i środków utrzymania czystości, zabezpieczone przed dostępem dzieci;
  10. jest zapewniona możliwość higienicznego poboru w lokalu ciepłej i zimnej wody do celów porządkowych z instalacji wodociągowej oraz odprowadzenia powstałych ścieków do instalacji kanalizacyjnej;
  11. jest zapewnione miejsce do przechowywania odzieży wierzchniej dzieci i osób wykonujących pracę w punkcie lub zespole;
  12. jest zapewniona możliwość leżakowania, jeżeli czas pobytu dziecka przekracza 5 godzin dziennie;
  13. pościel i leżaki są wyraźnie oznakowane w sposób umożliwiający identyfikację dziecka, które z nich korzysta, oraz odpowiednio przechowywane;
  14. meble są dostosowane do wymagań ergonomii;
  15. wyposażenie, o którym mowa w § 2 pkt 2, posiada atesty lub certyfikaty;

16. zabawki spełniają wymagania bezpieczeństwa i higieny oraz posiadają oznakowanie CE;
17. dopuszcza się wykorzystanie pomieszczenia przeznaczonego na zbiorowy pobyt dzieci do zabawy, nauki, leżakowania lub spożywania posiłków, przy zastosowaniu rozwiązań organizacyjnych zapewniających realizację programu wychowania przedszkolnego oraz bezpieczne i higieniczne warunki pobytu dzieci;
18. apteczki w lokalu są wyposażone w podstawowe środki opatrunkowe;
19. jest zapewnione utrzymanie czystości i porządku w lokalu, pomieszczenia są utrzymywane w odpowiednim stanie, są przeprowadzane ich okresowe remonty i konserwacje.

Dopuszcza się prowadzenie zajęć w ramach punktu przedszkolnego utworzonego w innym budynku niż przedszkole (ZL II) jeżeli:

1. lokal jest użytkowany przez nie więcej niż 25 dzieci;
2. lokal znajduje się na pierwszej kondygnacji nadziemnej budynku i stanowi zwarty zespół przylegających do siebie i powiązanych funkcjonalnie pomieszczeń, przeznaczonych do celów prowadzenia punktu lub zespołu;
3. lokal znajduje się w strefie pożarowej, w której elementy budynku są nierozprzestrzeniające ognia; wymaganie to nie dotyczy kondygnacji zlokalizowanych powyżej drugiej kondygnacji nadziemnej;
4. lokal posiada co najmniej dwa wyjścia służące do celów ewakuacji, które prowadzą na zewnątrz budynku, przy czym jednym z nich są drzwi wyjściowe z lokalu, a drugim – inne drzwi lub okno, umożliwiające ewakuację dzieci w sposób bezpieczny bezpośrednio na zewnątrz budynku; wysokość od dolnej krawędzi okna do poziomu, na który ewakuuje się dzieci, nie powinna przekraczać 0,9 m;
5. przejście ewakuacyjne z pomieszczenia przeznaczonego do przebywania dzieci, z wyłączeniem pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, do drzwi, o których mowa w pkt 4, prowadzi łącznie przez nie więcej niż dwa pomieszczenia lokalu, włączając w to pomieszczenie przeznaczone do przebywania dzieci, i posiada długość nieprzekraczającą:
  - a. 20 m lub

- b. 40 m – w przypadku przejścia ewakuacyjnego prowadzącego do drzwi stanowiących wyjście ewakuacyjne z lokalu bezpośrednio w miejsce bezpieczne na zewnątrz budynku;
6. lokal jest wyposażony w gaśnicę o skuteczności gaśniczej co najmniej 21 A, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, niezależnie od gaśnic zastosowanych w strefie pożarowej, w której znajduje się lokal;
  7. elementy wykończenia wnętrza i wyposażenia stałego w lokalu i na drogach ewakuacyjnych z lokalu spełniają następujące warunki:
    - a. stałe elementy wyposażenia i wystroju wnętrza oraz okładziny ścienna i wykładziny podłogowe są co najmniej trudno zapalne i nie są intensywnie dymiące,
    - b. okładziny sufitów oraz sufity podwieszane są wykonane z materiałów niepalnych lub niezapalnych, niekapiących i nieodpadających pod wpływem ognia;
  8. strefa pożarowa, w której znajduje się lokal, jest strefą pożarową określaną jako ZL, zgodnie z przepisami w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, zlokalizowaną w obiekcie innym niż tymczasowy obiekt budowlany;
  9. w strefie pożarowej, w której znajduje się lokal, nie występują inne lokale, w których są prowadzone przedszkola, inne punkty lub zespoły lub oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych;
  10. w lokalu i na drogach ewakuacyjnych z lokalu są spełnione wymagania określone w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, właściwe dla kategorii zagrożenia ludzi tej strefy pożarowej, w której lokal i te drogi się znajdują, w szczególności nie występują w tym lokalu ani na tych drogach warunki techniczne będące podstawą do uznania budynku za zagrażający życiu ludzi;
  11. drogi ewakuacyjne z lokalu posiadają obudowę o klasie odporności ogniowej co najmniej EI 15, a wyjścia z pomieszczeń na te drogi są zamykane drzwiami; wymaganie dotyczące klasy odporności ogniowej nie dotyczy przypadków, w których z lokalu zapewniono dwie drogi ewakuacyjne, które się nie pokrywają ani nie krzyżują.

! *Budynki oraz części budynków, stanowiące odrębne strefy pożarowe z uwagi na przeznaczenie i sposób użytkowania, dzieli się m.in. na mieszkalne, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej charakteryzowane kategorią zagrożenia ludzi, określane jako ZL. Budynki oraz części budynków, stanowiące odrębne strefy pożarowe, określane jako ZL, zalicza się do jednej lub do więcej niż jedna spośród następujących kategorii zagrożenia ludzi - ZL II - przeznaczone przede wszystkim do użytku ludzi o ograniczonej zdolności poruszania się, takie jak szpitale, żłobki, przedszkola, domy dla osób starszych. To właśnie przepisami odnoszącymi się do w/w kategorii powinno kierować się PS planujące uruchomić przedszkole.*

2.4. Statut przedszkola

Zgodnie z obowiązującymi przepisami statut przedszkola zawiera w szczególności:

1. nazwę i rodzaj przedszkola oraz jego siedzibę;
2. nazwę i siedzibę organu prowadzącego;
3. cele i zadania przedszkola wynikające z przepisów prawa, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi, umożliwiania dzieciom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia;
4. sposób realizacji zadań przedszkola, z uwzględnieniem wspomagania indywidualnego rozwoju dziecka oraz wspomagania rodziny w wychowaniu dziecka i przygotowaniu go do nauki w szkole, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych – ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności;
5. sposób sprawowania opieki nad dziećmi w czasie zajęć w przedszkolu oraz w czasie zajęć poza przedszkolem;
6. szczegółowe zasady przyprawiania i odbierania dzieci z przedszkola przez rodziców lub upoważnioną przez nich osobę zapewniającą dziecku pełne bezpieczeństwo;
7. formy współdziałania z rodzicami oraz częstotliwość organizowania kontaktów z rodzicami;

8. organy przedszkola oraz ich szczegółowe kompetencje, a także szczególne warunki współdziałania organów przedszkola oraz sposób rozwiązywania sporów między tymi organami;
9. organizację pracy przedszkola, w tym organizację wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, jeżeli przedszkole takie wspomaganie prowadzi, a także zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, jeżeli przedszkole takie zajęcia prowadzi;
10. czas pracy przedszkola ustalony przez organ prowadzący na wniosek dyrektora przedszkola, w uzgodnieniu z radą przedszkola, a w przypadku braku rady przedszkola – z radą rodziców;
11. zasady odpłatności za pobyt dzieci w przedszkolu i korzystanie z wyżywienia ustalone przez organ prowadzący;
12. zakres zadań nauczycieli oraz innych pracowników, w tym zadań związanych z:
  - a. zapewnieniem bezpieczeństwa dzieciom w czasie zajęć organizowanych przez przedszkole,
  - b. współdziałaniem z rodzicami w sprawach wychowania i nauczania dzieci, z uwzględnieniem prawa rodziców do znajomości zadań wynikających z programu wychowania przedszkolnego realizowanego w danym oddziale i uzyskiwania informacji dotyczących dziecka, jego zachowania i rozwoju,
  - c. planowaniem i prowadzeniem pracy dydaktyczno-wychowawczej oraz odpowiedzialnością za jej jakość,
  - d. prowadzeniem obserwacji pedagogicznych mających na celu poznanie i zabezpieczenie potrzeb rozwojowych dzieci oraz dokumentowaniem tych obserwacji,
  - e. współpracą ze specjalistami świadczącymi pomoc psychologiczno--pedagogiczną, opiekę zdrowotną i inną;
13. prawa i obowiązki dzieci, w tym przypadki, w których dyrektor przedszkola może skreślić dziecko z listy uczniów;
14. warunki stosowania sztandaru przedszkola, godła przedszkola oraz ceremoniału przedszkolnego, o ile zostały ustanowione.

2.5. Kwalifikacje kadry

Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci wymagają zapewnienia wysoko wykwalifikowanej kadry specjalistów, posiadającej wyłącznie formalne wykształcenie, uzupełnione dodatkowo studiami podyplomowymi, kursami, szkoleniami. Szczegółowe kwalifikacje wymagane od nauczycieli, poziom wykształcenia i jego zakres w odniesieniu do poszczególnych typów szkół i rodzajów placówek, określa rozporządzenie MEN z 1 sierpnia 2017 roku w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Przepisy tego rozporządzenia mają zastosowanie zarówno w publicznych, jak i niepublicznych szkołach i przedszkolach.

Ważną rolę w przypadku wychowania przedszkolnego dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi odgrywa też wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, o którym mowa w rozporządzenie MEN z 9 sierpnia 2017 roku w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

Wśród kadry dydaktycznej przedszkoli specjalnych lub z oddziałami specjalnymi, integracyjnymi należy wymienić m.in. nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia rewalidacyjne, zajęcia socjoterapeutyczne. Poniżej kwalifikacje i zadania wybranych specjalistów, którzy powinni się znaleźć wśród kadry przedszkola specjalnego. Kadry, która obok wykształcenia, powinna posiadać umiejętność rzetelnego przygotowania programu edukacyjno-terapeutycznego, planu działań wspierających, różnych metod i form pracy.

Nauczyciel w przedszkolu specjalnym, oddziale specjalnym w przedszkolu ogólnodostępnym dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolach specjalnych, oddziałach specjalnych w przedszkolach ogólnodostępnych, a także kwalifikacje do prowadzenia zajęć rewalidacyjno-wychowawczych z dziećmi z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, posiada osoba, która:

1. ukończyła studia lub zakład kształcenia nauczycieli, w zakresie nadającym kwalifikacje do pracy z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością intelektualną, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki, lub
2. ma kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki, a ponadto ukończyła studia pody-

plomowe, zakład kształcenia nauczycieli lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie nadającym kwalifikacje do pracy z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością intelektualną.

Nauczyciel w przedszkolu specjalnym, oddziale specjalnym dla dzieci z innego rodzaju niepełnosprawnością. Osoba na tym stanowisku musi mieć kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu publicznym, a ponadto powinna ukończyć studia, zakład kształcenia nauczycieli, studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

Nauczyciel logopeda powinien ukończyć:

1. studia w zakresie logopedii, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
2. studia, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, i studia pierwszego stopnia lub studia podyplomowe, w zakresie logopedii, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne

Nauczyciel terapeuta pedagogiczny powinien ukończyć:

1. studia w zakresie terapii pedagogicznej, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne;
2. studia na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki, i studia pierwszego stopnia, studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie terapii pedagogicznej, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Pedagog specjalny to osoba, która ukończyła:

1. jednolite studia magisterskie na kierunku pedagogika specjalna i posiada przygotowanie pedagogiczne lub
2. jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego lub drugiego stopnia, w zakresie pedagogiki specjalnej, i posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
3. jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i drugiego stopnia, w zakresie pedagogiki, i posiada przygotowanie pedagogiczne, a ponadto

ukończyła kurs kwalifikacyjny lub studia podyplomowe w zakresie pedagogiki specjalnej lub w zakresie edukacji włączającej.

Stanowisko **nauczyciela psychologa** można powierzyć osobie, która ukończyła jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i drugiego stopnia, na kierunku psychologia w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom lub spełnia warunki określone w art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 roku o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

2.6. Finansowanie przedszkola – środki publiczne

Środki na uruchomienie przedszkola przedsiębiorstwo społeczne może otrzymać z dofinansowania w ramach środków UE będących w dyspozycji Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej. Środki te są przyznawane na członka założyciela PS lub członka przystępującego do spółdzielni socjalnej, spełniającego warunki określone w odpowiednich przepisach np. ustawie o spółdzielniach socjalnych. PS zamierzające prowadzić przedszkole lub PS, które chcą poszerzyć swoją działalność o usługi opieki nad dziećmi powinny śledzić informacje w internecie, szczególnie strony podmiotów prowadzących Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, na których zamieszczane są ogłoszenia o naborze wniosków o dofinansowanie miejsc pracy oraz regulaminy przyznawania tych środków. Zasady te są bardzo podobne we wszystkich województwach. Jednak, aby poznać szczegóły musimy poczekać aż wszystkie projekty wytycznych dotyczących wydatkowania środków unijnych w nowej perspektywie finansowej zostaną przyjęte.

Kolejnym źródłem pozyskania środków na utworzenie miejsc pracy w PS, głównie w spółdzielni socjalnej jest Fundusz Pracy, którym dysponują powiatowe urzędy pracy. Środki na rozpoczęcie działalności przydzielane są co najmniej raz w roku. Informacje o zasadach ich pozyskania uzyskamy również w OWES lub bezpośrednio w każdym urzędzie pracy.

Utworzenie placówki to dopiero początek. PS musi zapewnić jeszcze środki na jej funkcjonowanie. Podobnie jak w przypadku żłobków i klubów malucha placówki przedszkolne również mogą prowadzić działalność komercyjną i utrzymywać się wyłącznie z opłat wnoszonych przez rodziców i opiekunów dzieci. Mogą także korzystać ze środków publicznych. W tej kwestii również z pomocą przychodzi Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, od których PS poza dofinansowa-

niem na utworzenie miejsca pracy mogą również otrzymać wsparcie pomostowe na pierwsze 6 miesięcy zatrudnienia dofinansowanego pracownika. Środki te, w wysokości nieprzekraczającej minimalnego wynagrodzenia, można wykorzystać na pokrycie składek ubezpieczeniowych oraz wydatków niezbędnych do funkcjonowania placówki.

Drugim źródłem pozwalającym na stałe dofinansowanie działalności przedszkoli prowadzonych przez osoby prawne (np. przedsiębiorstwa społeczne) są dotacje z gminy dla niepublicznych przedszkoli, punktów przedszkolnych ogólnodostępnych, specjalnych, z oddziałami integracyjnymi, działającymi w szkołach.

Prowadzone przez osoby prawne np. przedsiębiorstwa społeczne przedszkola specjalne otrzymują na każdego ucznia z budżetu gminy dotację w wysokości równej kwocie przewidzianej na takiego ucznia niepełnosprawnego przedszkola w części oświatowej subwencji ogólnej dla gminy.

Niepubliczne przedszkole niebędące przedszkolem specjalnym otrzymuje na każdego ucznia z budżetu gminy dotację w wysokości równej podstawowej kwocie dotacji dla przedszkoli, z tym że na ucznia niepełnosprawnego w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana na takiego ucznia niepełnosprawnego przedszkola w części oświatowej subwencji ogólnej dla gminy, jeżeli to przedszkole spełnia następujące warunki:

1. określone w art. 13 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, z tym że czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe, nie może być krótszy niż czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki ustalony przez radę gminy dla przedszkoli prowadzonych przez gminę,
2. pobiera opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego nie wyższe niż opłaty ustalone przez radę gminy na podstawie art. 52 ust. 1 pkt 1,
3. prowadzi dokumentację przebiegu nauczania, wychowania i opieki ustaloną dla publicznych przedszkoli,
4. liczba uczniów w oddziale przedszkolnym nie jest wyższa niż liczba uczniów w oddziale publicznego przedszkola określona w przepisach wydanych na podstawie art. 111 ustawy – Prawo oświatowe,
5. zapewnia uczniom pomoc psychologiczno-pedagogiczną zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe,

6. stosuje zasady przyjmowania do publicznych przedszkoli określone w rozdziale 6 ustawy – Prawo oświatowe.

Niepubliczne przedszkole, niebędące przedszkolem specjalnym, niespełniające warunków, o których mowa powyżej, otrzymuje na każdego ucznia dotację z budżetu gminy w wysokości równej 75% podstawowej kwoty dotacji dla przedszkoli, z tym że na ucznia niepełnosprawnego w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana na takiego ucznia niepełnosprawnego przedszkola w części oświatowej subwencji ogólnej dla gminy.

System wyliczania dotacji na jednego wychowanka został uregulowany w przepisach prawa. Ostateczna wysokość dotacji jest uzależniona od wielkości gminy, rodzaju placówki, niepełnosprawności, różnych przeliczników i wag. Przykładowe wysokości dotacji na jednego wychowanka przypadające w 2022 r. po IV aktualizacji znajdują się w Narzędziowniku. Pochodzą ze strony <https://edukacja.um.warszawa.pl/miesieczne-stawki-dotacji>. Na ich podstawie przedstawiciele PS mogą w przybliżeniu skalkulować jaki procent kosztów funkcjonowania placówki opieki nad dziećmi można pokryć z dotacji, a na jaki będą musieli pozyskać opłaty od rodziców.

W przypadku innych niepublicznych form wychowania przedszkolnego, zgodnie z art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, podmiot prowadzący otrzymuje na każdego ucznia dotację z budżetu gminy w wysokości równej 40% podstawowej kwoty dotacji dla przedszkoli, z tym że na ucznia niepełnosprawnego w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana na takiego ucznia niepełnosprawnego innej formy wychowania przedszkolnego w części oświatowej subwencji ogólnej dla gminy.

3. OPIEKA NAD DZIEĆMI POSIADAJĄCYMI ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI LUB WYMAGAJĄCYMI SZCZEGÓLNEJ OPIEKI

Tematyka opieki nad dziećmi ze specjalnymi potrzebami, z niepełnosprawnością, u których zdiagnozowano autyzm, ADHD, zespół Aspergera czy inne choroby przewlekłe np. cukrzycę typu 1 nie jest powszechna. Wynika to z kilku powodów. Po pierwsze niewielu rodziców dotychczas decydowało się na skorzystanie z instytucjonalnej formy opieki nad takimi dziećmi. Po drugie, w wielu środowiskach, szczególnie w małych gminach wiejskich nie diagnozuje się dzieci w tym wieku, jeżeli nie mają widocznych deficytów, głównie związanych ze zdrowiem fizycznym. Kolejnym, chyba najważniejszym powodem marginalizowania tego tematu jest brak odpowiedniej kadry do opieki nad dziećmi z deficytami.

Przedsiębiorstwo społeczne planujące utworzenie żłobka, przedszkola czy innej formy opieki nad dziećmi, z której mogą korzystać również dzieci z niepełnosprawnościami musi określić w statucie rodzaj niepełnosprawności oraz zasady rekrutacji takich dzieci. Od specjalnych potrzeb malucha będzie zależała liczba zatrudnionego personelu i jego kwalifikacje, a także warunki lokalowe i wyposażenie placówki.

Coraz więcej rodziców, opiekunów decyduje się na powierzenie opieki nad swoim dzieckiem placówkom instytucjonalnym. Celem integracji dzieci zdrowych i niepełnosprawnych jest nie tylko wyrównywanie szans tych drugich, ale również uczenie wszystkich tolerancji, empatii, szacunku dla odmienności i niesienia pomocy potrzebującym. Bardzo dobre warunki rozwoju najmłodsze dzieci mogą znaleźć w placówkach niepublicznych. Są w nich mniejsze grupy, dzięki czemu opiekunowie mogą poświęcić każdemu dziecku więcej czasu. Wśród personelu coraz częściej pojawiają się specjaliści np. fizjoterapeuta, psycholog, logopeda przez co oferta zajęć też jest znacznie szersza i obejmuje np. zajęcia ruchowe, muzyczne, rehabilitacyjne oraz różnego rodzaju terapie np. dogoterapie, alpakoterapię, hipoterapię.

Również coraz więcej placówek, w tym prowadzonych przez JST wprowadza preferencje w rekrutacji dla dzieci z niepełnosprawnościami. Pomimo, że opieka nad takimi dziećmi jest bardzo trudna, szczególnie jeżeli mamy do czynienia z deficytami np. ze spektrum autyzmu, a nie wyłącznie z niepełnosprawnością fizyczną liczba miejsc opieki dla takich dzieci zwiększa się. Przede wszystkim dlatego, że zapotrzebowanie na nie jest większe.

3.1. Program „Za życiem”

Jednym z głównym powodów pojawienia się tematyki opieki nad dziećmi z niepełnosprawnościami było uchwalenie w listopadzie 2016 roku ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz opracowanego na jej podstawie i przyjętego w grudniu tego samego roku programu. Program na podstawie danych z poradni psychologiczno-pedagogicznych (PPP) oraz systemu informacji oświatowej (SIO) kompleksowo obrazuje stan dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz różnego rodzaju orzeczeniami dotyczącymi np. wczesnego wspomaganie rozwoju. Jeden z jego priorytetów odnosi się właśnie do wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci i ich rodzin m.in. poprzez:

1. rehabilitację,
2. utworzenie ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych ze szczególnym uwzględnieniem wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością czy
3. dofinansowanie zapewnienia funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub wymagających szczególnej opieki.

Z kolei wśród pozostałych instrumentów wsparcia wprost wskazuje spółdzielnie socjalne, z jednej strony jako miejsca aktywizacji zawodowej dla osób z niepełnosprawnościami oraz opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami. Z drugiej jako podmioty tworzące świadczących usługi w ramach żłobków lub klubów dziecięcych z miejscami dla dzieci niepełnosprawnych lub usługi rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania. Poniżej fragment Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” odnoszący się do spółdzielni socjalnych.

6.2. Spółdzielczość socjalna na rzecz opiekunów osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin

Cel działania: aktywizacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami w ramach spółdzielczości socjalnej, w tym ułatwienie powrotu na rynek pracy bezrobotnym opiekunom dzieci niepełnosprawnych poprzez zachęcanie do tworzenia spółdzielni socjalnych świadczących usługi w ramach żłobków lub klubów dziecięcych z miejscami dla dzieci niepełnosprawnych lub usługi rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania

Grupa docelowa: osoby z niepełnosprawnością oraz ich rodziny, rodzice i opiekunowie dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz osobą niepełnosprawną ze znacznym stopniem niepełnosprawności

Podmioty realizujące: *JST i ich jednostki organizacyjne (np. PUP), inne podmioty zaangażowane w tworzenie i współpracę ze spółdzielniami socjalnymi (w tym zlecenie zadań publicznych w trybach przewidzianych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie; organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, inne podmioty ekonomii społecznej; Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej*

Sposób realizacji, w tym propozycje aktów prawnych: *nowelizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. poz. 651, z późn. zm.) w części dot. osób uprawnionych do zakładania, przystępowania i zatrudniania w spółdzielniach socjalnych, ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 kwietnia 2012 r. w sprawie przyznawania środków na podjęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 639).*

Proponowane działanie ma na celu: *wprowadzenie do katalogu osób uprawnionych do założenia, przystąpienia i zatrudnienia w spółdzielni socjalnej nowej kategorii osoby z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w ustawie dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546, 960*

i 1245) przy jednoczesnym obniżeniu obecnego limitu 50% osób posiadających ww. uprawnienia do 30% dla osób o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz dla osób z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w ustawie

z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, w celu tworzenia warunków sprzyjających aktywizacji społecznej i zawodowej tych osób.

Proponowane rozwiązanie pozwoli na stopniową i adekwatną do sytuacji rodzinnej i potrzeb aktywizację społeczną i zawodową osób dorosłych z niepełnosprawnością (w szczególności z umiarkowanym i znacznym stopniem) oraz osób z zaburzeniami psychicznymi.

Spółdzielnie socjalne, jako szczególna forma prowadzenia równoległe i komplementarnie działalności gospodarczej i społecznej, pozwalają ich członkom na realne uczestnictwo w procesie zarządzania i podejmowania decyzji m.in. dotyczących przedmiotu i zakresu działalności – stwarzając warunki dla przyjmowania zleceń i zamawiania usług społecznych użyteczności publicznej adekwatnych do specyficznych potrzeb osób z niepełnosprawnością i z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin, a także dla świadczenia usług wspólnotowych i wzajemnościowych w gronie członków i pracowników spółdzielni socjalnej.

W ramach dotychczas obowiązujących przepisów istnieje możliwość przyznania bezrobotnemu jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanych z podjęciem tej działalności. Wysokość przyznanych bezrobotnemu środków nie może przekraczać 4-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka założyciela spółdzielni oraz 3-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu.

W przypadku osób, które zdecydują się na założenie lub przystąpienie do spółdzielni świadczącej usługi w ramach żłobków lub klubów dziecięcych z miejscami dla dzieci niepełnosprawnych lub usługi rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, w tym usługi mobilne, zostanie podniesiona maksymalna wartość środków, jakie wskazana osoba może uzyskać do 6-krotności przeciętnego wynagrodzenia.

Formy realizacji: dotacje na utworzenie, przystąpienie i zatrudnienie w spółdzielni socjalnej.

3.2 Diagnoza potrzeb dziecka

Również w tym obszarze mamy do czynienia z wymaganiami wynikającymi z konkretnych przepisów prawa odnoszącymi się zarówno do sposobu diagnozowania, jak i specjalistów, którzy takiej diagnozy mogą dokonać. W przypadku najmłodszych dzieci Ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, stwierdza w zaświadczeniu lekarz ubezpieczenia zdrowotnego, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, posiadający specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii, neonatologii, neurologii dziecięcej, kardiologii dziecięcej lub chirurgii dziecięcej.

Diagnoza jest bardzo ważnym elementem opieki i wychowania, ponieważ na podstawie informacji zawartych w opinii lub orzeczeniu poradni psychologiczno-pedagogicznej (PPP) opracowuje się indywidualne plany pracy z dziećmi. A to właśnie dzieci są w tym przypadku głównymi odbiorcami usług.

Z ustawy Prawo oświatowe wynika, że kształceniem specjalnym obejmuje się m.in. dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, niedostosowane społecznie i zagrożone niedostosowaniem społecznym, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki odpowiednio w przedszkolach ogólnodostępnych, oddziałach przedszkolnych, oddziałach integracyjnych, przedszkolach lub oddziałach specjalnych. Dla dzieci objętych kształceniem specjalnym dostosowuje się odpowiednio program wychowania przedszkolnego do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych. Dostosowanie następuje na podstawie opracowanego dla dziecka indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET) uwzględniającego zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

W zależności od rodzaju niepełnosprawności, w tym stopnia niepełnosprawności intelektualnej dziecka organizuje się kształcenie i wychowanie, które stosownie do potrzeb umożliwi naukę w dostępnym dla niego zakresie, usprawnianie zaburzonych funkcji oraz zapewnia specjalistyczną pomoc i opiekę. Placówki mogą tworzyć zespoły wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną.

Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia psychicznego wydają zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, w tym stopnia niepełnosprawności intelektualnej.

3.2.1 Rodzaje orzeczeń wydawanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Przedsiębiorstwa społeczne prowadzące placówki opieki nad dziećmi mogą spotkać się z kilkoma rodzajami orzeczeń, o których mowa poniżej. Orzeczenia i opinie w znacznym stopniu kształtują rodzaj wsparcia jakim powinno zostać objęte dziecko i jego rodzina.

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydaje się dla dzieci i uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, o których mowa w rozporządzeniu MEN z 19 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Orzeczenia wydaje się uczniom z niepełnosprawnością intelektualną (w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym); niesłyszącym i słabosłyszącym; niewidzącym i słabowidzącym; z autyzmem, w tym z Zespołem Aspergera; z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją; z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Orzeczenia wydaje się na okres wychowania przedszkolnego, roku szkolnego lub etapu edukacyjnego.

Orzeczenie o potrzebie indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego wydaje się dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej. Wydaje się je na czas określony, wskazany w zaświadczeniu lekarskim, nie krótszy niż 30 dni i nie dłuższy niż jeden rok szkolny.

Orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno – wychowawczych wydawane są dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim. Wydaje się

je na okres do 5 lat. Zajęciami są objęte dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat.

Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka wydaje się dzieciom od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole. W publicznych i niepublicznych: przedszkolach i szkołach podstawowych, w tym specjalnych, mogą być tworzone zespoły wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną.

W przypadku planowania wiązki usług konieczne jest objęcie wsparciem również otoczenia dzieci ze specjalnymi potrzebami, szczególnie rodziców i opiekunów. W ramach przedsięwzięcia społecznego należy zdiagnozować zatem potrzeby całej rodziny. Objęcie wsparciem całej rodziny daje większe szanse na poprawę komfortu życia oraz funkcjonowania dziecka wśród rówieśników, ponieważ ważną część pracy z dzieckiem wykonują w domu rodzice, opiekunowie.

3.2.2. WOPFU oraz IPET jako elementy diagnozy opracowywane w placówkach oświatowych

Zasady tworzenia obu dokumentów reguluje Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Czym zatem są i jaka jest ich rola w wychowaniu i opiece nad dziećmi z niepełnosprawnościami?

3.2.2.1. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia

WOPFU, czyli wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia, to dokument, który opracowuje się dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Jest podstawą tworzenia indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego i stanowi jego załącznik.

Jest to dokument wyznaczający zakres wsparcia dziecka z orzeczeniem. Podlega stałej ewaluacji z uwagi na zmieniające się potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz jego możliwości psychofizyczne dziecka.

Zgodnie z rozporządzeniem **WOPFU** uwzględniają w szczególności:

1. indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne, mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia ucznia;
2. w zależności od potrzeb – zakres i charakter wsparcia ze strony nauczycieli, specjalistów, asystentów lub pomocy nauczyciela;
3. przyczyny niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia, w tym bariery i ograniczenia utrudniające funkcjonowanie i uczestnictwo ucznia w życiu przedszkolnym lub szkolnym; w przypadku ucznia realizującego wybrane zajęcia wychowania przedszkolnego lub zajęcia edukacyjne indywidualnie lub w grupie liczącej do 5 uczniów, zgodnie ze wskazaniem zawartym w programie – także napotymane trudności w zakresie włączenia ucznia w zajęcia realizowane wspólnie z oddziałem przedszkolnym lub szkolnym, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego – wspólnie z grupą, oraz efekty działań podejmowanych w celu ich przezwyciężenia.

WOPFU, jest opracowywana przez zespół składający się z nauczycieli i specjalistów, którzy prowadzą zajęcia z uczniem, a w przypadku placówek specjalnych także np. wychowawców grup. W spotkaniu zespołu mogą uczestniczyć rodzice. Wszystkie osoby pracujące z uczniem spotykają się i dokonują oceny ucznia, analizując m.in.:

- a. zapisy zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego,
- b. zapisy zawarte w innych dokumentach, którymi dysponuje przedszkole/szkoła, np. dokumentację z badań pedagogicznych, testów kompetencji,
- c. informacje od rodziców ucznia/opiekunów prawnych, w tym dokumentację medyczną (jeśli rodzice udostępnia ją do wglądu), ale powinna być ona jednak powielana i przechowywać w dokumentacji dziecka.

Rodzice ucznia albo pełnoletni uczeń otrzymują kopię WOPFU.

Ocenę opracowuje się na okres, na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, nie dłuższy jednak niż etap edukacyjny. Ocenę opracowuje się w terminie:

1. do dnia 30 września roku szkolnego, w którym uczeń rozpoczyna od początku roku szkolnego realizowanie wychowania przedszkolnego albo kształcenie odpowiednio w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, innej formie wychowania przedszkolnego, albo

2. 30 dni od dnia złożenia w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, innej formie wychowania przedszkolnego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Okresową wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania ucznia z uwzględnieniem oceny efektywności indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego przeprowadza się co najmniej dwa razy w roku.

Nie ma określonego wzoru **WOPFU**, więc PS może opracować własny formularz, który będzie zawierał wymagane przepisami informacje. Można też skorzystać z wzorów dostępnych w internecie. Należy jednak pamiętać, że jak każdy wzór również WOPFU powinien być dostosowany do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstwa społecznego.

Przykładowy wzór WOPFU znajduje się w „Narzędziowniku”.

3.2.2.2. Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny

Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, zwany potocznie IPET, to jeden z najważniejszych dokumentów w pracy z uczniem posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Wyznacza kierunki pracy z uczniem tak, aby zapewnić mu osiągnięcie sukcesu edukacyjnego na miarę jego możliwości, na bazie jego mocnych stron, uzdolnień i predyspozycji.

Program ten określa:

1. zakres i sposób dostosowania odpowiednio programu wychowania przedszkolnego oraz wymagań edukacyjnych, o których mowa w ustawie o systemie oświaty, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w szczególności przez zastosowanie odpowiednich metod i form pracy z uczniem;
2. zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów, wychowawców grup wychowawczych prowadzących zajęcia z dzieckiem, ukierunkowane na poprawę funkcjonowania dziecka, w tym – w zależności od potrzeb – na komunikowanie się ucznia z otoczeniem z użyciem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC), oraz wzmacnianie jego uczestnictwa w życiu przedszkolnym lub szkolnym, w tym w przypadku:
  - a. ucznia niepełnosprawnego – działania o charakterze rewalidacyjnym,
  - b. ucznia niedostosowanego społecznie – działania o charakterze resocjalizacyjnym,

- c. ucznia zagrożonego niedostosowaniem społecznym – działania o charakterze socjoterapeutycznym;
3. formy i okres udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane;
  4. działania wspierające rodziców ucznia oraz – w zależności od potrzeb – zakres współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, organizacjami pozarządowymi, innymi instytucjami oraz podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, a w przypadku przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego – również ze specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, młodzieżowymi;
  5. zajęcia rewalidacyjne, resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia, a także:
    - a. w przypadku ucznia klasy VII i VIII szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego i technikum – zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego,
    - b. zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu realizowane w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy;
  6. zakres współpracy nauczycieli i specjalistów, wychowawców grup wychowawczych, z rodzicami ucznia w realizacji przez przedszkole, oddział przedszkolny w szkole podstawowej, inną formę wychowania przedszkolnego zadań zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, zajęć specjalistycznych, integracji ze środowiskiem rówieśniczym, w tym z dziećmi pełnosprawnymi;
  7. w przypadku uczniów niepełnosprawnych – w zależności od potrzeb – rodzaj i sposób dostosowania warunków organizacji kształcenia do rodzaju niepełnosprawności ucznia, w tym w zakresie wykorzystywania technologii wspomagających to kształcenie;
  8. w zależności od indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia wskazanych w orzeczeniu o potrzebie

kształcenia specjalnego lub wynikających z WOPFU, wybrane zajęcia wychowania przedszkolnego lub zajęcia edukacyjne, które są realizowane indywidualnie z dzieckiem lub w grupie liczącej do 5 osób.

W ramach zajęć rewalidacyjnych w programie należy uwzględnić w szczególności rozwijanie umiejętności komunikacyjnych przez:

-
- 1. naukę orientacji przestrzennej i poruszania się oraz naukę systemu Braille'a lub innych alternatywnych metod komunikacji – w przypadku ucznia niewidomego;*
  - 2. naukę języka migowego lub innych sposobów komunikowania się, w szczególności wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC) – w przypadku ucznia niepełnosprawnego z zaburzeniami mowy lub jej brakiem;*
  - 3. zajęcia rozwijające umiejętności społeczne, w tym umiejętności komunikacyjne – w przypadku ucznia z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.*

Program, podobnie jak WOPFU opracowuje zespół, który tworzą nauczyciele i specjaliści, prowadzący zajęcia z dzieckiem, wychowawcy grup wychowawczych. W spotkaniach zespołu mogą także uczestniczyć na wniosek dyrektora przedszkola, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną na wniosek osoby kierującej inną formą wychowania przedszkolnego – przedstawiciel poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, lub pomoc nauczyciela, a także - na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka - inne osoby, w szczególności lekarz, psycholog, pedagog, logopeda lub inny specjalista.

IPET opracowuje się po dokonaniu wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dziecka, uwzględniając diagnozę i wnioski sformułowane na jej podstawie oraz zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, we współpracy, w zależności od potrzeb, z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnią specjalistyczną.

Program opracowuje się na okres, na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, nie dłuższy jednak niż etap edukacyjny. Program opracowuje się w terminie:

1. do 30 września roku szkolnego, w którym uczeń rozpoczyna od początku roku szkolnego realizowanie wychowania przedszkolnego albo kształcenie

odpowiednio w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, innej formie wychowania przedszkolnego, albo

2. 30 dni od dnia złożenia w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, innej formie wychowania przedszkolnego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Oceny efektywności indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego przeprowadza się co najmniej dwa razy w roku, podobnie jak WOPFU.

Nie ma jednolitego formalnie obowiązującego wzoru programu. **Przykładowy wzór IPET zamieszczono w „Narzędziowniku”.**

IPET powinien być dokumentem, który odzwierciedla faktyczną pracę z dzieckiem. Każdy nauczyciel, specjalista pracujący z dzieckiem ma obowiązek znać i stosować zapisy w nim zawarte.

4. SYSTEM INFORMACJI OŚWIATOWEJ (SIO)

Przedsiębiorstwo społeczne jako osoba prawna ma liczne obowiązki sprawozdawcze wynikające m.in. przepisów podatkowych czy posiadania statusu PS. Ponadto jako podmiot realizujący usługi opieki nad dziećmi, jeżeli korzysta z dotacji z budżetu gminy, składa sprawozdanie do gminy z rozliczenia dotacji oświatowej za dany rok na zasadach określonych w uchwale rady gminy sprawie dotacji udzielanych niepublicznym przedszkolom i innym niepublicznym formom wychowania przedszkolnego. **Przykładowy wzór takiego rozliczenia znajduje się w Narzędziowniku.**

Poza w/w obowiązkami sprawozdawczymi PS ma jeszcze do czynienia z systemem informacji oświatowej zwanym SIO. Zgodnie z zapisami ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej, system informacji oświatowej stanowią baza danych systemu informacji oświatowej, zwana dalej „bazą danych SIO”, oraz system teleinformatyczny, w którym są gromadzone i przetwarzane dane dotyczące:

1. publicznych i niepublicznych przedszkoli, szkół i placówek oraz innych jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, zwanych dalej „szkołami i placówkami oświatowymi”;
2. innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty

Baza danych SIO jest to centralny zbiór danych, prowadzony przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, w skład którego wchodzi następujące zbiory danych: zbiór danych o szkołach i placówkach oświatowych oraz ich zespołach – Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, zwany dalej „RSPO”; zbiory innych niż objęte RSPO danych o szkołach i placówkach oświatowych, zwane dalej „zbiorami danych szkół i placówek oświatowych”; zbiory danych o innych jednostkach wykonujących zadania z zakresu oświaty, zwane dalej „zbiorami danych jednostek”; zbiory danych o uczniach; zbiory danych o nauczycielach.

Dane przekazywane do SIO przez podmiot prowadzący (przedsiębiorstwo społeczne) przedszkole lub inną formę wychowania przedszkolnego dotyczą wszystkich w/w zbiorów. W systemie informacji oświatowej są gromadzone i przetwarzane również dane osobowe:

1. dzieci objętych wczesnym wspomaganem rozwoju w szkołach i placówkach oświatowych, dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych zorganizowanych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego oraz uczniów, słuchaczy, wychowanków i absolwentów szkół i placówek oświatowych;
2. nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych,
3. osób niebędących nauczycielami
4. osób, które wykonują zadania nauczyciela na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Dane dziedzinowe w związku z uczęszczaniem ucznia do przedszkola, oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej lub innej formy wychowania przedszkolnego obejmują:

1. miejsce zamieszkania ucznia;
2. spełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego;
3. indywidualne spełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego;
4. spełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem, oddziałem przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej albo inną formą wychowania przedszkolnego;
5. liczbę godzin zajęć wychowania przedszkolnego realizowanych indywidualnie z uczniem objętym zindywidualizowaną ścieżką realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie ustawy – Prawo oświatowe;
6. korzystanie z nauczania, wychowania i opieki w wymiarze wyższym niż określony w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe;
7. rodzaj oddziału, do którego uczeń uczęszcza: ogólnodostępny, integracyjny albo specjalny;
8. informację, jakiego języka obcego uczeń się uczy;
9. uczestniczenie w nauce języka mniejszości narodowej, etnicznej lub języka regionalnego, z określeniem nazwy tego języka;
10. korzystanie z bezpłatnego transportu lub zwrotu kosztów przejazdu ucznia

i opiekuna, o których mowa w art. 32 ust. 5 albo 6 ustawy – Prawo oświatowe;

11. wypadki, którym uległ uczeń, będąc pod opieką przedszkola, szkoły podstawowej, w której zorganizowano oddział przedszkolny, lub innej formy.

Zasadą jest, że dane są przekazywane do bazy danych SIO na bieżąco, w terminie 7 dni od dnia, w którym nastąpiła zmiana w stanie faktycznym. Wyjątki od tej zasady wymieniają przepisy § 21 i 32 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w systemie informacji oświatowej oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych systemu informacji oświatowej.

Więcej informacji i instrukcje korzystania z systemu zarówno w części ogólnej dotyczącej podmiotu, jak i w częściach dotyczących np. oddziałów, nauczycieli, wychowanków można znaleźć na stronie <https://pomocsio.men.gov.pl/>.

5.OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH, CZYLI RODO W PRZEDSIĘBIORSTWACH SPOŁECZNYCH I NIE TYLKO

Tematyka ochrony danych osobowych zdecydowanej większości czytelników zapewne będzie się kojarzyć z formułką „wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych (...)” stanowiącą jeden z elementów różnego rodzaju formularzy, druków urzędowych czy nawet CV. Nieco bardziej rozbudowana wersja formularza, dla realizatorów projektów współfinansowanych z UE, stanowi jeden z podstawowych dokumentów, jakie podpisują osoby kandydujące do udziału w projekcie. Podobnie jak „Polityka bezpieczeństwa danych osobowych” stanowiąca ważny dokument wymagany przez kontrolujących projekty. Taki stan rzeczy trwał od 1997 roku, w którym przyjęto ustawę o ochronie danych osobowych. Rok 2018, w którym wdrożono w Polsce przepisy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych, zwanego w skrócie RODO, a ustawa o ochronie danych osobowych z 10 maja 2018 r. zastąpiła tę z 1997 r. był rokiem przełomowym. Nowe-stare przepisy wprowadziły wiele zamieszania, ale przede wszystkim sprawiły, że znaczna liczba osób zaczęła dostrzegać wagę problemu i zastanawiać się czy na pewno wszędzie musi podawać swoje dane, czego te dane dotyczą i czy na pewno dany organ, instytucja ma prawo ich żądać. Obecnie, po czterech latach RODO stało się dla nas czymś codziennym. Co jednak ważne, dla wielu osób stało się ono bardzo istotne, a ochrona swoich danych osobowych kluczowa przy np. korzystaniu z różnego rodzaju usług.

Dlatego tak ważne są procedury RODO w działalności, a także budowaniu wizerunku przedsiębiorstwa społecznego jako solidnego realizatora usług społecznych.

5.1. Problem - Niewdrożone procedury ochrony danych osobowych lub ich brak

Jak wygląda ochrona danych osobowych w podmiotach ekonomii społecznej, w tym w przedsiębiorstwach społecznych? Różnie. Najlepiej w tych, które realizują projekty współfinansowane z EFS. Nawet jeżeli nie wszystkie zaktualizowały i dostosowały dokumenty do aktualnych przepisów. Liczne PS zdobyły na szkoleniach lub zapłaciły za wzory dokumentów albo całych procedur. Większość z nich jednak nie dostosowała ich do specyfiki prowadzonej działalności oraz możliwości technicznych i organizacyjnych. Niektóre nawet zapomniały, że je posiadają. W skrajnych przypadkach nie ma żadnych procedur, może poza przytoczoną po-

wyżej formułką „wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych ...” zawierającą odwołanie do nieobowiązującej już ustawy z 1997 roku.

5.2. Dlaczego w ogóle piszemy w tym podręczniku o RODO?

Podmioty prowadzące przedszkole lub inną formę wychowania przedszkolnego przetwarzają duże ilości danych osobowych uczniów i ich rodziców, nauczycieli głównie na potrzeby wypełniania baz danych w systemie informacji oświatowej. Najczęściej odbywa się to na podstawie wskazanego przepisu prawa, jednak wiele danych osobowych przetwarza się na podstawie zgody uzyskanej od rodziców. Obowiązkiem dyrektora placówki, zatrudnionego przez przedsiębiorstwo społeczne jest dopilnowanie, aby były one pozyskiwane zgodnie z prawem.

Przy realizacji usług społecznych podmioty przetwarzają nie tylko dane kontaktowe osób korzystających z tych usług, ale również dane dotyczące stanu zdrowia czy niepełnosprawności. Nie można zrealizować na odpowiednim poziomie usługi nie mając wiedzy np. na co podopieczny jest uczulony, jakie leki musi przyjmować, jakiej pielęgnacji wymaga? Ważnym, a właściwie najważniejszym argumentem przemawiającym za dużym naciskiem na wdrożenie RODO jest szczególna sytuacja osób korzystających z usług.

5.3. Po czym poznamy, że PS nie ma wdrożonych zasad dotyczących ochrony danych osobowych?

Najszybciej po braku tzw. klauzuli informacyjnej, czyli dokumentu, z którego wynika m.in. kto jest administratorem naszych danych, jak możemy się z nim skontaktować, jakie dane zbiera, w jakim celu, komu może je przekazać, jakie przysługują nam prawa związane z przetwarzaniem danych przez podmiot. Dokument zawierający jedynie zgodę na przetwarzanie danych osobowych, najczęściej z odwołaniem do nieobowiązującej już ustawy z 1997 roku nie jest żadnym potwierdzeniem wdrożenia przepisów RODO.

5.4. Rozwiązanie – wdrożenie odpowiednich procedur!

Ponad 90% podmiotów wdrażających model przedsiębiorstwa społecznego realizującego więzkę usług posiadało Politykę bezpieczeństwa, wzory różnych dokumentów. Część z nich nie potrafiła ich odnaleźć gdyż zwyczajnie o nich zapomniała, nieużywanych, schowanych gdzieś w szufladzie. Tylko w jednym przypadku stwierdzono, że PS nie posiada żadnych dokumentów odnoszących się do ochrony danych

osobowych i w ogóle nie rozumie dlaczego interesuje nas tego typu zagadnienie. W kontekście tego do jakiej grupy skierowane są usługi opieki nad dziećmi ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, najbardziej zaskakująca jednak była postawa eksperta terenowego, na co dzień doradcy OWES, który również nie widział związku pomiędzy wdrażaniem modelu a koniecznością posiadania przez PS regulacji dotyczących RODO (!). Dlatego właśnie jednym z ważniejszych rodzajów wsparcia jakie w projekcie otrzymały przedsiębiorstwa społeczne było doradztwo prawne w zakresie ochrony danych osobowych.

! *Niezależnie od tego czy podmiot realizuje usługi komercyjnie czy z udziałem środków publicznych musi stosować się do obowiązujących przepisów prawa, a tym samym spełniać co najmniej minimalne standardy funkcjonowania. Do tych najbardziej podstawowych należy właśnie zapewnienie ochrony danych osobowych, nie tylko klientów, ale również członków PS, pracowników.*

Dla przypomnienia:

Dane osobowe to wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania żyjącej osoby fizycznej, której te dane dotyczą. Możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej;. Przykładowe dane osobowe to:

- imię i nazwisko;
- adres zamieszkania;
- adres e-mail, taki jak imię.nazwisko@.....;
- numer dowodu tożsamości;
- dane o lokalizacji (np. ustawienia lokalizacji w telefonie komórkowym);
- adres IP;
- dane przechowywane przez szpital lub lekarza, które mogą jednoznacznie wskazywać tożsamość danej osoby.

5.5. Najważniejsze pojęcia związane z RODO

Administrator danych osobowych oznacza osobę fizyczną lub prawną, organ publiczny, jednostkę lub inny podmiot, który samodzielnie lub wspólnie z innymi ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych; jeżeli cele i sposoby takiego przetwarzania są określone w prawie Unii lub w prawie krajowym, to również w prawie Unii lub w prawie krajowym może zostać wyznaczony administrator lub mogą zostać określone konkretne kryteria jego wyznaczania.

Dane osobowe to uporządkowany zestaw danych osobowych dostępnych według określonych kryteriów, niezależnie od tego, czy zestaw ten jest scentralizowany, zdecentralizowany czy rozproszony funkcjonalnie lub geograficznie.

Dane dotyczące zdrowia to dane osobowe o zdrowiu fizycznym lub psychicznym osoby fizycznej – w tym o korzystaniu z usług opieki zdrowotnej – ujawniające informacje o stanie jej zdrowia. Co do zasady przetwarzanie takich danych jest, zgodnie z rozporządzeniem RODO, zabronione chyba, że spełnione są warunki określone w rozporządzeniu np.

- a. osoba, której dane dotyczą, wyraziła wyraźną zgodę na przetwarzanie tych danych osobowych w jednym lub kilku konkretnych celach,
- b. przetwarzanie jest niezbędne do celów profilaktyki zdrowotnej lub medycyny pracy, do oceny zdolności pracownika do pracy, diagnozy medycznej, zapewnienia opieki zdrowotnej lub zabezpieczenia społecznego, leczenia lub zarządzania systemami i usługami opieki zdrowotnej lub zabezpieczenia społecznego na podstawie prawa Unii lub prawa państwa członkowskiego lub zgodnie z umową z pracownikiem służby zdrowia

Naruszenie ochrony danych osobowych polega na naruszeniu bezpieczeństwa prowadzącym do przypadkowego lub niezgodnego z prawem zniszczenia, utracenia, zmodyfikowania, nieuprawnionego ujawnienia lub nieuprawnionego dostępu do danych osobowych przesyłanych, przechowywanych lub w inny sposób przetwarzanych. Dlatego szczególną uwagę należy zwrócić na zabezpieczenie przed dostępem osób nieuprawnionych do komputerów, dysków lub innych nośników pamięci, na których znajdują się dane osobowe. Jeżeli jest to tylko możliwe zaleca się przetwarzanie danych osobowych wyłącznie w wersji papierowej. Zabezpieczenie danych w wersji papierowej jest łatwiejsze i tańsze.

Przetwarzanie danych osobowych oznacza operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie.

Podmiot przetwarzający to osoba fizyczna lub prawna, organ publiczny, jednostka lub inny podmiot, który przetwarza dane osobowe w imieniu administratora. Z podmiotem przetwarzającym najczęściej mamy do czynienia przy realizacji projektów UE, w których administratorem danych jest konkretne ministerstwo lub zarząd województwa, a podmiot realizujący projekt jest właśnie podmiotem przetwarzającym. Kogo i jakie dane, w jakim celu i w jakim okresie mogą być przetwarzane decydują zapisy umowy powierzenia przetwarzania danych. W bieżącej działalności przedsiębiorstwa społecznego też mamy do czynienia z powierzeniem przetwarzania danych osobowych, które powinno być uregulowane umową. Klasycznym przykładem powierzenia przetwarzania danych jest np. przekazanie danych pracowników zleceniobiorców do zewnętrznego biura rachunkowego celem zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych.

Zasada minimalizacji – przedsiębiorstwo społeczne będące administratorem musi zapewnić ograniczenie zakresu przetwarzanych danych do minimum, które jest niezbędne do osiągnięcia celu, w którym dane zostały pozyskane. Nie zbieramy danych „na zapas” albo „na wszelki wypadek”. W przypadku osób korzystających z usług opiekuńczych nie będą nam potrzebne np. dane dotyczące jej wykształcenia czy numer PESEL.

Zgoda na przetwarzanie danych osoby, której dane dotyczą oznacza dobrowolne, konkretne, świadome i jednoznaczne okazanie woli, którym osoba, której dane dotyczą, w formie oświadczenia lub wyraźnego działania potwierdzającego, przyzwala na przetwarzanie dotyczących jej danych osobowych. Bezwzględnie przedsiębiorstwo społeczne taką zgodę w formie pisemnej powinno posiadać w przypadku świadczenia usług opiekuńczych i jasno powinno z niej wynikać, że podopieczny – lub jego opiekun (jeżeli mamy do czynienia z osobą ubezwłasnowolnioną) - wyraził zgodę na przetwarzanie danych dotyczących jego stanu zdrowia, w tym niepełnosprawności.

5.6. Procedury i dokumenty

Najważniejszy czynnikiem związanym z zapewnieniem prawidłowej ochrony danych osobowych w przedsiębiorstwie jest świadomość osób zarządzających. Świadomość wagi procesów dotyczących ochrony danych osobowych przekłada się na to, że mamy faktycznie wdrożone procedury, pracownicy zostali z nimi zapoznani, a w przypadku podejrzenia wystąpienia naruszeń natychmiast są podejmowane niezbędne czynności związane z eliminowaniem zagrożeń, oceną ich skutków oraz przywróceniem stanu sprzed naruszenia.

Niezbędne minimum w zakresie ochrony danych osobowych, jakie powinno wykonać przedsiębiorstwo społeczne to rzetelna analiza dotycząca:

1. osób, podmiotów od których pozyskujemy dane osobowe;
2. rodzaju przetwarzanych danych osobowych;
3. sposobu zbierania danych osobowych (elektronicznie, w formie papierowej);
4. posiadanych zabezpieczeń stosowanych przy przetwarzaniu danych osobowych;
5. ryzyka modyfikacji, utraty lub kradzieży danych osobowych;
6. osób i podmiotów, którym powierzamy przetwarzanie danych osobowych.

Jeżeli kadra zarządzająca oraz żaden z pracowników przedsiębiorstwa nie chce lub nie może podjąć się czynności związanych z próbą przygotowania powyższych analiz można skorzystać z doradztwa firm zewnętrznych. Nie oznacza to jednak, że przedstawiciele firmy zewnętrznej wykonają całą pracę bez naszego udziału, trzeba będzie im udostępnić dokumenty oraz udzielić wszelkich informacji niezbędnych do przygotowania procedur i wzorów dostosowanych do działalności przedsiębiorstwa, a następnie przeszkolenia kadry przedsiębiorstwa społecznego w zakresie ich stosowania.

Na temat wdrożenia RODO w firmach, organizacjach pozarządowych przygotowano wiele opracowań, w tym bezpłatnych, ogólnodostępnych w Internecie. Przedsiębiorstwa społeczne testujące w projekcie model przedsiębiorstwa realizującego wiązkę usług otrzymały wsparcie doradcze, w tym zakresie oraz wzory najważniejszych dokumentów. Najbardziej użyteczne i napisane przystępnym językiem to publikacje skierowane do organizacji pozarządowych. Można je zna-

leżć np. <https://uodo.gov.pl/pl/217/560> lub <https://niw.gov.pl/podrecznik-gotowi-na-rod0/> lub <https://panoptykon.org/biblio/nowa-filozofia-w-ochronie-danych-osobowych-czyli-jak-wdrozyc-rod0-w-organizacji-spoecznej> lub <https://publicystyka.ngo.pl/kategoria/3286-dane-osobowe>.

W „Narzędziowniku” zostały zamieszczone przykładowe wzory najważniejszych dokumentów związanych z RODO: klauzula informacyjna, upoważnienie do przetwarzania danych osobowych, rejestr upoważnień, umowa powierzenia przetwarzania danych osobowych.

Nie wystarczy posiadać procedur dotyczących RODO, wzorów dokumentów, zamieścić je na stronie www lub wpiąć w segregator. Procedury muszą być wdrożone, stosowane, a wszyscy pracownicy, zleceniobiorcy zapoznani z nimi. Przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych to jeden z podstawowych standardów działalności, charakteryzujących podmioty dbające o jakość świadczonych usług.

Podsumowanie części 2

Bez wątplenia w przypadku wszystkich usług społecznych testowanych w ramach projektu „Energia społeczna. Sieć Przedsiębiorstw Społecznych realizujących nowe modele usług w zakresie użyteczności publicznej” usługi związane z opieką nad dziećmi są najbardziej sformalizowane. Stopień formalizacji wzrasta jeszcze bardziej w przypadku objęcia opieką dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zatem niewiele przedsiębiorstw społecznych decyduje się na prowadzenie niepublicznych placówek oświatowych, pomimo że jest to jedna z niewielu działalności gwarantująca stałe, a w przypadku opieki nad w/w dziećmi, również wysokie źródło przychodu. Dlatego częściej niż spółdzielnie socjalne spotykamy fundacje, stowarzyszenia w grupie podmiotów prowadzących np. przedszkola specjalne. Organizacje te, szczególnie ze wzg. na wysokie wymagania w stosunku do kadry pedagogicznej i obowiązujące limity związane z zatrudnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym rzadko też dotychczas ubiegały się o status przedsiębiorstwa społecznego.

Skomplikowane procedury oraz wymogi dotyczące pomieszczeń, w których mogą znajdować się przedszkola oraz inne formy wychowania przedszkolnego, żłobki czy kluby malucha to nie jedyne bariery dla przedsię-

biorstw społecznych, w tym spółdzielni socjalnych związane z wchodzeniem na rynek opieki nad dziećmi. Uwzględniając, że większość PS jednak tworzona jest przy wsparciu OWES, w których doradcy nie dysponują wiedzą w zakresie każdego rodzaju działalności, jaką zamierzają prowadzić przedsiębiorstwa społeczne, szczególnie widzą tak specjalistyczną jaka wymagana jest w przypadku placówek oświatowych, niewiele PS decyduje się na świadczenie usług opieki nad dziećmi.

Zmiany wprowadzone ustawą o ekonomii społecznej są jednak szansą dla wielu podmiotów na połączenie statusu PS z wymogami dotyczącymi prowadzenia niepublicznych placówek opieki nad dziećmi. Testowane modele przedsiębiorstw społecznych wdrażających wiązki usług społecznych mają być inspiracją dla wielu organizacji pozarządowych i spółdzielni socjalnych planujących opiekę nad dziećmi. Również zapisy Programu „Za życiem” powinny być zachętą, szczególnie dla spółdzielni socjalnych do tworzenia żłobków czy klubów dziecięcych sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 roku życia.

BIBLIOGRAFIA, ŹRÓDŁA, PRZEPISY PRAWA

- Model przedsiębiorstwa społecznego realizującego usługi w obszarze opieki „opieka nad dziećmi+” (wstępny).
- Raporty kwartalne i końcowe z wdrażania modelu przedsiębiorstwa społecznego realizującego usługi w obszarze „Opieka nad dziećmi+”
- Szarfenberg Ryszard, Kryteria ewaluacji pomocy społecznej (wersja 1.0, 17.09.10), Uniwersytet Warszawski, Instytut Polityki społecznej.
- Ćwiklicki Marek (red.) Analiza systemu kontraktowania usług społecznych dla osób starszych w gminie miejskiej Kraków. Synteza wyników badań, Kraków, 2013.
- Wysocka Marta, Kwalifikacje nauczycieli specjalistów od 1 września 2022 roku, portal ePedagogika.pl, data publikacji: 1.09.2022r. , <https://epedagogika.pl/praca-nauczycieli-specjalistow/kwalifikacje-nauczycieli-specjalistow-od-1-wrzesnia-2022-r-6200.html> [dostęp: 21.11.2022]
- Szylińska-Kaczyńska Małgorzata, Podstawa programowa w przedszkolu 2022/2023, portal mamotoja.pl, data publikacji: 20.06.2022r., <https://mamotoja.pl/przedszkolak/edukacja/podstawa-programowa-wychowania-przedszkolnego-czyli-co-przedszkolak-umiec-powinien-23655-r1/> [dostęp:
- Frysztacka Beata, Czym jest terapia Bowena?, portal NATULI - dzieci są ważne, <https://dziecisawazne.pl/czym-terapia-bowena/>, [dostęp: 21.11.2022)
- Dobór metod dla użytkownika AAC, portal Pedagogika Specjalna, data publikacji: 16.12.2016r. , <https://pedagogika-specjalna.edu.pl/logopedia/dobor-metod-dla-uzytkownika-aac/>, [dostęp:
- Podstawowa kwota dotacji oraz statystyczna liczba dzieci na 2022 r., Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Namysłowie, <http://bip.namyslow.eu/7089/podstawowa-kwota-dotacji-oraz-statystyczna-liczba-dzieci-na-2022-r.html> [dostęp: 21.11.2022)
- Terapia Tomatisa – na czym polega? Wskazania, przebieg, efekty, portal DOZ.pl, data publikacji 11.03.2021r., <https://www.doz.pl/czytelnia/a15861->

Terapia_Tomatisa__na_czym_polega_Wskazania_przebieg_efekty, [dostęp: 21.11.2022)

- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.
- Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych.
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania.
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

CZĘŚĆ 3

NARZĘDZIOWNIK

Wstęp do części 3

W niniejszej części publikacji znajdują się wzory wniosków, przykłady dokumentów, które można wykorzystać w przedsiębiorstwie społecznym realizującym usługi w zakresie opieki nad dziećmi. Wzory dotyczą przede wszystkim wniosków o wpis do ewidencji m.in. przedsiębiorstw społecznych czy placówek oświatowych. Natomiast przykłady pozostałych dokumentów przedsiębiorstwa społecznego dotyczą procedur wewnętrznych, diagnozy problemów i potencjału czy dokumentów związanych z dotacjami oświatowymi z gminy.

Należy pamiętać, że większość wzorów (poza polityka RODO), w przypadku usług opieki nad dziećmi została określona przepisami prawa lub odpowiednie rozporządzenia określają co dane dokumenty np. IPET czy WOPFU powinny zawierać. PS nie ma tutaj zbyt wielkiego pola manewru, jeżeli chodzi o dokumentowanie działalności czy świadczenia usług. Każda czynność i procedura powinny być rzetelnie udokumentowane, co jest dowodem na dbałość przedsiębiorstwa o zapewnienie jakości usług oraz bezpieczeństwo osób korzystających oraz świadczących usługi w ramach przedsiębiorstwa społecznego.

WZÓR

WNIOSKU O PRYZNANIE STATUSU PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO

- ❖ Wniosek należy wypełnić wyłącznie w białych pustych polach, zgodnie z informacjami umieszczonymi przy poszczególnych polach oraz w przypisach.

I. Dane Wnioskodawcy:

1. Nazwa podmiotu ekonomii społecznej lub jednostki tworzącej podmiot ekonomii społecznej	
2. Forma prawna	
3. Adres siedziby	
4. Miejsce wykonywania planowanej działalności	
5. Dane teleadresowe (numer telefonu, adres poczty elektronicznej, strona www)	
6. NIP	
7. REGON	
8. Numer w KRS lub innej ewidencji lub rejestrze	
9. Dane osoby upoważnionej do składania wyjaśnień dotyczących wniosku (imię i nazwisko, numer telefonu, adres poczty elektronicznej)	
10. Planowany przedmiot dominującej działalności	

II. Informacje o Wnioskodawcy

1. Przedmiot działalności prowadzonej przez Wnioskodawcę:
☐ odpłatna działalność pożytku publicznego, w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, z późn. zm.);

- działalność gospodarcza, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, z późn. zm.);
- inna działalność o charakterze odpłatnym, (jaka?).....¹⁾;

2. Cel/e działalności który/e będzie realizować przedsiębiorstwo społeczne (zaznaczyć właściwe²⁾):

- reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- realizacja usług społecznych.

III. Załączniki:

1. oświadczenie Wnioskodawcy;

2³⁾. dokumenty potwierdzające spełnianie przez Wnioskodawcę warunków, o których mowa w art. 3, art. 4 ust. 1, art. 5 oraz art. 7–9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. poz. 1812, z późn. zm.):

- 1) .....
- 2) .....
- ...)

Data .....

.....
(podpis osoby/osób upoważnionej/ych do złożenia wniosku)

¹⁾ o której mowa w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. poz. 1812, z późn. zm.).

²⁾ dopuszcza się realizację obu wskazanych celów.

³⁾ nie dotyczy spółdzielni socjalnej.

WZÓR

OŚWIADCZENIE DO WNIOSKU O PRYZYCNANIE STATUSU PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO

Oświadczam/y, że .....
(nazwa i adres podmiotu)

Wnioskodawca spełnia wymagania, o których mowa w art. 3, art. 4 ust. 1, art. 5 oraz art. 7 – 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. poz. 1812, z późn. zm.):

1. zatrudnia .....[podać liczbę] osoby/osób na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę, w wymiarze co najmniej ½ pełnego wymiaru czasu pracy;
2. co najmniej 30% ogółu osób zatrudnionych stanowią osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, wykonujące pracę na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę, w wymiarze co najmniej ½ pełnego wymiaru czasu pracy⁴⁾,
  - liczba ogółu zatrudnionych to ..... [podać liczbę]⁵⁾;
3. posiada organ konsultacyjno-doradczy, o którym mowa w art. 7 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;
4. nie udziela pożyczek osobom prawnym organizacyjnie z nim powiązanim ani swoim członkom, członkom organów tego przedsiębiorstwa, osobom zatrudnionym w tym przedsiębiorstwie ani osobom, z którymi osoby zatrudnione w tym przedsiębiorstwie pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, ani zabezpieczać ich zobowiązań mieniem przedsiębiorstwa społecznego;
5. nie przekazuje majątku na rzecz osób, o których mowa w pkt 4, na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich, w szczególności jeżeli przekazanie to następuje nieodpłatnie lub na preferencyjnych warunkach;
6. nie wykorzystuje majątku na rzecz osób, o których mowa w pkt 4, na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich, chyba że to wykorzystanie wynika bezpośrednio z celu statutowego;
7. nie dokonuje zakupu towarów lub usług od osób prawnych organizacyjnie z nim powiązanych lub podmiotów, w których uczestniczą osoby, o których mowa w pkt 4, na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe;
8. nie przeznaczają zysku albo nadwyżki bilansowej uzyskanych z wykonywanej działalności, o której mowa art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej do

⁴⁾ dotyczy jedynie Wnioskodawcy ubiegającego się o status przedsiębiorstwa społecznego realizującego cele związane z reintegracją społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

⁵⁾ przez ogół osób zatrudnionych należy rozumieć osoby świadczące pracę na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, umowy o pracę nakładczą lub umowy cywilnoprawnej lub osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą niebędące pracodawcami świadczące na rzecz przedsiębiorstwa społecznego usługi przez nieprzerwany okres co najmniej 3 miesięcy.

podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i osoby w nim zatrudnione;

9. Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa albo samorządowa osoba prawna nie posiadają nad podmiotem ekonomii społecznej kontroli w rozumieniu art. 4 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, z wyłączeniem spółdzielni socjalnych założonych przez osoby, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych.

Powyższe oświadczenie składam pod rygorem odpowiedzialności karnej przewidzianej w art. 271 i art. 297 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 i 1726).

.....

(miejsowość, data)

.....

(podpisy osób uprawnionych do reprezentacji podmiotu)

WOJEWODA WŁAŚCIWY ZE WZGLĘDU NA SIEDZIBĘ PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO		ROCZNE SPRAWOZDANIE PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO ZA ROK	
<ul style="list-style-type: none"> - Sprawozdanie należy wypełnić w języku polskim. - Sprawozdawca wypełnia tylko przeznaczone dla niego pola. - W trakcie wypełniania formularza istnieje możliwość dodawania wierszy oraz zawijania tekstów w polach. - We wszystkich polach, w których nie będą wpisane odpowiednie informacje, należy wstawić pojedynczy znak myślnika (-). 			
DANE DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO			
1	Nazwa		
2	Numer decyzji o przyznaniu statusu przedsiębiorstwa społecznego		
3	Forma prawna		
4	Charakter prowadzonej działalności	Zaznaczyć właściwe	
	działalność odpłatna pożytku publicznego	☐	
	działalność gospodarcza	☐	
	inna działalność o charakterze odpłatnym <i>(należy wskazać charakter działalności)</i>		

	Cel działalności	Zaznaczyć właściwe	
5	reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluceniem społecznym	☐	
	realizacja usług społecznych	☐	
6	Adres siedziby	województwo	
		miejsowość	
		ulica	
		numer domu	
		numer lokalu	
		kod pocztowy	
7	Dane kontaktowe	numery telefonów	
		adres poczty elektronicznej	
		inne formy kontaktu elektronicznego <i>(adres skrzynki do e-doręczeń lub adres skrzynki ePUAP)</i>	
8	NIP		
9	REGON		
10	Numer w Krajowym Rejestrze Sądowym		
11	Nazwa i numer innej ewidencji lub innego rejestru¹		

¹ Jeśli podmiot nie posiada numeru w KRS, proszę podać numer właściwej ewidencji lub właściwego rejestru wraz z podaniem ich nazwy.

SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE O DZIAŁANIACH REINTEGRACYJNYCH				
12	Plany i programy	Nazwa planu/programu	realizowano	zakończono realizację
		Liczba indywidualnych planów reintegracyjnych		
		Liczba indywidualnych programów rehabilitacji zawodowej i społecznej		
Reintegracja zawodowa i społeczna				
13	Liczba osób objętych działaniami reintegracyjnymi w ciągu roku ogółem			
14	Reintegracja zawodowa	Nazwa działania	Liczba osób objętych działaniem	
		Warsztaty umożliwiające zdobycie nowych kwalifikacji, kompetencji lub wiedzy <i>(należy podać zakres tematyczny)</i>		
		Szkolenia umożliwiające zdobycie nowych kwalifikacji, kompetencji lub wiedzy <i>(należy podać zakres tematyczny)</i>		
		Poradnictwo zawodowe		
15	Reintegracja społeczna	Inne działania w zakresie reintegracji zawodowej <i>(należy podać zakres tematyczny)</i>		
		Wsparcie psychologiczne		
		Wsparcie terapeutyczne		
		Inne wsparcie specjalistyczne <i>(należy podać zakres tematyczny)</i>		
		Zajęcia edukacyjne / kursy <i>(należy podać zakres tematyczny)</i>		
		Inne działania w zakresie reintegracji społecznej <i>(należy podać zakres tematyczny)</i>		
16	Efekty działań reintegracyjnych	Osiągnięte efekty	Liczba osób	
		Liczba osób, które uzyskały nowe kwalifikacje ²		
		Liczba osób, które uzyskały nowe kompetencje ³		
		Liczba osób, które nabyły nowych umiejętności lub podwyższyły swoje umiejętności ⁴		
		Liczba osób, które zdobyły wiedzę i umiejętności umożliwiające podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy i awansu zawodowego		
		Liczba osób, które zdobyły wiedzę i umiejętności pozwalające na pełnienie ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu		
		Inne efekty <i>(należy opisać efekty)</i>		
		ZATRUDNIENIE		
17	Zatrudnienie	Liczba osób zatrudnionych ogółem – stan na 31 grudnia roku sprawozdawczego		
		w tym:	kobiety	
			mężczyźni	

² Należy podać liczbę osób, które uzyskały formalne potwierdzenie nabytych umiejętności zawodowych i wiedzy związanej z zawodem (dyplom, świadectwo, certyfikat).

³ Należy podać liczbę osób, które uzyskały nowe kompetencje potwierdzone dokumentem ukończenia kursu/szkolenia/warsztatu.

⁴ Należy podać liczbę osób, które uzyskały nowe umiejętności potwierdzone przez przedsiębiorstwo społeczne zatrudniające tę osobę.

		Liczba osób nowo zatrudnionych w roku sprawozdawczym ogółem – (dotyczy okresu od 1 stycznia do 31 grudnia roku sprawozdawczego)			
		w tym:	kobiety		
			mężczyźni		
		Liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę ogółem – stan na 31 grudnia roku sprawozdawczego			
		w tym w wymiarze:	niższym niż 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy		
			1/2 pełnego wymiaru czasu pracy		
wyższym niż 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy, a niższym niż pełen etat					
	w wymiarze pełnego wymiaru czasu pracy				
Liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej – stan na 31 grudnia roku sprawozdawczego					
Liczba osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą niebędących pracodawcami świadczących na rzecz przedsiębiorstwa społecznego usługi przez nieprzerwany okres co najmniej 3 miesięcy – stan na 31 grudnia roku sprawozdawczego					
18	Zatrudnienie osób należących do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	Liczba osób z grup zagrożonych wykluczeniem, zatrudnionych ogółem – stan na 31 grudnia roku sprawozdawczego			
		w tym:	kobiety		
			mężczyźni		
		Liczba osób z grup zagrożonych wykluczeniem, nowo zatrudnionych w roku sprawozdawczym ogółem (dotyczy okresu od 1 stycznia do 31 grudnia roku sprawozdawczego)			
		w tym:	kobiety		
			mężczyźni		

		Liczba osób z grup zagrożonych wykluczeniem, wykonujących pracę na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę ogółem – stan na 31 grudnia roku sprawozdawczego			
		w tym w wymiarze:	1/2 pełnego wymiaru czasu pracy		
			w wymiarze wyższym niż 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy, a niższym niż pełen etat		
			w wymiarze pełnego wymiaru czasu pracy		
		Liczba osób z grup zagrożonych wykluczeniem, w podziale na charakter wykluczenia – stan na 31 grudnia roku sprawozdawczego			
		w tym:	bezrobotni⁵, w tym:		
			bezrobotni długotrwale ⁶		
			osoby poszukujące pracy⁷ bez zatrudnienia, w tym:		
			do 30. roku życia		
			po ukończeniu 50. roku życia		
			niewykonujące innej pracy zarobkowej ⁸		
			osoby niepełnosprawne⁹		

⁵ Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

⁶ Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

⁷ Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 22 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

⁸ Inna praca zarobkowa zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

⁹ Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

			absolwenci centrów integracji społecznej ¹⁰	
			absolwenci klubów integracji społecznej ¹¹	
			osoby, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego ¹²	
			osoby uprawnione do specjalnego zasiłku opiekuńczego ¹³	
			osoby usamodzielniane ¹⁴	
			osoby z zaburzeniami psychicznymi ¹⁵	
			osoby pozbawione wolności	
			osoby opuszczające zakłady karne	
			pełnoletnie osoby opuszczające zakłady poprawcze	
			osoby starsze ¹⁶	
			osoby, którym został nadany status uchodźcy	
			osoby, którym udzielono ochrony uzupełniającej	

¹⁰ Zgodnie z art. 2 pkt 1a ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

¹¹ Zgodnie z art. 2 pkt 1b ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

¹² Zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

¹³ Zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

¹⁴ Zgodnie z art. 140 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

¹⁵ Zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

¹⁶ Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych.

KORZYSTANIE Z INSTRUMENTÓW WSPARCIA (dotyczy okresu od 1 stycznia do 31 grudnia roku sprawozdawczego)				
19	Fundusz Pracy		TAK	NIE
20	Finansowanie części kosztów wynagrodzenia odpowiadającej składkom na ubezpieczenia społeczne ¹⁷	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę osób, dla których przedsiębiorstwo społeczne otrzymało wsparcie w postaci finansowania składek na ubezpieczenie społeczne – ogółem		☐
		w tym:		
		1) w pełnej wysokości przez okres pierwszych 24 miesięcy zatrudnienia		☐
		2) w połowie wysokości przez okres kolejnych 12 miesięcy zatrudnienia		☐
21	Jednorazowe środki na utworzenie stanowiska pracy ¹⁸	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę utworzonych stanowisk pracy		☐
22	Środki na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub kosztów płacy ¹⁹	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę osób, dla których przedsiębiorstwo społeczne otrzymało dofinansowanie wynagrodzenia		☐
23	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych		TAK	NIE
24	Jednorazowe środki na utworzenie stanowiska pracy ²⁰	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę utworzonych stanowisk pracy		☐
25	Środki na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub kosztów płacy ²¹	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę osób, dla których przedsiębiorstwo społeczne otrzymało dofinansowanie wynagrodzenia		☐
26	Dofinansowanie oprocentowania zaciągniętych kredytów ²²	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę kredytów wykorzystanych na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych		☐

¹⁷ Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

¹⁸ Zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

¹⁹ Zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

²⁰ Zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

²¹ Zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

²² Zgodnie z art. 24 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

27	Zwrot kosztów, o których mowa w art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ²³	Jeżeli TAK – proszę podać, ile razy przedsiębiorstwo otrzymało zwrot kosztów. Należy także wskazać, którego obszaru ²⁴ dotyczył zwrot kosztów:		☐
28	Obniżenie wpłat na PFRON w przypadku zakupu produkcji lub usług wytworzonych lub świadczonych przez przedsiębiorstwo społeczne zatrudniające co najmniej 10 pracowników ²⁵	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę wystawionych przez przedsiębiorstwo społeczne informacji o kwocie obniżenia ²⁶		☐
29	Europejski Fundusz Społeczny Plus		TAK	NIE
30	Jednorazowe środki na utworzenie stanowiska pracy ²⁷	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę utworzonych stanowisk pracy		☐
31	Środki na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub kosztów płacy ²⁸	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę osób, dla których przedsiębiorstwo społeczne otrzymało dofinansowanie wynagrodzenia/płacy		☐
32	Inne źródła	Należy wskazać źródło	TAK	NIE
33	Jednorazowe środki na utworzenie stanowiska pracy ²⁹	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę utworzonych stanowisk pracy		☐
34	Środki na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub kosztów płacy ³⁰	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę osób, dla których przedsiębiorstwo społeczne otrzymało dofinansowanie wynagrodzenia/płacy		☐

²³ Zgodnie z art. 24 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

²⁴ Zgodnie z art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

²⁵ Zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

²⁶ Zgodnie z art. 22 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

²⁷ Zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

²⁸ Zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

²⁹ Zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

³⁰ Zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

35	Zamówienia publiczne		TAK	NIE
36	Liczba zamówień publicznych, o których mowa w art. 26 ustawy o ekonomii społecznej, które w roku sprawozdawczym zostały udzielone / były realizowane przez przedsiębiorstwo społeczne	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę zamówień udzielonych/realizowanych przez przedsiębiorstwo społeczne		☐
37	Liczba zaświadczeń, o których mowa w art. 27 ustawy o ekonomii społecznej, wydanych przedsiębiorstwu społecznemu w roku sprawozdawczym	Jeżeli TAK – proszę podać liczbę zaświadczeń wydanych przedsiębiorstwu społecznemu		☐

**WNIOSEK
O WPIS DO REJESTRU ŻŁOBKÓW I KLUBÓW DZIECIĘCYCH LUB WPIS DO WYKAZU
DZIENNYCH OPIEKUNÓW ORAZ PODMIOTÓW ICH ZATRUDNIAJĄCYCH**

Na podstawie art. 28 ust. 1 lub art. 46a ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, wnosząc o dokonanie wpisu do rejestru żłobków i klubów dziecięcych lub wykazu dziennych opiekunów oraz podmiotów ich zatrudniających.

Nazwa i adres organu prowadzącego rejestr:

01. Nazwa organu

.....

.....

02. Gmina / Dzielnica

.....

03. Kod pocztowy

04. Miejscowość

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

05. Ulica

.....

06. Numer budynku

07. Numer lokalu

.....

Dane osoby reprezentującej podmiot zakładający żłobek lub klub dziecięcy, lub zatrudniającego dziennego opiekuna:

01. Imię

.....

02. Nazwisko

.....

03. Numer PESEL

04. Seria i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość (1)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

05. Adres poczty elektronicznej — e-mail (2)

.....

06. Numer telefonu (3)

.....

(1) Wypełnij tylko w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL.

(2) Podanie adresu e-mail jest wymagane.

(3) Podanie numeru telefonu nie jest wymagane.

Nazwa lub imię i nazwisko podmiotu zakładającego żłobek, klub dziecięcy lub zatrudniającego dziennego opiekuna:

.....

.....

Siedziba lub adres podmiotu zakładającego żłobek, klub dziecięcy lub zatrudniającego dziennego opiekuna:

01. Gmina / Dzielnica

.....

02. Kod pocztowy

03. Miejscowość

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

04. Ulica

.....

05. Numer budynku

06. Numer lokalu

.....

07. Zagraniczny kod pocztowy (1)

08. Nazwa państwa (1)

.....

09. Adres poczty elektronicznej — e-mail (2)

.....

10. Numer telefonu (2)

.....

11. Adres strony internetowej (3)

.....

(1) Wypełnij w przypadku, gdy adres jest inny niż polski.

(2) Podanie adresu e-mail i numeru telefonu jest wymagane.

(3) Podanie adresu strony internetowej nie jest wymagane.

WPIS DO REJESTRU / WYKAZU - 1
CZĘŚĆ I

1. Forma organizacyjna opieki: (należy zaznaczyć właściwy kwadrat)

żłobek   klub dziecięcy   dzienny opiekun

2. Nazwa żłobka lub klubu dziecięcego, albo imię (imiona) i nazwisko dziennego opiekuna:

.....
 .....

3. Adres lokalu, w którym będzie prowadzony/a żłobek, klub dziecięcy lub opieka przez dziennego opiekuna:

01. Gmina / Dzielnica

.....

02. Kod pocztowy

03. Miejscowość

-

04. Ulica

.....

05. Numer budynku

06. Numer lokalu

.....

07. Adres poczty elektronicznej — e-mail (1)

.....

08. Numer telefonu (1)

.....

09. Adres strony internetowej (2)

.....

1) Dotyczy wyłącznie wniosku o wpis do rejestru żłobków lub klubów dziecięcych.

2) Podanie adresu strony internetowej nie jest wymagane.

4. Liczba miejsc w żłobku lub klubie dziecięcym. W przypadku opiekuna dziennego podaj liczbę dzieci powierzonych opiece: (1)

1) Należy podać liczbę miejsc określoną w decyzji sanepidu (żłobek) albo opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta (klub dziecięcy).

5. Wysokość opłaty za pobyt:

Typ opłaty:

Wysokość opłaty PLN:

Opłata miesięczna - podstawowa opłata ponoszona przez rodziców za pobyt dziecka (bez zniżek i bez wyżywienia) (1)

zł, gr

stawka za pobyt dziecka przekraczający 10 godzin dziennie - opłata godzinowa

zł, gr

Opłata godzinowa - podstawowa opłata ponoszona przez rodziców za pobyt dziecka (bez zniżek i bez wyżywienia). (1)

zł, gr

1) Wybierz typ opłaty oraz podaj jej wysokość. Przy opłacie miesięcznej możesz podać wysokość opłaty za pobyt dziecka przekraczający 10 godzin dziennie.

6. Wysokość opłaty za wyżywienie:

Typ opłaty:

Wysokość opłaty PLN:

Opłata za wyżywienie - miesięczna

zł, gr

Opłata za wyżywienie - dzienna

zł, gr

7. Zniżki:

Typ zniżki:

Wysokość zniżki %:

Wielodzietność/Karta Dużej Rodziny

%

Samotne wychowanie dziecka

%

Dziecko niepełnosprawne lub wymagające szczególnej opieki

%

Dochód rodzinny

%

Rodzeństwo uczęszczające do instytucji

%

Inne

%

8. Godziny otwarcia/sprawowania opieki:	Dzień tygodnia:	Godzina od:	Godzina do:
1)	.....	.....	.....
2)	.....	.....	.....
3)	.....	.....	.....
4)	.....	.....	.....
5)	.....	.....	.....
6)	.....	.....	.....
7)	.....	.....	.....

Uwagi:
.....
.....

9. Zaznacz, jeśli żłobek lub klub dziecięcy jest dostosowany do potrzeb dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki (1)

kadra zatrudnionych specjalistów, m.in.: rehabilitanci, logopedzi, psychologzy

specjalistyczny sprzęt rehabilitacyjny

specjalistyczne narzędzia do rozpoznawania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci, wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

udogodnienia architektoniczne dla dzieci niepełnosprawnych ruchowo, np. pochylnia, pojazd, winda, drzwi otwierane automatycznie

udogodnienia dla dzieci niewidomych

inne dostosowania

.....
.....

CZĘŚĆ II - OŚWIADCZENIA I POUCZENIA

Niniejszym oświadczam, że dokonałam/łem opłaty za wpis do rejestru. (1)(2)

Oświadczam, że podmiot zakładający żłobek lub klub dziecięcy posiada tytuł prawny do lokalu, w którym będzie prowadzony żłobek lub klub dziecięcy. (1)

Oświadczam, że podmiot zatrudniający dziennego opiekuna lub wskazany we wniosku dzienny opiekun posiada tytuł prawny do lokalu, w którym będzie prowadzona opieka przez dziennego opiekuna. (3)

Oświadczam, że podmiot zatrudniający dziennego opiekuna zweryfikował spełnianie przez dziennego opiekuna warunków, o których mowa w art. 39 ust. 1, zgodnie z którym dziennym opiekunem może być osoba, która: (3)(4)

- 1) daje rękojmię należytego sprawowania opieki nad dziećmi;
- 2) nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie została jej zawieszona ani ograniczona;
- 3) wypełnia obowiązek alimentacyjny w przypadku, gdy taki obowiązek został nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd;
- 4) nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym lub nie została skazana prawomocnym wyrokiem za inne przestępstwo umyślne;
- 5) posiada warunki lokalowe zapewniające bezpieczną opiekę nad dzieckiem;
- 6) odbyła 160 godz. szkolenie albo 40 godz. szkolenie uzupełniające w tym z zakresu udzielania dziecku pierwszej pomocy jeśli posiada kwalifikacje pielęgniarki, położnej, opiekunki dziecięcej, nauczyciela wychowania przedszkolnego, nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej lub pedagoga wczesnej edukacji, terapeuty pedagogicznego albo ukończyła studia lub studia podyplomowe na kierunku lub specjalności wczesne wspomaganie rozwoju, wspomaganie rozwoju dzieci w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w żłobkach i przedszkolach, edukacja prorozwojowa, pedagogika małego dziecka, psychologia dziecięca, psychologia wspierania rozwoju i kształcenia lub psychologia wychowawcza (albo pracowała z dziećmi w wieku do lat 3 przez okres co najmniej 12 miesięcy bezpośrednio przez podjęciem zatrudnienia jako dzienny opiekun);
- 7) odbyła nie później niż 2 lata przed rozpoczęciem pełnienia funkcji dziennego opiekuna szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy.

1) Dotyczy wyłącznie wniosku o wpis do rejestru żłobków lub klubów dziecięcych.
 2) Nie zaznaczać, jeśli podmiot jest zwolniony z obowiązku dokonania opłaty.
 3) Dotyczy wyłącznie wniosku o wpis do wykazu dziennych opiekunów.
 4) Przez podmiot zatrudniający dziennego opiekuna rozumie się także osobę prowadzącą działalność gospodarczą na własny rachunek jako dzienny opiekun. Składając oświadczenie o weryfikacji spełnienia przez dziennego opiekuna warunków, o których mowa w art. 39 ust. 1 ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, osoba prowadząca działalność gospodarczą na własny rachunek jako dzienny opiekun deklaruje, że spełnia warunki wymienione w tym przepisie.

Do wniosku należy dołączyć:

- decyzję potwierdzającą spełnienie wymagań przeciwpożarowych, o której mowa w art. 25 ust. 2, (2)(3)
- zaświadczenie o niekaralności za przestępstwo popełnione umyślnie, (1)
- decyzję właściwego państwowego inspektora sanitarnego potwierdzającą spełnienie wymagań sanitarno-lokalowych, o której mowa w art. 25 ust. 2a lit a, (2)
- opinię wójta, burmistrza, prezydenta miasta potwierdzającą spełnienie wymagań sanitarno-lokalowych, o której mowa w art. 25 ust. 2a lit b, (3)
- pełnomocnictwo lub inny dokument poświadczający uprawnienie do złożenia wniosku przez wnioskodawcę na rzecz podmiotu, o którym mowa w CZĘŚCI I chyba, że umocowanie wynika wprost z rejestrów publicznych, np. CEIDG lub KRS.

Do wniosku dołączam następujące dokumenty:

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....
- 4) .....

Oświadczam, że jestem świadoma/świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

1) Dotyczy podmiotu będącego osobą fizyczną.
2) Dotyczy żłobka.
3) Dotyczy klubu dziecięcego.

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
ŻŁOBKÓW, KLUBÓW DZIECIĘCYCH I DZIENNYCH OPIEKUNÓW
ZA ROK .....**

Przedkładane sprawozdanie dotyczy informacji na ostatni dzień okresu sprawozdawczego, tj. 31.12 roku, którego sprawozdanie dotyczy, za wyjątkiem informacji o rzeczywistej liczbie dzieci w ciągu okresu sprawozdawczego oraz osobodni pobytu dzieci w placówce, liczbie wolontariuszy czy wysokości otrzymanych dotacji ze środków publicznych, a także w przypadku instytucji prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego albo instytucje publiczne – o wydatkach w ciągu roku.

Nazwa i adres organu prowadzącego rejestr:

01. Nazwa organu

.....

02. Gmina / Dzielnica

.....

03. Kod pocztowy

04. Miejscowość

-

05. Ulica

.....

06. Numer budynku

07. Numer lokalu

.....

Dane osoby reprezentującej podmiot prowadzący żłobek lub klub dziecięcy, lub zatrudniającego dziennego opiekuna:

01. Imię

.....

02. Nazwisko

.....

03. Numer PESEL

04. Seria i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość (1)

05. Adres poczty elektronicznej — e-mail (2)

06. Numer telefonu (3)

.....

(1) Wypełnij tylko w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL.

(2) Podanie adresu e-mail jest wymagane.

(3) Podanie numeru telefonu nie jest wymagane.

Nazwa lub imię i nazwisko podmiotu prowadzącego żłobek, klub dziecięcy lub zatrudniającego dziennego opiekuna:

.....

.....

Siedziba lub adres podmiotu prowadzącego żłobek, klub dziecięcy lub zatrudniającego dziennego opiekuna:

01. Gmina / Dzielnica

.....

02. Kod pocztowy

03. Miejscowość

-

04. Ulica

.....

05. Numer budynku

06. Numer lokalu

.....

07. Zagraniczny kod pocztowy (1)

08. Nazwa państwa (1)

.....

09. Adres poczty elektronicznej — e-mail (2)

10. Numer telefonu (2)

.....

11. Adres strony internetowej (3)

.....

(1) Wypełnij w przypadku, gdy adres jest inny niż polski.

(2) Podanie adresu e-mail i numeru telefonu jest wymagane.

(3) Podanie adresu strony internetowej nie jest wymagane.

**SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI - 1**

CZĘŚĆ I - DANE IDENTYFIKACYJNE INSTYTUCJI

1. Forma organizacyjna opieki: (Zaznacz właściwy kwadrat)

- żłobek
- klub dziecięcy
- dzienny opiekun

2. Nazwa żłobka lub klubu dziecięcego, albo imię (imiona) i nazwisko opiekuna dziennego:

.....

.....

3. Adres lokalu, w którym jest prowadzony/a żłobek, klub dziecięcy lub opieka przez dziennego opiekuna:

01. Gmina / Dzielnica

02. Kod pocztowy

03. Miejscowość

-

04. Ulica

05. Numer budynku

06. Numer lokalu

07. Adres poczty elektronicznej — e-mail (1)

8. Numer telefonu (1)

09. Adres strony internetowej (2)

1) Dotyczy wyłącznie żłobka lub klubu dziecięcego.

2) Podanie adresu strony internetowej nie jest wymagane.

4. Dzienny czas pracy:

(Zaznacz właściwy kwadrat)

- do 5 godzin
- powyżej 5 godzin do 7 godzin
- powyżej 7 godzin do 10 godzin
- powyżej 10 godzin

CZĘŚĆ II - DANE SPRAWOZDANIA

1. Instytucja z przedszkolami lub innymi formami wychowania przedszkolnego:

Czy instytucja mieści się w jednym budynku z przedszkolami lub innymi formami wychowania przedszkolnego?

TAK

NIE

2. Zespoły w rozumieniu art. 9 ustawy (nie dotyczy dziennych opiekunów):

Czy instytucja wchodzi w skład zespołu? (1) TAK NIE

- liczba żłobków w zespole:

- liczba klubów dziecięcych w zespole:

(1) Jednostka samorządu terytorialnego oraz instytucje publiczne prowadzące żłobki lub kluby dziecięce mogą dla celów organizacyjnych połączyć je w zespoły, nie naruszając przy tym ich odrębności.

3. Instytucje przyzakładowe: (1)

Czy instytucja funkcjonuje jako przyzakładowa instytucja opieki nad dziećmi w wieku do lat 3? TAK NIE

(1) Placówka utworzona przez pracodawcę dla dzieci swoich pracowników (w przypadku szkół wyższych - dla dzieci pracowników i studentów).

4. Wspólna obsługa żłobków, klubów dziecięcych i zespołów, zorganizowana na zasadach określonych w art. 9a ustawy (nie dotyczy dziennych opiekunów): (1)

Czy podmiot prowadzący instytucję zorganizował obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną żłobków, klubów dziecięcych lub ich zespołów? (1) TAK NIE

Czy obsługa wykonywana jest przez jednostki wskazane w Prawie oświatowym? (1) TAK NIE

(1) Wypełnić tylko w przypadku, gdy sekcja "Rodzaj podmiotu prowadzącego żłobek, klub dziecięcy lub zatrudniającego dziennego opiekuna" zaznaczono jedną z opcji: osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka nieposiadająca osobowości prawnej.

(2) Osoby fizyczne i osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej mogą zorganizować wspólną obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną.

5. Informacja o łącznej liczbie dni pobytu wszystkich dzieci przebywających w placówce w roku sprawozdawczym:

Liczba osobodni pobytu dzieci w placówce: (1)

(1) Zsumuj z całego roku sprawozdawczego liczbę dzieci faktycznie obecnych w poszczególnych dniach pracy placówki.

6. Zatrudnienie na ostatni dzień okresu sprawozdawczego (nie dotyczy dziennych opiekunów):

Liczba osób: (1)

w tym:

na stanowisku opiekuna:

z tego — kobiety: mężczyźni:

na stanowisku pielęgniarki lub położnej:

z tego — kobiety: mężczyźni:

w tym:

liczba pielęgniarek i położnych, dla których jest to główne miejsce pracy: (2)

Wyjaśnij dlaczego instytucja nie zatrudnia osoby na stanowisku pielęgniarki lub położnej:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. część dalsza - Zatrudnienie na ostatni dzień okresu sprawozdawczego (nie dotyczy dziennych opiekunów):

Liczba etatów: (1)

Wyjaśnij dlaczego wartość wprowadzona w pole "Liczba etatów" to 0,00:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

w tym:

na stanowisku opiekuna:

z tego — kobiety:

mężczyźni:

Wyjaśnij dlaczego wartość wprowadzona w pole "na stanowisku opiekuna" to 0,00:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

na stanowisku pielęgniarki lub położnej:

z tego — kobiety:

mężczyźni:

Wyjaśnij dlaczego wartość wprowadzona w pole "na stanowisku pielęgniarki lub położnej" to 0,00:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(1) Wskaż liczbę osób realizujących ustawę oraz liczbę etatów, przy czym, np. jeżeli dwie osoby są zatrudnione na 0,5 etatu, każda na stanowisku pielęgniarki, to w ilości osób będzie wykazana liczba 2, a w ilości etatów liczba 1.
 (2) Pracą główną jest ta praca, która zwykle zajmuje więcej czasu. Jeżeli prace zajmują taką samą ilość czasu, pracą główną jest ta, która przynosi wyższy dochód.

7. Liczba wolontariuszy roku sprawozdawczym:

Liczba wolontariuszy w roku: (1)

(1) Wskaż liczbę wolontariuszy udzielających w danym roku pomocy instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

8. Dzieci zapisane na ostatni dzień okresu sprawozdawczego: Liczba dzieci zapisanych:

z tego:

kobiety w wieku: 0: 1: 2: 3: 4: mężczyźni w wieku: 0: 1: 2: 3: 4: **9. Dzieci niepełnosprawne lub wymagające szczególnej opieki na ostatni dzień okresu sprawozdawczego:**Liczba dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki: **10. Niezaspokojone zapotrzebowanie: (1)**Ogólnie:

z tego zgłoszenie na podstawie:

list rezerwowych: informacji uzyskanych z innych źródeł:

(1) Należy wskazać, ile dzieciom nie zapewniono miejsca w instytucji, gdyż wszystkie miejsca były już obsadzone. Informacje mogą pochodzić z list rezerwowych lub innych źródeł (np. ankiety przeprowadzonej wśród rodziców). Dziecko może być identyfikowane na liście niezaspokojonego zapotrzebowania tylko jeden raz.

11. Wysokość otrzymanych dotacji ze środków publicznych w okresie sprawozdawczym , tj. od 1 stycznia do 31 grudnia roku, którego sprawozdanie dotyczy: (1)

Czy instytucja otrzymała dotację ze środków publicznych?

 TAK NIE

Należy podać wysokość otrzymanej rocznej dotacji (w zł):

 zł,

z tego:

z budżetu państwa: zł,

rzeczywista liczba dzieci lub miejsc objętych dofinansowaniem:

z budżetu gminy:

 zł,

rzeczywista liczba dzieci lub miejsc objętych dofinansowaniem:

ze środków UE:

 zł,

rzeczywista liczba dzieci lub miejsc objętych dofinansowaniem:

(1) Dotyczy wyłącznie dofinansowania do bieżącego funkcjonowania (związanych z pobytem dzieci w instytucji i bieżącymi kosztami utrzymania instytucji), bez wydatków inwestycyjnych. Jeśli dofinansowanie zostało przyznane na miejsca opieki, należy podać liczbę tych miejsc. Jeśli dofinansowanie zostało przyznane na dzieci, należy podać rzeczywistą liczbę dzieci objętych dofinansowaniem, którą oblicza się dzieląc sumę dzieci objętych dofinansowaniem w poszczególnych dniach okresu sprawozdawczego przez liczbę dni tego okresu. Nie uwzględnia się w obliczeniu okresów objętych obowiązkiem sprawozdawczym, w których instytucja nie funkcjonowała, np. w czasie przerwy wakacyjnej, a także okresów, w których dofinansowanie nie było udzielane.

12. Wydatki ponoszone przez jednostki i instytucje publiczne: (1)(2) Należy podać wysokość roczną wydatków: zł,Rzeczywista liczba dzieci:

(1) Wypełnić tylko w przypadku, gdy w sekcji "Rodzaj podmiotu prowadzącego żłobek, klub dziecięcy lub zatrudniającego dziennego opiekuna" zaznaczono jedną z opcji: gmina, powiat, marszałek województwa, instytucja publiczna.

(2) Dotyczy wyłącznie wydatków na bieżące funkcjonowanie (związanych z pobytem dzieci w instytucji i bieżącymi kosztami utrzymania instytucji), bez wydatków inwestycyjnych. Rzeczywistą liczbę dzieci oblicza się dzieląc sumę dzieci objętych opieką instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 prowadzonej przez jednostkę lub instytucję publiczną w poszczególnych dniach okresu sprawozdawczego przez liczbę dni tego okresu. Nie uwzględnia się

CZĘŚĆ III - OŚWIADCZENIA I POUCZENIA

Do sprawozdania dołączam następujące dokumenty:

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....
- 4) .....

Oświadczam, że jestem świadoma/świadomy odpowiedzialności kamej za złożenie fałszywego oświadczenia.

....., dnia.....
(miejscowość) (data)

Zgłoszenie przedszkola do ewidencji szkół i placówek niepublicznych

Na podstawie art. 168 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* zgłaszam:

1. Nazwa przedszkola:

.....
.....

2. Rodzaj przedszkola (ogólnodostępne, z oddziałami integracyjnymi, integracyjne, specjalne)

.....

3. Miejsce prowadzenia przedszkola (adres):

Ulica .....

Miejscowość.....

Kod pocztowy

--	--

 -

--	--	--	--

 Numer telefonu

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Adres e-mail: .....

4. Osoba prowadząca przedszkole, adres miejsca zamieszkania lub siedziby

.....

Ulica .....

Miejscowość.....

Kod pocztowy

--	--

 -

--	--	--	--

 Numer telefonu

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Adres e-mail: .....

5. Data rozpoczęcia funkcjonowania przedszkola

		-			-	2	0		
--	--	---	--	--	---	---	---	--	--

.....
/ podpis osoby zamierzającej prowadzić przedszkole /

Załączniki:

1. Statut przedszkola.
2. Wykaz pracowników pedagogicznych przewidzianych do zatrudnienia w przedszkolu, zawierający dane dotyczące kwalifikacji pracowników pedagogicznych i dyrektora (nazwa uczelni, ukończony kierunek studiów, bez kopii świadectw i dyplomów).
3. Dokument informujący o dysponowaniu lokalem (np. umowa najmu);
4. Informacja osoby prowadzącej o zapewnieniu warunków lokalowych umożliwiających prowadzenie zajęć dydaktyczno-wychowawczych, realizację innych zadań statutowych, realizację praktycznej nauki zawodu, bezpieczne i higieniczne warunki nauki i pracy;
5. Poświadczone zgodnie z art. 76a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kpa (Dz.U. z 2021 r., poz. 735 ze zm.), w zw. z art. 268a Kpa, kserokopie pozytywnych opinii Sanepidu i Państwowej Straży Pożarnej, dot. spełnienia bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pracy w miejscu, w którym będzie prowadzona działalność oświatowa;
6. Odpis z rejestru przedsiębiorców KRS lub kopia dowodu tożsamości.
7. Formularz danych uzupełniających do rejestru szkół i placówek oświatowych (RSPO).

UWAGA!

Każda gmina prowadząca ewidencje szkół i placówek niepublicznych dysponuje swoimi wzorami dokumentów dotyczącymi wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych. Wzory można znaleźć w biuletynie informacji publicznej lub otrzymać bezpośrednio w wydziale odpowiadającym za edukację, oświatę w danej gminie.

Formularz zawierający dane niezbędne do wpisania szkoły lub placówki do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (dane uzupełniające do rejestru szkół i placówek oświatowych (RSPO) prowadzonego przez jednostki samorządu terytorialnego zgodnie ustawą z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej).

Formularz do wypełnienia przez organ prowadzący **przedszkole, punkt przedszkolny, zespół wychowania przedszkolnego**

Informacja o placówce wychowania przedszkolnego	
Nazwa placówki	
Typ placówki	
Dane adresowe	
Ulica	
Nr domu	
Nr lokalu	
Miejscowość	
Kod pocztowy	
Dzielnica	
Czy dane adresowe placówki wychowania przedszkolnego różnią się od danych do korespondencji	Tak ☐ Nie ☐
Dane do korespondencji (należy wypełnić jeżeli różnią się od danych adresowych)	
Ulica	
Nr domu	
Nr lokalu	
Miejscowość	
Kod pocztowy	
Dzielnica	
Dane teleadresowe	
E-mail	
Strona WWW	
Telefon	
Rodzaj niepełnosprawności uczniów dla których placówka wychowania przedszkolnego została zorganizowana (do wypełnienia tylko w przypadku przedszkoli specjalnych)	
Dyrektor placówki	
Imię dyrektora	
Nazwisko dyrektora	
Przewidywana liczba wszystkich pracowników	

Informacja o organie prowadzącym	
Nazwa organu prowadzącego	
PESEL (os. fizyczna) REGON (os. prawna)	
Dane adresowe	
Ulica	
Nr domu	
Nr lokalu	
Miejscowość	
Kod pocztowy	
Dzielnica	
Dane teleadresowe	
E-mail	
Strona WWW	
Telefon	

_____
Data, podpis organu prowadzącego

IMIENNY WYKAZ KADRY PEDAGOGICZNEJ PRZEWDZIANEJ DO PROWADZENIA OBOWIĄZKOWYCH ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH

Nazwa przedszkola: .....

Lp.	Imię i nazwisko	Nazwa zajęć edukacyjnych	Nazwa uczelni oraz: – poziom wykształcenia, – kierunek, – specjalność, – specjalizacja (rok ukończenia)	Przygotowanie pedagogiczne: (w toku studiów, inna forma)	Dodatkowe kwalifikacje: – ukończone studia podyplomowe, – ukończone kursy kwalifikacyjne, (rok ukończenia)

.....

(miejscowość, data)

.....
(podpis organu prowadzącego szkołę)

....., dnia.....
(miejscowość) (data)

INFORMACJA O WARUNKACH LOKALOWYCH

Zgodnie z art. 168 ust. 4 pkt. 3 ustawy Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 910 z późn. zm)

.....
.....
.....

(nazwa i adres organu prowadzącego)

Jako organ prowadzący niepubliczne przedszkole/ punkt przedszkolny o nazwie:

.....
.....

(nazwa szkoły/placówki i miejsca prowadzenia zajęć)

Informuję, że dysponuję lokalem, w którym zapewniam:

- 1) możliwość prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych
- 2) możliwość realizacji innych zadań statutowych
- 3) bezpieczne i higieniczne warunki nauki i pracy, które potwierdzam następującymi dokumentami:

.....
.....

.....
(podpis organu prowadzącego)

WIELOSPECJALISTYCZNA OCENA POZIOMU FUNKCJONOWANIA UCZNI

Rok szkolny .....

Imię i nazwisko dziecka:
 Data urodzenia dziecka:
 Etap edukacyjny:
 Grupa/klasa:
 Rodzaj niepełnosprawności:
 Koordynator zespołu:

PODSUMOWANIE OCENY FUNKCJONOWANIA DZIECKA			
Obszar funkcjonowania	Opis funkcjonowania dziecka w danym obszarze		Indywidualne potrzeby rozwojowe dziecka wynikające z diagnozy w danym obszarze. Zakres i charakter wsparcia dziecka:
	Mocne strony	Trudności	
Ogólna sprawność fizyczna (motoryka duża)			
Sprawność rąk, dłoni i palców (motoryka mała)			
Zmysły i integracja sensoryczna (Funkcjonowanie w obszarze zmysłów: słuch, dotyk, wzrok, węch, smak, układ przedsionkowy, układ proprioceptywny)			
Komunikowanie się oraz artykulacja			
Sfera poznawcza i procesy poznawcze (uwaga, percepcja, pamięć, kontrola poznawcza, myślenie)			

Sfera emocjonalno-motywacyjna (radzenie sobie z emocjami, motywacja do działania, nauki i pokonywania trudności itp.)			
Sfera społeczna (kompetencje społeczne, relacje z dorosłymi, relacje z rówieśnikami itp.)			
Samodzielność			
Stan zdrowia dziecka (w tym przyjmowane leki):			
Uzdolnienia i zainteresowania dziecka:			
Przyczyny niepowodzeń/trudności edukacyjnych oraz bariery i ograniczenia utrudniające funkcjonowanie i uczestnictwo ucznia w życiu przedszkolnym lub szkolnym:			

Podpisy członków zespołu:

INDYWIDUALNY PROGRAM EDUKACYJNO-TERAPEUTYCZNY	
Imiona i nazwisko dziecka	
Data i miejsce urodzenia	
Grupa	
Dane z orzeczenia	
Dodatkowe informacje o dziecku	

<p>Wyniki wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dziecka (dokładny opis w arkuszu wielospecjalistycznej oceny)</p>	
<p>1. Zakres i sposób dostosowania wymagań edukacyjnych, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dziecka, w szczególności przez zastosowanie odpowiednich metod i form pracy z dzieckiem.</p>	
<p>2. Zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia o charakterze rewalidacyjnym z dzieckiem, ukierunkowane na poprawę funkcjonowania ucznia w przedszkolu.</p>	
<p>3. Formy i okres udzielania dziecku pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane.</p>	

<p>4.Działania wspierające rodziców dziecka oraz zakres współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi ośrodkami i organizacjami działającymi na rzecz dzieci i rodziny.</p>	
<p>5.Zajęcia rewalidacyjne oraz inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dziecka.</p>	

<p>6.Zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami dziecka w realizacji przez przedszkole zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.</p>	
<p>7.Rodzaj i sposób dostosowania warunków organizacji kształcenia do rodzaju niepełnosprawności dziecka, w tym w zakresie wykorzystywania technologii wspomagających to kształcenie</p>	

<p>8. W zależności od indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dziecka wskazanych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego lub wynikających z wielospecjalistycznych ocen, wybrane zajęcia edukacyjne, które są realizowane indywidualnie z dzieckiem lub w grupie liczącej do 5 dzieci.</p>	
<p>Podpisy członków zespołu</p> <p>Dyrektora</p> <p>Rodziców</p> <p>Data</p>	

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE
Miesięczne stawki dotacji obowiązujące w roku 2022 na jednego ucznia lub wychowanka placówek wychowania przedszkolnego prowadzonych przez inne niż m. st. Warszawa osoby prawne i fizyczne IV aktualizacja stawek

PRZEDSZKOLA, ODDZIAŁY PRZEDSZKOLNE W SZKOLACH PODSTAWOWYCH ORAZ INNE FORMY WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO			
Lp.	NIEPUBLICZNE	PUBLICZNE	
1	niepubliczne przedszkola ogólnodostępne	publiczne przedszkola ogólnodostępne	1 140,38 1 566,12
2	niepubliczne przedszkola integracyjne 80% PKD	publiczne przedszkola integracyjne 105% PKD	1 216,40 1 596,53
3	niepubliczne przedszkola integracyjne 115% PKD	publiczne przedszkola integracyjne 150% PKD	1 748,58 2 280,75
4	niepubliczne oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	publiczne oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	677,37 903,16
5	niepubliczny punkt przedszkolny lub niepubliczny zespół wychowania przedszkolnego		608,20
NIEPUBLICZNE PRZEDSZKOLA OGÓLNODESTĘPNE WYKONANE W OTWARTYM KONKURSIE OFERT - PRZEDSZKOLA SAMODZIELNE			
1	niepubliczne przedszkola ogólnodostępne	1 566,12	
ZAJĘCIA REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE			
1	dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim objęte zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi w niepublicznych: przedszkolach, przedszkolach specjalnych, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz w innych formach wychowania przedszkolnego	5 138,80	
WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU****			
1	wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, szkołach podstawowych, innych formach wychowania przedszkolnego	411,10	

Objaśnienia

Użyte w wykazie wagi tzw. lterkowe wynikają z rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 12 lipca 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2022 (Dz.U. poz. 1482).

* Przez skrót "PKD" należy rozumieć podstawową kwotę dotacji dla przedszkoli, o której mowa w art. 12 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych.

** W przypadku, kiedy dotacja dla dzieci niepełnosprawnych określona w oparciu o kwotę subwencji oświatowej kształtuje się na poziomie niższym niż tzw. stawka kosztowa dla przedszkola, określana w oparciu o wydatki bieżące przedszkoli samorządowych, jako stawkę dotacji przyjmuje się stawkę kosztową.

*** Zgodnie z zapisami § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, przedszkoli specjalnych i oddziałów specjalnych w przedszkolach ogólnodostępnych nie organizuje się dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

**** Dotyczy dzieci posiadających opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, o której mowa w art. 127 ust. 5 i 10 ustawy - Prawo oświatowe.

Warszawa, 16 listopada 2022 r.

BIURO EDUKACJI		
Miesięczne stawki dotacji obowiązujące w roku 2022 na jednego ucznia lub wychowanka szkół i placówek prowadzonych przez inne niż m.st. Warszawa osoby prawne i fizyczne		
III aktualizacja stawek		
dotyczy szkół i placówek dotowanych przez Biuro Edukacji		
Lp.	Typ i rodzaj placówki	Miesięczna stawka dotacji na jednego ucznia lub wychowanka w 2022 roku (w zł)
ODDZIAŁY PRZEDSZKOLNE W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH SPECJALNYCH		
dotyczy dzieci w wieku do lat 5		
1	dzieci niewidome, słabowidzące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją ¹	1 482,52
2	dzieci niesłyszące, słabosłyszące, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	1 840,37
3	dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	4 856,53
ODDZIAŁY PRZEDSZKOLNE W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH SPECJALNYCH		
dotyczy dzieci w wieku 6 lat i powyżej		
1	dzieci niewidome, słabowidzące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją	1 819,92
2	dzieci niesłyszące, słabosłyszące, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	2 177,77
3	dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	5 193,93
	dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim objęte zajęciami rewalidacyjno - wychowawczymi w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych specjalnych	5 367,74
WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU³		
1	wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych specjalnych, szkołach podstawowych specjalnych, ośrodkach szkolno - wychowawczych, specjalnych ośrodkach szkolno - wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno - wychowawczych oraz w niepublicznych poradniach psychologiczno - pedagogicznych	429,42

Objaśnienia

1. Ilekroć w wykazie mowa jest o osobie niepełnosprawnej, niedostosowanej społecznie lub zagrożonej niedostosowaniem społecznym, należy przez to rozumieć osobę, która posiada odpowiednio orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego albo o potrzebie zajęć rewalidacyjno - wychowawczych (w przypadku niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu głębokim), wydane przez publiczną poradnię psychologiczno - pedagogiczną, o którym mowa w art. 127 ust. 10 ustawy - Prawo oświatowe.
  2. Zgodnie z § 12 Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. z 2022 poz. 645)
  3. Dotyczy dzieci posiadających opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, o której mowa w art. 127 ust. 5 i 10 ustawy - Prawo oświatowe.
- Warszawa, 16 listopada 2022 r.

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXXIII/247/2021
Rady Miejskiej w Maszewie
z dnia 22 grudnia 2021 r.

.....
(organ prowadzący podmiot oświatowy)

Termin złożenia:
do 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy

BURMISTRZ MASZEWA
WNIOSEK O UDZIELENIE DOTACJI OŚWIATOWEJ NA ROK .....

1. DANE ORGANU WNIOSKUJĄCEGO

Nazwa.....

Adres.....

2. DANE PRZEDSZKOLA NIEPUBLICZNEGO

Nazwa.....

Adres.....

3. NAZWA BANKU I NUMER RACHUNKU BANKOWEGO DOTOWANEGO PODMIOTU

OŚWIATOWEGO: .....

4. PLANOWANA LICZBA UCZNIÓW ....., w tym:

☞ styczeń – sierpień .....

☞ wrzesień – grudzień .....

- 1) w tym planowana liczba uczniów niepełnosprawnych w okresie styczeń-sierpień, z podaniem rodzajów niepełnosprawności i wyszczególnieniem liczby dzieci odbywających obowiązkowe wychowanie przedszkolne – według tabeli:

L.p.	Rodzaj niepełnosprawności uczniów, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego	Liczba uczniów	
		Ogółem	w tym odbywających obowiązkowe wychowanie przedszkolne
1.	Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim (objętych zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi), z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera – waga 9,5		
2.	Niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – waga 3,6		
3.	Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, niewidomych, słabowidzących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją – waga 2,9		
Razem:			

2) w tym, planowana liczba uczniów objętych wczesnym wspomaganiam rozwoju w okresach:

➡ styczeń – sierpień .....

➡ wrzesień – grudzień .....

.....
Miejscowość, data

.....
podpis i pieczęćka upoważnionego pracownika
organu prowadzącego

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr XXXIII/247/2021
Rady Miejskiej w Maszewie
z dnia 22 grudnia 2021 r.

.....
(organ prowadzący podmiot oświatowy)

Termin złożenia:

-7 dnia każdego miesiąca

BURMISTRZ MASZEWA

INFORMACJA MIESIĘCZNA O AKTUALNEJ LICZBIE UCZNIÓW WEDŁUG STANU NA PIERWSZY DZIEŃ ROBOCZY MIESIĄCA ..... W ROKU .....

1. DANE ORGANU PROWADZĄCEGO

Nazwa.....

Adres.....

2. DANE PRZEDSZKOLA NIEPUBLICZNEGO

Nazwa.....

Adres.....

3. AKTUALNA LICZBA UCZNIÓW W MIESIĄCU ....., w tym:

- 1) aktualna liczba uczniów niepełnosprawnych z podaniem rodzajów niepełnosprawności i wyszczególnieniem liczby dzieci odbywających obowiązkowe wychowanie przedszkolne – według tabeli:

L.p.	Rodzaj niepełnosprawności uczniów, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego	Liczba uczniów	
		Ogółem	w tym odbywających obowiązkowe wychowanie przedszkolne
1.	Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim (objętych zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi), z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera – waga 9,5		
2.	Niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – waga 3,6		
3.	Z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, niewidomych, słabowidzących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją – waga 2,9		
Razem:			

2) aktualna liczba uczniów objętych wczesnym wspomaganie rozwoju .....

3) wykaz uczniów niebędących mieszkańcami Gminy Maszewo– według tabeli:

L.p.	Imię i nazwisko ucznia	Data urodzenia	Imiona rodziców	Adres zamieszkania	Nr orzeczenia jeżeli uczeń jest objęty kształceniem specjalnym

Oświadczam, że dane zawarte w niniejszej informacji są zgodne z danymi przekazanymi do Systemu Informacji Oświatowej.

.....
Miejscowość, data

.....
podpis i pieczętka upoważnionego pracownika
organu prowadzącego

Załącznik Nr 3 do uchwały Nr XXXIII/247/2021

Rady Miejskiej w Maszewie

z dnia 22 grudnia 2021 r.

Termin złożenia:

- 1) do dnia 20 stycznia,
- 2) w terminie 15 dni od daty zakończenia działalności

BURMISTRZ MASZEWA

**ROZLICZENIE DOTACJI OŚWIATOWEJ OTRZYMANEJ Z BUDŻETU GMINY MASZEWO
W ROKU .....**

1. DANE ORGANU PROWADZĄCEGO

Nazwa.....

Adres.....

2. DANE PRZEDSZKOLA NIEPUBLICZNEGO

Nazwa.....

Adres.....

3. ROZLICZENIE ZA

OKRES:.....

**4. FAKTYCZNA LICZBA UCZNIÓW DOTOWANEJ SZKOŁY, PRZEDSZKOLA/INNEJ FORMY
PRZEDSZKOLNEJ (należy podać za każdy miesiąc osobno):**

Aktualna liczba uczniów w poszczególnych miesiącach												Kwota otrzymanej dotacji w okresie rozliczeniowym w zł	
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
w tym uczniów: niepełnosprawnych													
objętych wczesnym wspomaganie rozwoju													
objętych zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi													

5. ZESTAWIENIE WYDATKÓW DOTOWANEGO PODMIOTU OŚWIATOWEGO, SFINANSOWANYCH Z DOTACJI W OKRESIE ROZLICZENIOWYM:

L.p.	Rodzaj wydatku	Kwota wydatku w zł
I.	DOTACJA OGÓLNA	
1.	Wydatki bieżące poniesione na cele działalności przedszkola niepublicznego (zgodnie z art. 35 ust. 1 pkt 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych)	
	w tym:	
	Wynagrodzenie osoby fizycznej zatrudnionej, w tym na podstawie umowy cywilnoprawnych oraz osoby fizycznej prowadzącej przedszkole, jeżeli odpowiednio pełni funkcję dyrektora tej placówki albo prowadzi zajęcia w innej formie wychowania przedszkolnego	
2.	Wydatki związane z realizacją zadań organu prowadzącego, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe	
3.	Zakup środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, o których mowa w art.35 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych	
	w tym:	
a	Książki i inne zbiory biblioteczne	
b	Środki dydaktyczne	
c	Sprzęt rekreacyjny i sportowy	
d	Meble	
e	Pozostałe środki trwałe i wartości niematerialne i prawne	
II.	WYDATKI PONIESIONE NA ORGANIZACJĘ KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO I ZAJĘCIA REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE, O KTÓRYCH MOWA W ART. 35 UST. 4 USTAWY O FINANSOWANIU ZADAŃ OŚWIATOWYCH	
	w tym:	
1.	wynagrodzenie osoby fizycznej zatrudnionej, w tym na podstawie umowy cywilnoprawnych oraz osoby fizycznej prowadzącej przedszkole, jeżeli odpowiednio pełni funkcję dyrektora tej placówki albo prowadzi zajęcia w innej formie wychowania przedszkolnego	
2.	Wydatki związane z realizacją zadań organu prowadzącego, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe	
3.	Zakup środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, o których mowa w art.35 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych	
III.	WYDATKI PONIESIONE NA UCZNIÓW OBJĘTYCH Wczesnym WSPOMAGANIEM ROZWOJU	
	w tym:	
1.	wynagrodzenie osoby fizycznej zatrudnionej, w tym na podstawie umowy cywilnoprawnych oraz osoby fizycznej prowadzącej przedszkole, jeżeli odpowiednio pełni funkcję dyrektora tej placówki albo prowadzi zajęcia w innej formie wychowania przedszkolnego	
2.	Wydatki związane z realizacją zadań organu prowadzącego, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe	
3.	Zakup środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, o których mowa w art.35 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych	
ŁĄCZNA KWOTA WYDATKÓW POKRYTYCH Z DOTACJI GMINY MASZEWO		

6. ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW, NA PODSTAWIE KTÓRYCH SPORZĄDZONO ROZLICZENIE DOTACJI

Wynagrodzenie osoby fizycznej zatrudnionej, w tym na podstawie umowy cywilnoprawnych oraz osoby fizycznej prowadzącej przedszkole, jeżeli odpowiednio pełni funkcję dyrektora tej placówki albo prowadzi zajęcia w innej formie wychowania przedszkolnego						
L. p.	Rodzaj dokumentu (faktura, rachunek, umowa itp.)	Nr dokumentu	Data dokumentu	Rodzaj wydatku	Wartość w zł dokumentu	Kwota w zł zapłacona z dotacji
1						
2						
3						
4						
5						
RAZEM						
<i>Wydatki związane z realizacją zadań organu prowadzącego, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe</i>						
1						
2						
3						
4						
5						
RAZEM						
<i>Zakup środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, o których mowa w art.35 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych</i>						
1						
2						
3						
4						
5						
RAZEM						

*Zestawienie należy sporządzić do każdej grupy wydatków, określonych w ust. 5, tj. dotacja ogólna, wydatki poniesione na organizację kształcenia specjalnego i zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, o których mowa w art. 35 ust. 4 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, wydatki poniesione na uczniów objętych wczesnym wspomaganie rozwoju

7. ZBIORCZE ROZLICZENIE DOTACJI

Kwota dotacji otrzymanej	
Kwota dotacji wykorzystanej	
Kwota dotacji niewykorzystanej	

*Rozliczenie należy sporządzić do każdej grupy wydatków, określonych w ust. 5, tj. dotacja ogólna, wydatki poniesione na organizację kształcenia specjalnego i zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, o których mowa w art. 35 ust. 4 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, wydatki poniesione na uczniów objętych wczesnym wspomaganie rozwoju

8. ADNOTACJE URZĘDOWE – WYPEŁNIA PRACOWNIK ORGANU DOTUJĄCEGO (zatwierdzenie poprawnie wypełnionego sprawozdania):

.....
.....
.....
.....
.....

.....
Miejscowość, data

.....
podpis i pieczętka upoważnionego pracownika
organu prowadzącego

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 30 sierpnia 2017 r.

Poz. 1635

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ¹⁾

z dnia 24 sierpnia 2017 r.

w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 i 949) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa warunki organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka mającego na celu pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, zwanego dalej „wczesnym wspomaganie”, w tym kwalifikacje wymagane od osób prowadzących wczesne wspomaganie, a także formy współpracy z rodziną dziecka.

§ 2. Wczesne wspomaganie może być organizowane w podmiotach, o których mowa w art. 127 ust. 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą”, jeżeli:

- 1) zatrudniają one kadrę posiadającą kwalifikacje do prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomaganie, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2017 r. poz. 1189), oraz
- 2) dysponują pomieszczeniami do prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomaganie indywidualnie i w grupie, zgodnie z § 6 ust. 4 i 5, wyposażonymi w sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne, odpowiednie do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci.

§ 3. 1. Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, o którym mowa w art. 127 ust. 5 ustawy, zwany dalej „zespołem”, jest powoływany przez dyrektora podmiotu, o którym mowa w art. 127 ust. 5 ustawy, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną – przez osobę kierującą inną formą wychowania przedszkolnego.

2. W skład zespołu wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi o zaburzonem rozwoju psychoruchowym:

- 1) pedagog posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka;
- 2) psycholog;
- 3) logopeda.

3. W skład zespołu, w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny, mogą wchodzić również inni niż wymienieni w ust. 2 specjaliści.

¹⁾ Minister Edukacji Narodowej kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. poz. 1903).

4. Do zadań zespołu należy w szczególności:

- 1) ustalenie, na podstawie diagnozy poziomu funkcjonowania dziecka zawartej w opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, kierunków i harmonogramu działań podejmowanych w zakresie wczesnego wspomagania i wsparcia rodziny dziecka, uwzględniających rozwijanie aktywności i uczestnictwa dziecka w życiu społecznym oraz eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego funkcjonowanie;
- 2) nawiązanie współpracy z:
  - a) przedszkolem, inną formą wychowania przedszkolnego, oddziałem przedszkolnym w szkole podstawowej, do którego uczęszcza dziecko, lub innymi podmiotami, w których dziecko jest objęte oddziaływaniami terapeutycznymi, w celu zapewnienia spójności wszystkich oddziaływań wspomagających rozwój dziecka,
  - b) podmiotem leczniczym w celu zdiagnozowania potrzeb dziecka wynikających z jego niepełnosprawności, zapewnienia mu wsparcia medyczno-rehabilitacyjnego i zalecanych wyrobów medycznych oraz porad i konsultacji dotyczących wspomagania rozwoju dziecka,
  - c) ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku i jego rodzinie pomocy, stosownie do ich potrzeb;
- 3) opracowanie i realizowanie z dzieckiem i jego rodziną indywidualnego programu wczesnego wspomagania, zwanego dalej „programem”, z uwzględnieniem działań wspomagających rodzinę dziecka w zakresie realizacji programu oraz koordynowania działań osób prowadzących zajęcia z dzieckiem;
- 4) ocenianie postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dziecka, w tym identyfikowanie i eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym;
- 5) analizowanie skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, wprowadzanie zmian w programie, stosownie do potrzeb dziecka i jego rodziny, oraz planowanie dalszych działań w zakresie wczesnego wspomagania.

5. Pracę zespołu koordynuje dyrektor podmiotu, o którym mowa w art. 127 ust. 5 ustawy, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną – osobą kierującą inną formą wychowania przedszkolnego, albo nauczyciel upoważniony odpowiednio przez dyrektora podmiotu, o którym mowa w art. 127 ust. 5 ustawy, lub osobę kierującą inną formą wychowania przedszkolnego.

§ 4. Zespół szczegółowo dokumentuje działania prowadzone w ramach programu, w tym prowadzi arkusz obserwacji dziecka, który zawiera:

- 1) imię i nazwisko dziecka;
- 2) numer opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz datę wydania tej opinii;
- 3) ocenę sprawności dziecka w zakresie: motoryki dużej, motoryki małej, percepcji, komunikacji, rozwoju emocjonalnego i zachowania;
- 4) ocenę postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dziecka, w tym identyfikowanie i eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym;
- 5) informacje dotyczące poszczególnych zajęć realizowanych w ramach wczesnego wspomagania.

§ 5. Program określa w szczególności:

- 1) sposób realizacji celów rozwojowych ukierunkowanych na poprawę funkcjonowania dziecka, wzmacnianie jego uczestnictwa w życiu społecznym i przygotowanie do nauki w szkole, eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie dziecka, w tym jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym;
- 2) wsparcie rodziny dziecka w zakresie realizacji programu;
- 3) w zależności od potrzeb – zakres współpracy, o której mowa w § 3 ust. 4 pkt 2;
- 4) sposób oceny postępów dziecka.

§ 6. 1. Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania organizuje się w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu.

2. Miesięczny wymiar godzin zajęć w ramach wczesnego wspomagania ustala dyrektor podmiotu, o którym mowa w art. 127 ust. 5 ustawy, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną – osobą kierującą inną formą wychowania przedszkolnego, w zależności od potrzeb i możliwości psychofizycznych dziecka określonych przez zespół.

3. W przypadkach uzasadnionych potrzebami dziecka i jego rodziny, za zgodą organu prowadzącego, miesięczny wymiar godzin zajęć w ramach wczesnego wspomagania może być wyższy niż określony w ust. 1.

4. Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie są prowadzone indywidualnie z dzieckiem i jego rodziną.

5. W celu rozwijania kompetencji społecznych i komunikacyjnych przygotowujących dziecko do funkcjonowania w życiu społecznym zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie mogą być prowadzone w grupie, z udziałem rodzin dzieci lub innych dzieci objętych wczesnym wspomaganie. Liczba dzieci w grupie nie może przekraczać 3.

§ 7. 1. Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie, w szczególności z dziećmi, które nie ukończyły 3 roku życia, mogą być prowadzone także w domu rodzinnym.

2. Miejsce prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomaganie ustala dyrektor podmiotu, o którym mowa w art. 127 ust. 5 ustawy, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną – osoba kierująca inną formą wychowania przedszkolnego, w uzgodnieniu z rodzicami dziecka.

§ 8. Zespół współpracuje z rodziną dziecka w szczególności przez:

- 1) udzielanie pomocy w zakresie kształtowania postaw i zachowań pożądaných w kontaktach z dzieckiem; wzmocnianie więzi emocjonalnej pomiędzy rodzicami i dzieckiem, rozpoznawanie zachowań dziecka i utrwalanie właściwych reakcji na te zachowania;
- 2) udzielanie instruktażu i porad oraz prowadzenie konsultacji w zakresie pracy z dzieckiem;
- 3) identyfikowanie i eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie dziecka, w tym jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym, oraz pomoc w przystosowaniu warunków w środowisku domowym do potrzeb dziecka oraz w pozyskaniu i wykorzystaniu w pracy z dzieckiem odpowiednich środków dydaktycznych i niezbędnego sprzętu.

§ 9. Podmioty, o których mowa w art. 127 ust. 5 ustawy, w których przed dniem wejścia w życie rozporządzenia został utworzony zespół, dostosują swoją działalność do warunków określonych w rozporządzeniu w terminie do dnia 30 października 2017 r.

§ 10. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2017 r.²⁾

Minister Edukacji Narodowej: wz. *M. Drab*

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. poz. 1257), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 365 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60 i 949).

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 7 maja 2013 r.

Poz. 529

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ¹⁾

z dnia 23 kwietnia 2013 r.

w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim

Na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze, zwane dalej „zajęciami”, organizuje się dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, posiadających orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydane przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradniach specjalistycznych, zgodnie z przepisami w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

2. Zajęcia organizuje się dla dzieci i młodzieży, o których mowa w ust. 1, od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat.

§ 2. Celem zajęć jest wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, rozwijanie zainteresowania otoczeniem oraz rozwijanie samodzielności w funkcjonowaniu w codziennym życiu, stosownie do ich możliwości psychofizycznych oraz indywidualnych potrzeb rozwojowych.

§ 3. Udział w zajęciach dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim objętych obowiązkiem rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązkiem szkolnym lub obowiązkiem nauki uznaje się za spełnianie tych obowiązków, zgodnie z art. 16 ust. 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.²⁾).

§ 4. 1. W przypadku zajęć organizowanych w przedszkolu, w tym przedszkolu specjalnym, lub szkole, w tym szkole specjalnej, zajęcia organizuje się odpowiednio w przedszkolu lub szkole położonej najbliżej miejsca zamieszkania lub pobytu dzieci i młodzieży, o których mowa w § 1 ust. 1.

2. Dzieciom i młodzieży, o których mowa w § 1 ust. 1, przebywającym w podmiotach wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, innych niż jednostki systemu oświaty, oraz w domach rodzinnych, na wniosek kierowników tych podmiotów lub rodziców (prawnych opiekunów), udział w zajęciach zapewnią

¹⁾ Minister Edukacji Narodowej kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. Nr 248, poz. 1480).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703 i Nr 281, poz. 2781, z 2005 r. Nr 17, poz. 141, Nr 94, poz. 788, Nr 122, poz. 1020, Nr 131, poz. 1091, Nr 167, poz. 1400 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1043, Nr 208, poz. 1532 i Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 42, poz. 273, Nr 80, poz. 542, Nr 115, poz. 791, Nr 120, poz. 818, Nr 180, poz. 1280 i Nr 181, poz. 1292, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 145, poz. 917, Nr 216, poz. 1370 i Nr 235, poz. 1618, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 31, poz. 206, Nr 56, poz. 458, Nr 157, poz. 1241 i Nr 219, poz. 1705, z 2010 r. Nr 44, poz. 250, Nr 54, poz. 320, Nr 127, poz. 857 i Nr 148, poz. 991, z 2011 r. Nr 106, poz. 622, Nr 112, poz. 654, Nr 139, poz. 814, Nr 149, poz. 887 i Nr 205, poz. 1206, z 2012 r. poz. 941 i 979 oraz z 2013 r. poz. 87.

jednostka samorządu terytorialnego, do której zadań własnych należy zakładanie i prowadzenie odpowiednio przedszkola specjalnego lub szkoły specjalnej, właściwa ze względu na siedzibę lub miejsce położenia danego podmiotu albo miejsce zamieszkania rodziców (prawnych opiekunów).

3. W domach rodzinnych nie organizuje się zajęć zespołowych, o których mowa w § 9 ust. 1.

§ 5. 1. Zajęcia w przedszkolu, w tym przedszkolu specjalnym, szkole, w tym szkole specjalnej, ośrodki umożliwiającym dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki lub innej jednostce systemu oświaty organizuje dyrektor jednostki systemu oświaty, w której zajęcia te są prowadzone.

2. Zajęcia w podmiotach, o których mowa w § 4 ust. 2, oraz w domu rodzinnym organizuje dyrektor jednostki systemu oświaty, który zapewni nauczycieli do prowadzenia tych zajęć.

3. Zajęcia są uwzględniane w danym roku szkolnym w arkuszu organizacji jednostki systemu oświaty.

§ 6. 1. Zajęcia prowadzą nauczyciele posiadający kwalifikacje określone w przepisach w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli.

2. Opiekę niezbędną w czasie prowadzenia zajęć sprawuje pomoc nauczyciela, z wyjątkiem zajęć prowadzonych w domu rodzinnym.

3. Opiekę niezbędną w czasie prowadzenia zajęć w domu rodzinnym zapewniają rodzice (prawni opiekunowie).

§ 7. Jednostki systemu oświaty, podmioty wymienione w § 4 ust. 2, a w przypadku zajęć organizowanych w domu rodzinnym – rodzice (prawni opiekunowie), zapewniają warunki niezbędne do prowadzenia zajęć, w tym również w zakresie opieki, o której mowa w § 6 ust. 2 i 3.

§ 8. Zajęcia obejmują w szczególności:

- 1) naukę nawiązywania kontaktów w sposób odpowiedni do potrzeb i możliwości uczestnika zajęć;
- 2) kształtowanie sposobu komunikowania się z otoczeniem na poziomie odpowiadającym indywidualnym możliwościom uczestnika zajęć;
- 3) usprawnianie ruchowe i psychoruchowe w zakresie dużej i małej motoryki, wyrabianie orientacji w schemacie własnego ciała i orientacji przestrzennej;
- 4) wdrażanie do osiągania optymalnego poziomu samodzielności w podstawowych sferach życia;
- 5) rozwijanie zainteresowania otoczeniem, wielozmysłowe poznawanie otoczenia, naukę rozumienia zachodzących w nim zjawisk, kształtowanie umiejętności funkcjonowania w otoczeniu;
- 6) kształtowanie umiejętności współzycia w grupie;
- 7) naukę celowego działania dostosowanego do wieku, możliwości i zainteresowań uczestnika zajęć oraz przejawianej przez niego aktywności.

§ 9. 1. Zajęcia są prowadzone w formie zajęć indywidualnych lub zajęć zespołowych, organizowanych we współpracy z rodzicami (prawnymi opiekunami).

2. Zajęcia zespołowe prowadzi się w zespołach liczących od 2 do 4 uczestników zajęć.

§ 10. 1. Godzina zajęć trwa 60 minut.

2. Minimalny wymiar zajęć wynosi:

- 1) 20 godzin tygodniowo, nie więcej niż 6 godzin dziennie – w przypadku zajęć zespołowych;
- 2) 10 godzin tygodniowo, nie więcej niż 4 godziny dziennie – w przypadku zajęć indywidualnych.

3. Dzienny czas trwania zajęć, o którym mowa w ust. 2, ustala dyrektor jednostki systemu oświaty organizującej zajęcia, we współpracy z rodzicami (prawnymi opiekunami), uwzględniając indywidualne potrzeby i możliwości psychofizyczne uczestnika zajęć.

§ 11. 1. Dla każdego uczestnika zajęć opracowuje się indywidualny program zajęć, zawierający w szczególności:

- 1) cele realizowanych zajęć;
- 2) metody i formy pracy z uczestnikami zajęć;
- 3) zakres współpracy z rodzicami (opiekunami prawnymi) uczestnika zajęć.

2. Indywidualny program zajęć opracowują prowadzący zajęcia nauczyciele we współpracy z psychologiem oraz, w zależności od potrzeb, z innymi specjalistami pracującymi z dziećmi i młodzieżą, na podstawie diagnozy oraz zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o którym mowa w § 1 ust. 1, oraz obserwacji funkcjonowania uczestnika zajęć.

3. Nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym na podstawie dokumentacji zajęć, o której mowa w § 12 ust. 1, w tym indywidualnego programu zajęć, nauczyciele prowadzący zajęcia dokonują okresowej oceny funkcjonowania uczestnika zajęć oraz w razie potrzeby modyfikują indywidualny program zajęć.

§ 12. 1. Dokumentacja zajęć obejmuje:

- 1) orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o którym mowa w § 1 ust. 1;
- 2) dziennik zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla każdego zespołu lub dziennik indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla każdego uczestnika zajęć, prowadzone zgodnie z przepisami w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji;
- 3) zeszyt obserwacji.

2. Zeszyt obserwacji jest prowadzony odrębnie dla każdego uczestnika zajęć przez nauczycieli prowadzących z nim zajęcia.

3. Zeszyt obserwacji zawiera informacje dotyczące:

- 1) zmian w zakresie dużej motoryki (postawa, lokomocja, koordynacja ruchów);
- 2) zmian w zakresie małej motoryki (koordynacja ruchów rąk, koordynacja wzrokowo-ruchowa, manipulacja);
- 3) podejmowania aktywności własnej (niekierowanej);
- 4) koncentracji uwagi podczas aktywności spontanicznej (w zabawie, podczas wykonywania zadania), w tym czasu tej koncentracji;
- 5) współdziałania w różnych sytuacjach, w tym czasu tego współdziałania;
- 6) opanowywania nowych umiejętności (tempo, trwałość, stopień trudności);
- 7) dominującego nastroju i emocji;
- 8) gotowości do kontaktów (rodzaje i kierunek kontaktów);
- 9) umiejętności w zakresie samoobsługi;
- 10) udziału w czynnościach porządkowych;
- 11) zachowań trudnych (opis zachowań trudnych i sytuacji, w których występują te zachowania, reakcje nauczyciela na zachowania trudne, zmiany w zachowaniu);
- 12) sposobów komunikowania się;
- 13) innych istotnych zachowań.

§ 13. Przepisy rozporządzenia stosuje się odpowiednio do zajęć organizowanych przez podmioty, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

§ 14. Do dnia 31 grudnia 2013 r. zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze organizuje się dla dzieci i młodzieży, o których mowa w § 1 ust. 1, w wieku od 3 do 25 roku życia.

§ 15. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.³⁾

Minister Edukacji Narodowej: *K. Szumilas*

³⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim (Dz. U. Nr 14, poz. 76).

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 22 lipca 2020 r.

Poz. 1280

OBWIESZCZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

z dnia 9 lipca 2020 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

1. Na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 1591), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 1647);
- 2) rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lutego 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 323).

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity rozporządzenia nie obejmuje:

- 1) § 2 i § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 1647), które stanowią:

„§ 2. Do dnia 31 sierpnia 2020 r. pomoc psychologiczno-pedagogiczna w przedszkolu, szkole i placówce, o której mowa w przepisach rozporządzenia zmienianego w § 1, jest udzielana również z inicjatywy asystenta nauczyciela, asystenta osoby, o której mowa w art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000 i 1290), lub asystenta wychowawcy świetlicy, o których mowa w art. 143 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. poz. 2203).

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2018 r.”;

- 2) § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lutego 2019 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 323), który stanowi:

„§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2019 r.”.

Minister Edukacji Narodowej: *D. Piontkowski*

Załącznik do obwieszczenia Ministra Edukacji
Narodowej z dnia 9 lipca 2020 r. (poz. 1280)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ¹⁾

z dnia 9 sierpnia 2017 r.

w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910) zarządza się, co następuje:

§ 1. Publiczne przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zwane dalej „przedszkolami”, publiczne szkoły oraz publiczne placówki, o których mowa w art. 2 pkt 3, 4, 7 i 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwane dalej „placówkami”, udzielają uczniom uczęszczającym do tych przedszkoli, szkół i placówek, ich rodzicom oraz nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej i organizują tę pomoc na zasadach określonych w rozporządzeniu.

§ 2. 1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie w przedszkolu, szkole i placówce, w celu wspierania potencjału rozwojowego ucznia i stwarzania warunków do jego aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym.

2. Potrzeba objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu, szkole i placówce wynika w szczególności:

- 1) z niepełnosprawności;
- 2) z niedostosowania społecznego;
- 3) z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
- 4) z zaburzeń zachowania lub emocji;
- 5) ze szczególnych uzdolnień;
- 6) ze specyficznych trudności w uczeniu się;
- 7) z deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych;
- 8) z choroby przewlekłej;
- 9) z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
- 10) z niepowodzeń edukacyjnych;
- 11) z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi;
- 12) z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

3. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana w przedszkolu, szkole i placówce rodzicom uczniów i nauczycielom polega na wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększania efektywności pomocy udzielanej uczniom.

§ 3. Korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i placówce jest dobrowolne i nieodpłatne.

¹⁾ Minister Edukacji Narodowej kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. poz. 2268).

§ 4. 1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczną organizuje dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki.

2. Pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i placówce udzielają uczniom nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści wykonujący w przedszkolu, szkole i placówce zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psychologdy, pedagogzy, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni, zwani dalej „specjalistami”.

3. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest organizowana i udzielana we współpracy z:

- 1) rodzicami uczniów;
- 2) poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, zwanymi dalej „poradniami”;
- 3) placówkami doskonalenia nauczycieli;
- 4) innymi przedszkolami, szkołami i placówkami;
- 5) organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

4. Dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki uzgadnia z podmiotami wskazanymi w ust. 3 warunki współpracy, o której mowa w ust. 3.

§ 5. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w przedszkolu, szkole i placówce jest udzielana w inicjatywy:

- 1) ucznia;
- 2) rodziców ucznia;
- 3) dyrektora przedszkola, szkoły lub placówki;
- 4) nauczyciela, wychowawcy grupy wychowawczej lub specjalisty, prowadzących zajęcia z uczniem;
- 5) pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania lub higienistki szkolnej;
- 6) poradni;
- 7) asystenta edukacji romskiej;
- 8) pomocy nauczyciela;
- 9) (uchylony);²⁾
- 10) pracownika socjalnego;
- 11) asystenta rodziny;
- 12) kuratora sądowego;
- 13) organizacji pozarządowej, innej instytucji lub podmiotu działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

§ 6. 1. W przedszkolu pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów, a także w formie:

- 1) zajęć rozwijających uzdolnienia;
- 2) zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
- 3) zindywidualizowanej ścieżki realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego;
- 4) porad i konsultacji.

2. W szkole, z wyjątkiem szkoły dla dorosłych, branżowej szkoły II stopnia prowadzącej kształcenie w formie stacjonarnej lub zaocznej i szkoły policealnej prowadzącej kształcenie w formie stacjonarnej lub zaocznej, pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów, a także w formie:³⁾

- 1) klas terapeutycznych;
- 2) zajęć rozwijających uzdolnienia;

²⁾ Przez § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 1647), które weszło w życie z dniem 1 września 2018 r.

³⁾ Wprowadzenie do wyliczenia w brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lutego 2019 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 323), które weszło w życie z dniem 1 września 2019 r.

- 3) zajęć rozwijających umiejętności uczenia się;
- 4) zajęć dydaktyczno-wyrównawczych;
- 5) zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
- 6) zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu – w przypadku uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych;
- 7) zindywidualizowanej ścieżki kształcenia;
- 8) porad i konsultacji;
- 9) warsztatów.

3. W placówce pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów, a także w formie:

- 1) zajęć rozwijających uzdolnienia;
- 2) zajęć rozwijających umiejętności uczenia się;
- 3) zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
- 4) zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu – w przypadku uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych;
- 5) porad i konsultacji;
- 6) warsztatów.

4. W szkole dla dorosłych, branżowej szkole II stopnia prowadzącej kształcenie w formie stacjonarnej lub zaocznej i szkole policejalnej prowadzącej kształcenie w formie stacjonarnej lub zaocznej pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej pracy ze słuchaczem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów, a także w formie:⁴⁾

- 1) zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu;
- 2) porad i konsultacji;
- 3) warsztatów i szkoleń.

5. W przedszkolu, szkole i placówce pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana rodzicom uczniów i nauczycielom w formie porad, konsultacji, warsztatów i szkoleń.

6. Dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki organizuje wspomaganie przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej polegające na zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań mających na celu poprawę jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

§ 7. Zajęcia rozwijające uzdolnienia organizuje się dla uczniów szczególnie uzdolnionych. Liczba uczestników zajęć nie może przekraczać 8.

§ 8. Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne organizuje się dla uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, w tym specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Liczba uczestników zajęć nie może przekraczać 5.

§ 9. Zajęcia logopedyczne organizuje się dla uczniów z deficytami kompetencji i zaburzeniami sprawności językowych. Liczba uczestników zajęć nie może przekraczać 4.

§ 10. Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne organizuje się dla uczniów przejawiających trudności w funkcjonowaniu społecznym. Liczba uczestników zajęć nie może przekraczać 10, chyba że zwiększenie liczby uczestników jest uzasadnione potrzebami uczniów.

§ 11. Inne zajęcia o charakterze terapeutycznym organizuje się dla uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi mających problemy w funkcjonowaniu w przedszkolu, szkole lub placówce oraz z aktywnym i pełnym uczestnictwem w życiu przedszkola, szkoły lub placówki. Liczba uczestników zajęć nie może przekraczać 10.

⁴⁾ Wprowadzenie do wyliczenia w brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 3.

§ 12. 1. Zindywidualizowana ścieżka realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego oraz zindywidualizowana ścieżka kształcenia, zwane dalej „zindywidualizowaną ścieżką”, są organizowane dla uczniów, którzy mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły, ale ze względu na trudności w funkcjonowaniu wynikające w szczególności ze stanu zdrowia nie mogą realizować wszystkich zajęć wychowania przedszkolnego lub zajęć edukacyjnych wspólnie z oddziałem przedszkolnym lub szkolnym i wymagają dostosowania organizacji i procesu nauczania do ich specjalnych potrzeb edukacyjnych.

2. Zindywidualizowana ścieżka obejmuje wszystkie zajęcia wychowania przedszkolnego lub zajęcia edukacyjne, które są realizowane:

- 1) wspólnie z oddziałem przedszkolnym lub szkolnym oraz
- 2) indywidualnie z uczniem.

3. Objęcie ucznia zindywidualizowaną ścieżką wymaga opinii publicznej poradni, z której wynika potrzeba objęcia ucznia pomocą w tej formie.

4. Do wniosku o wydanie opinii, o której mowa w ust. 3, dołącza się dokumentację określającą:

- 1) trudności w funkcjonowaniu ucznia w przedszkolu lub szkole;
- 2) w przypadku ucznia objętego zindywidualizowaną ścieżką ze względu na stan zdrowia – także wpływ przebiegu choroby na funkcjonowanie ucznia w przedszkolu lub szkole oraz ograniczenia w zakresie możliwości udziału ucznia w zajęciach wychowania przedszkolnego lub zajęciach edukacyjnych wspólnie z oddziałem przedszkolnym lub szkolnym;
- 3) w przypadku ucznia uczęszczającego do przedszkola lub szkoły – także opinię nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, o funkcjonowaniu ucznia w przedszkolu lub szkole.

5. Przed wydaniem opinii, o której mowa w ust. 3, publiczna poradnia we współpracy z przedszkolem lub szkołą oraz rodzicami ucznia albo pełnoletnim uczniem przeprowadza analizę funkcjonowania ucznia uwzględniającą efekty udzielanej dotychczas przez przedszkole lub szkołę pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

6. Opinia, o której mowa w ust. 3, zawiera dane i informacje, o których mowa w przepisach w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych, a ponadto wskazuje:

- 1) zakres, w jakim uczeń nie może brać udziału w zajęciach wychowania przedszkolnego lub zajęciach edukacyjnych wspólnie z oddziałem przedszkolnym lub szkolnym;
- 2) okres objęcia ucznia zindywidualizowaną ścieżką, nie dłuższy jednak niż rok szkolny;
- 3) działania, jakie powinny być podjęte w celu usunięcia barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola lub szkoły.

7. Uczeń objęty zindywidualizowaną ścieżką realizuje w danym przedszkolu lub w danej szkole program wychowania przedszkolnego lub programy nauczania, z dostosowaniem metod i form ich realizacji do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, w szczególności potrzeb wynikających ze stanu zdrowia.

8.⁵⁾ Na wniosek rodziców ucznia albo pełnoletniego ucznia dyrektor przedszkola lub szkoły ustala, z uwzględnieniem opinii, o której mowa w ust. 3, tygodniowy wymiar godzin zajęć wychowania przedszkolnego lub zajęć edukacyjnych realizowanych indywidualnie z uczniem, uwzględniając konieczność realizacji przez ucznia podstawy programowej wychowania przedszkolnego, podstawy programowej kształcenia ogólnego lub podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego.

9. Nauczyciele prowadzący zajęcia z uczniem objętym zindywidualizowaną ścieżką podejmują działania ukierunkowane na poprawę funkcjonowania ucznia w przedszkolu lub szkole.

10. Zindywidualizowanej ścieżki nie organizuje się dla:

- 1)⁶⁾ uczniów objętych kształceniem specjalnym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zwanej dalej „ustawą”;
- 2) uczniów objętych indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym albo indywidualnym nauczaniem zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 127 ust. 20 ustawy.

⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 2 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 3.

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 2 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 2.

§ 13. 1. Klasy terapeutyczne organizuje się dla uczniów wymagających dostosowania organizacji i procesu nauczania oraz długotrwałej pomocy specjalistycznej z uwagi na trudności w funkcjonowaniu w szkole lub oddziale wynikające z zaburzeń rozwojowych lub ze stanu zdrowia, posiadających opinię poradni, z której wynika potrzeba objęcia ucznia pomocą w tej formie.

2. Zajęcia w klasach terapeutycznych prowadzą nauczyciele właściwych zajęć edukacyjnych.

3. Nauczanie w klasach terapeutycznych jest prowadzone według realizowanych w danej szkole programów nauczania, z dostosowaniem metod i form ich realizacji do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów.

4. Liczba uczniów w klasie terapeutycznej nie może przekraczać 15.

5. Do klas terapeutycznych, za zgodą organu prowadzącego szkołę, w ramach posiadanych środków, mogą uczęszczać uczniowie innej szkoły, z uwzględnieniem przepisów art. 39 ust. 2-4 ustawy.

6. Nauka ucznia w klasie terapeutycznej trwa do czasu złagodzenia albo wyeliminowania trudności w funkcjonowaniu ucznia w szkole lub oddziale, stanowiących powód objęcia ucznia pomocą w tej formie.

§ 14. Zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się organizuje się dla uczniów w celu podnoszenia efektywności uczenia się.

§ 15. Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze organizuje się dla uczniów mających trudności w nauce, w szczególności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego. Liczba uczestników zajęć nie może przekraczać 8.

§ 16. 1. Godzina zajęć, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 2 pkt 2-6, ust. 3 pkt 1-4 i ust. 4 pkt 1, trwa 45 minut.

2. Dopuszcza się prowadzenie zajęć, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 2 pkt 2-6, ust. 3 pkt 1-4 i ust. 4 pkt 1, w czasie dłuższym lub krótszym niż 45 minut, z zachowaniem ustalonego dla ucznia łącznego tygodniowego czasu tych zajęć, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami ucznia.

§ 17. 1. Zajęcia rozwijające uzdolnienia, zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz zajęcia specjalistyczne prowadzą nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju zajęć.

2. Zajęcia, o których mowa w ust. 1, prowadzi się przy wykorzystaniu aktywizujących metod pracy.

§ 18.⁷⁾ Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu uzupełniają działania szkoły w zakresie doradztwa zawodowego, o których mowa w art. 26a ustawy.

§ 19. Porady, konsultacje, warsztaty i szkolenia prowadzą nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści.

§ 20. 1. Do zadań nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów w przedszkolu, szkole i placówce należy w szczególności:

- 1) rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów;
- 2) określanie mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów;
- 3) rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki;
- 4) podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi kompetencji oraz potencjału uczniów w celu podnoszenia efektywności uczenia się i poprawy ich funkcjonowania;
- 5) współpraca z poradnią w procesie diagnostycznym i postdiagnostycznym, w szczególności w zakresie oceny funkcjonowania uczniów, barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki oraz efektów działań podejmowanych w celu poprawy funkcjonowania ucznia oraz planowania dalszych działań.

2. Nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści w przedszkolu, szkole i placówce prowadzą w szczególności:

- 1) w przedszkolu – obserwację pedagogiczną mającą na celu wczesne rozpoznanie u dziecka dysharmonii rozwojowych i podjęcie wczesnej interwencji, a w przypadku dzieci realizujących obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne – obserwację pedagogiczną zakończoną analizą i oceną gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (diagnoza przedszkolna);

⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 3 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 3.

2) w szkole:

- a) obserwację pedagogiczną w trakcie bieżącej pracy z uczniami mającą na celu rozpoznanie u uczniów:
  - trudności w uczeniu się, w tym w przypadku uczniów klas I-III szkoły podstawowej deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych oraz ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się, a także potencjału ucznia i jego zainteresowań,
  - szczególnych uzdolnień,
- b) wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami.

3. W przypadku stwierdzenia, że uczeń ze względu na potrzeby rozwojowe lub edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, nauczyciel, wychowawca grupy wychowawczej lub specjalista niezwłocznie udzielają uczniowi tej pomocy w trakcie bieżącej pracy z uczniem i informują o tym:

- 1) w przypadku szkoły i placówki, w której funkcjonuje szkoła – wychowawcę klasy;
- 2) w przypadku przedszkola i placówki, w której nie funkcjonuje szkoła – dyrektora przedszkola lub placówki.

4. Wychowawca klasy lub dyrektor przedszkola lub placówki, o których mowa w ust. 3, informuje innych nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych lub specjalistów o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w trakcie ich bieżącej pracy z uczniem, jeżeli stwierdzi taką potrzebę, oraz we współpracy z nauczycielami, wychowawcami grup wychowawczych lub specjalistami planuje i koordynuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną w ramach zintegrowanych działań nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów oraz bieżącej pracy z uczniem.

5. W przypadku stwierdzenia przez wychowawcę klasy lub dyrektora przedszkola lub placówki, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy, że konieczne jest objęcie ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formach, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1-3, ust. 2 pkt 1-7, ust. 3 pkt 1-4 oraz ust. 4 pkt 1, dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy, ustala formy udzielania tej pomocy, okres ich udzielania oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane. Przy ustalaniu wymiaru poszczególnych form udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej uwzględnia się wymiar godzin ustalony dla poszczególnych form udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o którym mowa w ust. 6.

6. Wymiar godzin poszczególnych form udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1-3, ust. 2 pkt 1-7, ust. 3 pkt 1-4 oraz ust. 4 pkt 1, ustala dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy, biorąc pod uwagę określoną w arkuszu organizacji przedszkola, szkoły lub placówki odpowiednio liczbę godzin zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz innych zajęć wspomagających proces kształcenia lub liczbę godzin zajęć prowadzonych przez nauczycieli i wychowawców grup wychowawczych.

7. Wychowawca klasy lub dyrektor przedszkola lub placówki, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy, oraz nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych lub specjaliści, planując udzielanie uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej, współpracują z rodzicami ucznia albo pełnoletnim uczniem oraz, w zależności od potrzeb, z innymi podmiotami, o których mowa w § 5.

8. W przypadku uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści udzielający uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej wspierają nauczycieli obowiązkowych zajęć edukacyjnych w dostosowaniu sposobów i metod pracy do możliwości psychofizycznych ucznia.

9. Nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści udzielający pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi w formach, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1-3, ust. 2 pkt 1-7, ust. 3 pkt 1-4 oraz ust. 4 pkt 1, oceniają efektywność udzielonej pomocy i formułują wnioski dotyczące dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania ucznia.

10. W przypadku gdy uczeń był objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu, szkole lub placówce, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy, odpowiednio wychowawca klasy lub dyrektor przedszkola lub placówki, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy, planując udzielanie uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej, uwzględnią wnioski dotyczące dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania ucznia.

11. W przypadku gdy z wniosków, o których mowa w ust. 9, wynika, że mimo udzielanej uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole lub placówce nie następuje poprawa funkcjonowania ucznia w przedszkolu, szkole lub placówce, dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki, za zgodą rodziców ucznia albo pełnoletniego ucznia, występuje do publicznej poradni z wnioskiem o przeprowadzenie diagnozy i wskazanie sposobu rozwiązania problemu ucznia.

12. Wniosek o przeprowadzenie diagnozy i wskazanie sposobu rozwiązania problemu ucznia, o którym mowa w ust. 11, zawiera informacje o:

- 1) rozpoznanych indywidualnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, możliwościach psychofizycznych ucznia oraz potencjale rozwojowym ucznia;
- 2) występujących trudnościach w funkcjonowaniu ucznia w przedszkolu, szkole i placówce lub szczególnych uzdolnieniach ucznia;

- 3) działaniach podjętych przez nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów w celu poprawy funkcjonowania ucznia w przedszkolu, szkole i placówce, formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniowi w przedszkolu, szkole lub placówce, okresie ich udzielania oraz efektach podjętych działań i udzielanej pomocy;
- 4) wnioskach dotyczących dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania ucznia, o których mowa w ust. 9.

13. Dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy, może wyznaczyć inną niż wymieniona w ust. 4 osobę, której zadaniem będzie planowanie i koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom w przedszkolu, szkole lub placówce.

14. Przepisy ust. 3–13 stosuje się odpowiednio do uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania lub opinię poradni, z tym że przy planowaniu udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej uwzględnienia się także zalecenia zawarte w orzeczeniach lub opiniach.

15.⁸⁾ Przepisy ust. 3–10 i ust. 13 stosuje się odpowiednio do słuchaczy szkół dla dorosłych, branżowych szkół II stopnia oraz szkół policealnych.

§ 21. W przypadku ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego planowanie i koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i placówce, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy, w tym ustalenie dla ucznia form udzielania tej pomocy, a w przypadku form, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 2 pkt 1–6 oraz ust. 3 pkt 1–4 – także okres ich udzielania oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane, jest zadaniem zespołu, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy. Podczas planowania i koordynowania udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej uwzględnia się wymiar godzin ustalony dla poszczególnych form udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

§ 22. Nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści udzielający uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej prowadzą dokumentację zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 7 ustawy.

§ 23. 1. O potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną informuje się rodziców ucznia albo pełnoletniego ucznia.

2. O ustalonych dla ucznia formach, okresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiarze godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane, dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy, niezwłocznie informuje pisemnie, w sposób przyjęty w danym przedszkolu, szkole lub placówce, rodziców ucznia albo pełnoletniego ucznia.

§ 24. Do zadań pedagoga i psychologa w przedszkolu, szkole i placówce należy w szczególności:

- 1) prowadzenie badań i działań diagnostycznych uczniów, w tym diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki;
- 2) diagnozowanie sytuacji wychowawczych w przedszkolu, szkole lub placówce w celu rozwiązywania problemów wychowawczych stanowiących barierę i ograniczających aktywne i pełne uczestnictwo ucznia w życiu przedszkola, szkoły i placówki;
- 3) udzielanie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb;
- 4) podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży;
- 5) minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz inicjowanie różnych form pomocy w środowisku przedszkolnym, szkolnym i pozaszkolnym uczniów;
- 6) inicjowanie i prowadzenie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych;
- 7) pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów;
- 8) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
  - a) rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,
  - b) udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 4 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 3.

§ 25. Do zadań logopedy w przedszkolu, szkole i placówce należy w szczególności:

- 1) diagnozowanie logopedyczne, w tym prowadzenie badań przesiewowych w celu ustalenia stanu mowy oraz poziomu rozwoju językowego uczniów;
- 2) prowadzenie zajęć logopedycznych dla uczniów oraz porad i konsultacji dla rodziców i nauczycieli w zakresie stymulacji rozwoju mowy uczniów i eliminowania jej zaburzeń;
- 3) podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających powstawaniu zaburzeń komunikacji językowej we współpracy z rodzicami uczniów;
- 4) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
  - a) rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,
  - b) udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

§ 26. 1. Do zadań doradcy zawodowego należy w szczególności:

- 1) (uchylony),⁹⁾
- 2) (uchylony),⁹⁾
- 3) prowadzenie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu z uwzględnieniem rozpoznanych mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów;
- 4) (uchylony),⁹⁾
- 5) współpraca z innymi nauczycielami w tworzeniu i zapewnieniu ciągłości działań w zakresie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu;
- 6) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

2. W przypadku braku doradcy zawodowego w szkole lub placówce dyrektor szkoły lub placówki wyznacza nauczyciela, wychowawcę grupy wychowawczej lub specjalistę realizującego zadania, o których mowa w ust. 1.

§ 27. Do zadań terapeuty pedagogicznego należy w szczególności:

- 1) prowadzenie badań diagnostycznych uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub specyficznymi trudnościami w uczeniu się w celu rozpoznawania trudności oraz monitorowania efektów oddziaływań terapeutycznych;
- 2) rozpoznawanie przyczyn utrudniających uczniom aktywne i pełne uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki;
- 3) prowadzenie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
- 4) podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających niepowodzeniom edukacyjnym uczniów, we współpracy z rodzicami uczniów;
- 5) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
  - a) rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,
  - b) udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

§ 28. Wsparcie merytoryczne dla nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i placówce, na wniosek dyrektora przedszkola, szkoły i placówki, zapewniają poradnie oraz placówki doskonalenia nauczycieli.

§ 29. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2017 r., z wyjątkiem § 18 pkt 2, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2018 r.

⁹⁾ Przez § 1 pkt 3 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 2.

**KLAUZULA INFORMACYJNA W ZWIĄZKU Z PRZETWARZANIEM DANYCH OSÓB FIZYCZNYCH
BĘDĄCYCH STRONĄ UMÓW (O PRACĘ, CYWILNOPRAWNYCH)**

Informujemy, że Administratorem Pani / Pana danych osobowych jest

(nazwa i adres przedsiębiorstwa społecznego)

W sprawach związanych z Pani / Pana danymi, w tym realizacji swoich praw proszę się kontaktować na adres e-mail:
.....

Dane będą przetwarzane wyłącznie w celach związanych z realizacją zawartej umowy i zobowiązań z niej wynikających. Podstawą prawną przetwarzania danych jest art. 6 ust. 1 lit. b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych (RODO), czyli w celu wykonania umowy lub podjęcia działań przed zawarciem takiej umowy oraz 6 ust. 1 lit. c do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze.

W tym celu przetwarzamy następujące dane: imiona, nazwisko, data urodzenia, Pesel, NIP, seria i numer dowodu osobistego, adres zamieszkania, email, numer konta bankowego, wynikające z kwestionariusza danych osobowych, do którego niniejsza klauzula informacyjna stanowi załącznik.

Inne dane niż wskazane powyżej nie będą przetwarzane przez Administratora.

Podanie Pana/Pani danych jest dobrowolne, jednak brak podania wskazanych danych uniemożliwi zawarcie i wykonanie umowy. Natomiast podanie danych w zakresie niezbędnym do rozliczeń skarbowych oraz zgłoszenia do ubezpieczeń jest obowiązkowe i wynika z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tj. Dz. U. 2016 r., poz. 1047 ze zm.), ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (tj. Dz.U. 2017 r., poz. 201 ze zm.) i innych przepisów podatkowych, ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1793 ze zm.) oraz ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. 2016 r., poz. 963 ze zm.).

Dane zostaną udostępnione firmie prowadzącej obsługę księgową oraz kadrową tj ..... *(nazwa i adres biura rachunkowego, jeżeli sprawy kadrowo-płacowe zostały zlecone firmie zewnętrznej)*

Dane będą przetwarzane do końca realizacji umowy, a następnie mogą być przetwarzane przez okres roszczeń związanych z tym procesem. Pozostałe dane będą przetwarzane w terminach odpowiadających terminom wskazanym w odrębnych przepisach prawa.

Dane nie będą przekazywane poza Europejski Obszar Gospodarczy ani organizacji międzynarodowej.

Ma Pani / Pan prawo dostępu do swoich danych osobowych, ich sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania. Ma Pani / Pan prawo do wniesienia sprzeciwu wobec dalszego przetwarzania oraz przenoszenia swoich danych.

Administrator informuje, że nie przetwarza Pani / Pana danych w sposób, który prowadzi do zautomatyzowanego podejmowania decyzji, w tym do profilowania.

Przysługuje Pani/u prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego: Prezesa Urzędu Ochrony Danych, ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa.

..... 202... r.

UPOWAŻNIENIE NR ...../202... (ROK)

DO PRZETWARZANIA DANYCH OSOBOWYCH

Z dniem [.....] r., na podstawie art. 29 w związku z art. 28 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE. L 119 z 04.05.2016, str. 1) (RODO), upoważniam Panią/Pana* [.....] do przetwarzania danych osobowych w zbiorze (*nazwa zbioru danych osobowych*) [.....].

Upoważnienie wygasa z chwilą ustania Pana/Pani* stosunku prawnego łączącego Pana/Panią* ze (*nazwa przedsiębiorstwa społecznego*).

Upoważnienie niniejsze nie upoważnia do udzielania dalszych upoważnień i wygasa z dniem odwołania z funkcji, a ponadto może być w każdym czasie zmienione lub odwołane.

.....
Pieczęćka firmowa

.....
Czytelny podpis Administratora Danych Osobowych

Oświadczam, że zapoznałem/am się z przepisami powszechnie obowiązującymi dotyczącymi ochrony danych osobowych, w tym z RODO, a także z obowiązującym w Stowarzyszeniu Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych opisem technicznych i organizacyjnych środków zapewniających ochronę i bezpieczeństwo przetwarzania danych osobowych i zobowiązuje się do przestrzegania zasad przetwarzania danych osobowych określonych w tych dokumentach. Zobowiązuję się do zachowania w tajemnicy przetwarzanych danych osobowych, z którymi zapoznałem/am się oraz sposobów ich zabezpieczenia, zarówno w okresie trwania umowy jak również po ustaniu stosunku prawnego łączącego mnie ze (*nazwa przedsiębiorstwa społecznego*).

_____
Czytelny podpis osoby składającej oświadczenie

REJESTR PODMIOTÓW PRZETWARZAJĄCYCH/ UMÓW POWIENIENIA PRZETWARZANIA DANYCH OSOBOWYCH

L.P.	Nazwa podmiotu i adres	Data umowy	Planowany czas trwania powierzenia	Proces przetwarzania danych osobowych	Kategoria danych powierzonych do przetwarzania	Sposób weryfikacji podmiotu	Osoba odpowiedzialna za kontakt z podmiotem
				<i>Proces sprzedaży</i>	<i>Pracownik: imię i nazwisko, adres e mail, nr telefonu, stanowisko Kierowcy: imię i nazwisko, adres email, nr telefonu, stanowisko</i>		
				<i>Proces monitoringu wizyjnego</i>	<i>Pracownicy, Goście, Klienci, osoby odwiedzające: wizerunek</i>		
				<i>Proces dostawy towarów i usług</i>	<i>Klienci: imię i nazwisko, telefon, email, adres, itp.</i>		

UMOWA POWIERZENIA PRZETWARZANIA DANYCH OSOBOWYCH

zawarta dnia ..... 202..... r. pomiędzy:

„nazwa PS” z siedzibą w ....., ul. ...., wpisanym/ą do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS ....., NIP ....., REGON ....., reprezentowanym przez:

..... – prezesa Zarządu,
zwanym(-ną) w dalszej części Umowy „Powierającym”,

a

„nazwa podmiotu” z siedzibą w ....., ul. ...., wpisanym/ą do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS ....., NIP ....., REGON ....., reprezentowanym przez:

..... – prezesa Zarządu,
..... – prezesa Zarządu,
zwanym(-ną) w dalszej części Umowy „Przyjmującym”,
zwana dalej „Umową”

§1

1. W związku z realizacją umowy na świadczenie usług ..... Powierający powierza Podmiotowi przetwarzającemu dane osobowe ..... (należy wpisać np. pracowników, zleceniobiorców, osób korzystających z usług itp.) do przetwarzania w trybie art. 28 ogólnego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz.Urz.UE.L Nr 119, str. 1) (zwanego w dalszej części Umowy „Rozporządzeniem”), na zasadach, w zakresie i w celu określonych w niniejszej Umowie.
2. Przyjmujący zobowiązuje się do przetwarzania powierzonych mu danych osobowych zgodnie z niniejszą Umową, Rozporządzeniem oraz z innymi przepisami prawa powszechnie obowiązującego, chroniącymi prawa osób, których dane dotyczą.

§2

1. *Przyjmujący* będzie przetwarzał, powierzone na podstawie niniejszej Umowy, następujące dane osobowe .....:
  - 1) imię i nazwisko,
  - 2) numer telefonu,
  - 3) .....

2. *Powierzający* przekazuje *Przyjmującemu* wykaz ..... (np. osób korzystających z usług) zawierający powyższe dane np. drogą meilową w formie pliku zabezpieczonego hasłem. Hasło zostanie przekazane drogą telefoniczną (SMS) albo w formie papierowej.
3. Powierzone przez *Powierzającego* dane osobowe będą przetwarzane przez *Przyjmującego* wyłącznie w celu realizacji usługi ....., o której mowa w §1 ust. 1 niniejszej umowy.
4. Podmiot przetwarzający jest upoważniony do wykonywania następujących czynności przetwarzania powierzonych danych: utrwalanie, przechowywanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, usuwanie lub niszczenie – które są w minimalnym zakresie niezbędne do realizacji celu, o którym mowa w ust. 3 powyżej.

§3

1. *Przyjmujący* zobowiązuje się przetwarzać powierzone mu przez *Powierzającego* dane wyłącznie w celu i w zakresie określonym w niniejszej umowie.
2. *Przyjmujący* oświadcza, iż zna przepisy rozporządzenia RODO oraz ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych.
3. *Przyjmujący* zobowiązuje się do zastosowania przy przetwarzaniu danych osobowych zasad wskazanych w niniejszej umowie, w ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych, RODO oraz innych przepisach prawa powszechnie obowiązującego dotyczącego ochrony danych osobowych i zobowiązuje się do przetwarzania danych zgodnie z tymi przepisami. W szczególności do obowiązków tych należy stworzenie i stosowanie przy przetwarzaniu danych odpowiednich procedur i zabezpieczeń technicznych, informatycznych i prawnych wymaganych przepisami prawa. Wykonawca przed rozpoczęciem przetwarzania danych osobowych podejmie środki zabezpieczające zbiory danych, o których mowa w art. 32, art. 28 RODO.
4. *Przyjmujący* zobowiązuje się do ochrony danych osobowych otrzymanych od *Powierzającego*, z zachowaniem najwyższej staranności oraz przetwarzania danych osobowych zgodnie z przepisami ustawy oraz rozporządzenia, o którym mowa w ust. 2, a w szczególności do:
  - a) zastosowania środków technicznych i organizacyjnych zapewniających ochronę przetwarzanych danych osobowych, a w szczególności zabezpieczenia danych osobowych przed ich udostępnieniem osobom nieupoważnionych, zabranieniem przez osobę nieuprawnioną, przetwarzaniem z naruszeniem ustawy, zmianą, utratą, uszkodzeniem lub zniszczeniem;
  - b) dopuszczenia do obsługi systemu informatycznego oraz urządzeń wchodzących w jego skład, służących do przetwarzania danych osobowych, osób, którym zostanie udzielone przez *Przyjmującego* upoważnienie na piśmie.
5. *Przyjmujący* zobowiązuje się przetwarzać powierzone mu dane osobowe zgodnie z niniejszą umową, ustawą oraz innymi przepisami prawa powszechnie obowiązującego, które chronią prawa osób, których dane dotyczą.
6. *Przyjmujący* nie może udostępnić innym podmiotom danych osobowych powierzonych przez *Powierzającego* w celach innych niż realizacja usług doradczych w ramach projektu.
7. Ze strony *Przyjmującego* do przetwarzania danych dopuszczone mogą być jedynie osoby, które uzyskały imienne upoważnienie po podpisaniu oświadczenia o zachowaniu w tajemnicy danych osobowych, do których osoby te uzyskają dostęp w związku z realizacją umowy. *Przyjmujący* ograniczy dostęp do danych osobowych wyłącznie do osób posiadających imienne upoważnienia do przetwarzania danych osobowych. Upoważnienie wygasa z chwilą ustania stosunku prawnego łączącego *Powierzającego* z *Przyjmującym*.

8. *Przyjmujący* po zakończeniu świadczenia usług na rzecz *Powierającego* usuwa lub zwraca wszelkie dane osobowe oraz usuwa wszelkie ich istniejące kopie, chyba że prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego nakazują przechowywanie danych osobowych.
9. *Przyjmujący* zobowiązuje się niezwłocznie zawiadomić *Powierającego* o każdym nieupoważnionym dostępie do danych osobowych.
10. *Przyjmujący* zobowiązuje się odpowiedzieć niezwłocznie i właściwie na każde pytanie *Powierającego* dotyczące przetwarzania powierzonych mu na podstawie umowy danych osobowych.
11. *Powierający* ma prawo kontroli sposobu wykonywania niniejszej umowy poprzez przeprowadzenie zapowiedzianych na 2 dni wcześniej kontroli dotyczących przetwarzania danych osobowych przez *Przyjmującego*.
12. Na zakończenie kontroli, o których mowa w ust. 7, przedstawiciel *Powierającego* sporządza protokół w 2 egzemplarzach, w których podpisują przedstawiciele obu stron. *Przyjmujący* może wnieść zastrzeżenia do protokołu w ciągu 3 dni roboczych od daty jego podpisania.
13. *Przyjmujący* zobowiązuje się dostosować do zaleceń pokontrolnych mających na celu usunięcia uchybień i poprawę bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych.

§4

1. *Przyjmujący* jest odpowiedzialny za udostępnienie lub wykorzystanie danych osobowych niezgodnie z umową, a szczególności udostępnienie osobom nieupoważnionym.
2. W przypadku naruszenia przepisów ustawy lub niniejszej umowy z przyczyn leżących po stronie *Przyjmującego*, a w następstwie czego *Powierający* zostanie zobowiązany do wypłaty odszkodowania lub zostanie ukarany karą grzywny, *Przyjmujący* zobowiązuje się pokryć *Powierającemu* poniesione szkody z tego tytułu straty i koszty.

§5

Umowa została zawarta na czas realizacji usług ..... tj. do .....202... roku.

§6

Powierający ma prawo rozwiązać umowę bez zachowania terminu wypowiedzenia, gdy *Przyjmujący*:

- a) wykorzystał dane osobowe w sposób niezgodny z niniejszą Umową,
- b) powierzył wykonanie przedmioty niniejszej Umowy osobie nieuprawnionej bez zgody *Powierającego*,
- c) nie zaprzestał niewłaściwego przetwarzania danych,
- d) zawiadomi o swojej niezdolności do dalszego wykonywania niniejszej Umowy, a w szczególności nie spełnia wymagań określonych w §3.

§7

1. W sprawach nieuregulowanych w niniejszej umowie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks Cywilny.
2. Wszelkie zmiany niniejszej umowy wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.

3. Spory wynikłe z tytułu umowy będzie rozstrzygał Sąd właściwy dla miejsca siedziby *Powierzającego*.
4. Umowa została sporządzona w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla *Przyjmującego* i *Powierzającego*.

.....

Powierzający

.....

Przyjmujący

Załączniki:

1. **załącznik nr 1** – Opis wdrożonych mechanizmów zapewniających bezpieczeństwo przetwarzania danych osobowych

Opis wdrożonych mechanizmów zapewniających bezpieczeństwo przetwarzania danych osobowych

Zgodnie z zapisami Umowy o powierzenie przetwarzania danych osobowych oświadczam, iż dysponuję środkami technicznymi i organizacyjnymi, doświadczeniem, wiedzą i wykwalifikowanym personelem, które umożliwiają mi prawidłowe wykonanie Umowy, spełnienie wymogów RODO oraz gwarantują ochronę praw osób, których dane dotyczą, w tym w szczególności:

<p><u>Środki techniczne i organizacyjne</u> np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie odpowiednich systemów informatycznych - zapewniających bezpieczeństwo danych takich jak np. zabezpieczenie dostępu do urządzeń, systemów operacyjnych i baz danych hasłami; stosowanie mechanizmów wymuszających zmianę haseł; stosowanie programów chroniących przed szkodliwym oprogramowaniem (tzw. antywirusy) - zabezpieczenie pomieszczeń oraz dostępu do danych osobowych - opracowanie polityki bezpieczeństwa danych osobowych, - ewidencja osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych, - ewidencja uprawnień w systemach informatycznych; - ewidencja obszaru przetwarzania danych - powołanie inspektora ochrony danych,
<ul style="list-style-type: none"> •
<p><u>Doświadczenie</u> np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji (np. Polska Norma PN-ISO/IEC 27001), - zapewnienie spełniania wymagań prawnych przewidzianych w ustawie o ochronie danych osobowych,
<p><u>Wiedza i wykwalifikowany personel</u> np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przeszkolenie personelu w zakresie bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych, - zobowiązanie pracowników do zachowania poufności posiadanych informacji,

Przetwarzający (podpis)

REJESTR OSÓB UPOWAŻNIONYCH DO PRZETWARZANIA DANYCH OSOBOWYCH

W .....

Lp.	Imię i nazwisko	Identyfikator użytkownika	Zakres przydzielonych uprawnień	Data przyznania uprawnień	Podpis ADO	Data Odebrania uprawnień	Podpis ADO

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1 MODEL PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO

Wprowadzenie do części 1	13
1. MODEL – CZYM JEST I KTO MOŻE Z NIEGO SKORZYSTAĆ?	14
2. Wymogi dla przedsiębiorstw społecznych i kadry realizującej usługi	18
2.1. Wymagane wpisy – wpis na listę przedsiębiorstw społecznych	18
2.2. WYMAGANE WPISY – WPIS DO EWIDENCJI SZKÓŁ I PLACÓWEK NIEPUBLICZNYCH	27
2.3. KWALIFIKACJE KADRY	29
3. DIAGNOZOWANIE POTRZEB	36
3.1. Diagnoza środowiska	36
3.2 Diagnoza potrzeb dziecka	37
4. USŁUGI PODSTAWOWE I DODATKOWE	39
4.1. Opieka przedszkolna nad dziećmi	39
4.2. Wybrane usługi dodatkowe- metody stosowane w pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	40
5. OPIS PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH WDRAŻAJĄCYCH USŁUG W ZAKRESIE „OPIEKA NAD DZIECKIEM+”	45
5.1. Ogród sensoryczny i warsztaty w gminie Mosina	45
5.2. Opieka nad dzieckiem, szkolenia i konsultacje dla rodziców, opiekunów	47
5.3. Opieka przedszkolna, animacje w czasie wolnym, warsztaty dla rodziców	49
5.4. Komunikacja wspomagana, ogród sensoryczny w Koninie	51
5.5. Przedszkole integracyjne – Bydgoszcz	54
5.6. Opieka i terapia – warszawska Białołęka	56
6. KORZYŚCI Z REALIZACJI WIĄZEK USŁUG SPOŁECZNYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNE	59
6.1. Korzyści dla przedsiębiorstwa społecznego	59
6.2. Korzyści dla społeczności lokalnej	59
7. ANALIZA JEDNOSTKOWEJ EFEKTYWNOŚCI WDRAŻANEGO MODELU	61
8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH	65
9. ROLA OŚRODKÓW WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ WE WDRAŻANIU MODELI PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH REALIZUJĄCYCH WIĄZKI USŁUG	68

CZĘŚĆ 2 PODRĘCZNIK WDROŻENIOWY

Wstęp do części 2	73
1. WYMOGI FORMALNO-PRAWNE DLA PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH USŁUGI OPIEKI	74
1.1. Status przedsiębiorstwa społecznego	74
1.2. Wpis do rejestru placówek oświatowych lub żłobków i klubów dziecięcych	77
1.2.1 Wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych	77
1.2.2 Wpis przedszkola lub punktu przedszkolnego do ewidencji szkół i placówek niepublicznych	80
2. FORMY OPIEKI NAD DZIEĆMI	83
2.1. Opieka nad dzieckiem do 3 roku życia	84
2.1.1 Zadania i dokumenty wewnętrzne regulujące działalność żłobka	85
2.1.2. Wymogi sanitarno-lokalowe	86
2.1.3. Personel i jego kwalifikacje – osoby zarządzające	91
2.1.4. Finansowanie działalności żłobka i klubu dziecięcego	94
2.1.5. Sprawozdawczość żłobków i klubów malucha	95
2.1.6. Porównanie żłobka i klubu dziecięcego	97
2.2. Opieka nad dzieckiem od 3 roku życia	99
2.2.1. Przedszkola niepubliczne	101
2.2.2. Punkty przedszkolne	102
2.3. Warunki lokalowe	103
2.4. Statut przedszkola	108
2.5. Kwalifikacje kadry	110
2.6. Finansowanie przedszkola – środki publiczne	112
3. OPIEKA NAD DZIEĆMI POSIADAJĄCYMI ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI LUB WYMAGAJĄCYMI SZCZEGÓLNEJ OPIEKI	115
3.1. Program „Za życiem”	116
3.2. Diagnoza potrzeb dziecka	119
3.2.1 Rodzaje orzeczeń wydawanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne	120
3.2.2. WOPFU oraz IPET jako elementy diagnozy opracowywane w placówkach oświatowych	121
4. SYSTEM INFORMACJI OŚWIATOWEJ (SIO)	127
5. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH, CZYLI RODO W PRZEDSIĘBIORSTWACH SPOŁECZNYCH I NIE TYLKO	130
Podsumowanie części 2	136

CZĘŚĆ 3 NARZĘDZIOWNIK

Wstęp do części 3	142
Wzór wniosku o przyznanie statusu przedsiębiorstwa społecznego	143
Roczne sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznego	147
Wniosek o wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych lub wpis do wykazu dziennych opiekunów oraz podmiotów ich zatrudniających	152
Sprawozdanie z działalności żłobków, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów	157
Zgłoszenie przedszkola do ewidencji szkół i placówek niepublicznych	164
Przedszkole formularz RSPO	166
Przedszkole wykaz kadry pedagogicznej	168
Przedszkole informacje o warunkach lokalowych	169
Przykładowy wzór WOPFU	170
Przykładowy wzór IPET	171
Wykaz stawek dotacji dla przedszkoli	176
Wykaz stawek dotacji dla przedszkoli	177
Przykładowy wzór wniosku o dotację oświatową	178
Przykładowy wzór informacji o aktualnej liczbie uczniów	180
Przykładowy wzór rozliczania dotacji oświatowej	182
Rozporządzenie MEN w sprawie wczesnego wspomagania rozwoju dzieci	186
Rozporządzenie MEN w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży	189
Rozporządzenie MEN w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach	192
Klauzula informacyjna w związku z przetwarzaniem danych osób fizycznych będących stroną umów (o pracę, cywilnoprawnych)	201
Upoważnienie RODO	202
Rejestr podmiotów przetwarzających/ umów powierzenia przetwarzania danych osobowych	203
Umowa powierzenia przetwarzania danych osobowych	204
Rejestr osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych	209

Przedsiębiorstwo społeczne realizujące usługi w obszarze
OPIEKA NAD DZIEĆMI+

Koncepcja i opracowanie:

Tatiana Hapek

Redakcja i korekta:

Karolina Dereżyńska

Wydawca:

Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych

61-475 Poznań, ul. Górecka 115

tel. 61 887 11 66, biuro@spoldzielnie.org

www.spoldzielnie.org

Wydruk:

Studio Reklamy i Poligrafii AWIR

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie

© Copyright by Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych

ISBN 978-83-952371-4-0

Poznań 2022

Publikacja powstała w projekcie współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.9 Rozwój ekonomii społecznej

Projekt „Energia społeczna. Sieć Przedsiębiorstw Społecznych realizujących nowe modele w zakresie użyteczności publicznej” jest realizowany przez Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych w partnerstwie z Ogólnopolskim Związkiem Rewizyjnym Spółdzielni Socjalnych

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

